

DRVO

tehnika nameštaj

broj 60 ■ godina XV ■ oktobar 2018. ■ cena 300 dinara ■ godišnja pretplata 1980 dinara ■ za inostranstvo 50 evra

917714511512008

AUTOMACTION

BIESSE

SISTEMI, SOFTVER I USLUGE ZA
AUTOMATIZACIJU I DIGITALIZACIJU FABRIKA

TOP TECH
WOODWORKING

MOCA

Weinig

simpo

GRAKOM SN

LESSTROJ
LESNOOBDELOVALNI STROJI

fabbrica

PURE GREEN COATINGS

Za proizvodnju se koriste sirovine iz obnovljivih izvora.

Ne sadrže alkilfenoletoksilate, supstance koje su štetne za životnu sredinu. U skladu su sa REACH regulativom.

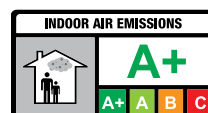
Ne sadrže formaldehide.

Ne sadrže isparljiva organska jedinjenja.

Za proizvodnju se koriste sirovine biljnog porekla.

Poseduju nizak nivo emisije štetnih materija, klasa A+.

Vodeni premazi nove generacije

MicroTri

Vaš partner i dobavljač masivne bukve.

MicroTri d.o.o.; Karađorđeva 65; 11000 Beograd; Srbija
Tel +381 11 2621 689; Fax +381 11 2632 297; Email: timber@microtri.rs
www.microtri.rs

Iridium i NovastarTM

Podignite svoj učinak na sledeći nivo pomoću inteligentnih abraziva koje proizvodi Mirka

Novi abrazivi Iridium i Novastar od Mirke su razvijeni sa ciljem dobijanja visokokvalitetnih površina. Zahvaljujući opsežnom istraživanju i razvoju, ovi abrazivi nisu ni nalik bilo kojima dostupnim na tržištu. Uz visoku preciznost i pažnju, stvorili smo mešavinu zrna koja garantuje izuzetan krajnji rezultat. Perforacija sa brojnim rupicama i stearatna obloga sprečava zapunjavanje abraziva i daje ovim proizvodima pogodnost odbijanja prašine, što olakšava upotrebu tokom dužeg životnog veka.

Ključne karakteristike:

- * Pogodan za različite tipove drveta.
- * Brzo brušenje sa agresivnim početnim rezom.
- * Nova vrsta preciznog omotača koji odbija prašinu, pa zrna duže ostaju oštra.
- * Efikasan model sa brojnim rupicama obezbeđuje izvrstan učinak bez zapunjavanja.

www.mirka.com/iridium
www.mirka.com/novastar

DISTRIBUTER ZA SRBIJU

Fabbrica d.o.o. Bosanka 65, Zemun, Telefon: +381 11 316 99 77, 316 99 88,
Fax +381 11 261 63 05, E-mail: office@fabbrica.co.rs

DRVOTEHNIKA

Revijalni časopis za poslovnu saradnju,
marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju
u preradi drveta, proizvodnji nameštaja,
šumarstvu i graditeljstvu

Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKOpress Blagojević d.o.o.

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22, lokal 22

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84, 311 06 39

www.drvotehnika.com

e-mail: office@drvotehnika.com

Godišnja pretplata 1.980 dinara

Pretplata za inostranstvo 50 evra

Izdavački savet

- Dragan Bojović, UNIDAS, Beograd
- Božo Janković, ENTERIJER Janković, Novi Sad
- Vladislav Jokić, XILIA, Beograd
- Bogdan Kavazović, TIK stolarija, Sremska Mitrovica
- Stevan Kiš, EuroTehno, Sremska Kamenica
- Radoš Marić, MARIĆ, Čačak
- Rajko Marić, MICROTRI, Beograd
- Dr Živka Meloska, Šumarski fakultet Skoplje
- Dr Goran Milić, Šumarski fakultet Beograd
- Golub Nikolić, NIGOS elektronika, Niš
- Zvonko Petković, red. prof. Akademija SPC
- Dragan Petronijević, MOCA, Jablanica
- Tomislav Rabrenović, DRVOPROMET, Ivanjica
- Gradimir Simijonović, TOPLICA DRVO, Beograd
- Vesna Spahn, WEINIG, MW Group, Kruševac
- Mr Borisav Todorović, BMSK, Beograd
- Milorad Žarković, ORAGO TERMO-T, Hrtkovci

Redakcija

- Mr Dragojlo Blagojević,
direktor, glavni i odgovorni urednik
- Zoran Perović, tehnički urednik
- Nemanja Jokić, saradnik

Stručni konsultant

- Prof. dr Zdravko Popović, Šumarski fakultet
- Dipl. ing. Dobrovoje Gavović
- Snežana Marjanović d.i.a. AMBIENTE, Čačak

Uplate za pretplatu, marketinške
i druge usluge izvršiti na tekući račun broj

160-176289-53, BANCA INTESA ad Beograd

Devizni račun - IBAN: RS35160005010001291720

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju

Redakcija se ne mora slagati sa mišljenjem
autora i izjavama sagovornika

Redakcija ne preuzima odgovornost
za sadržaj reklamnih poruka, niti za
informacije u autorskim tekstovima

Priprema, štampa i distribucija

EKOpress Blagojević d.o.o.

Registarski broj APR: NV000356

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISSN 1451-5121

COBISS.SR-ID 112598028

Stubac za urednika

Čekanje nikad nije rešenje

Jasan cilj i uporan rad garantuju uspeh

Dragojlo Blagojević

Za veliki broj firmi i privrednika koji se bave preradom drveta i proizvodnjom nameštaja centralni događaj ove jeseni će, bez sumnje, biti 56. Sajam nameštaja koji će se održati u Beogradu od 06. do 11. novembra 2018. godine. Biće to prilika da se sretnu stari poznanici i poslovni partneri, da se sklope nova poznanstva, ostvare i steknu novi utisci i dogovore novi poslovi. I ove godine će veliki broj proizvođača nameštaja izložiti nove modele, a kupcima će, po tradiciji, ponuditi prikladne popuste i povoljne uslove kupovine... Ne sumnjamo u vaše sposobnosti i iskustvo u oblasti komuniciranja, ali vas podsećamo da prema nekim istraživanjima, prvi utisak o nekoj osobi stičemo u prvih nekoliko minuta razgovora. U formiranju mišljenja o nekom, sadržaj ili ono što osoba govori učestvuje sa svega 7%. Zanimljivo je da tempo govora, ton i naglašavanje pojedinih reči učestvuje sa 38%, dok pokret, držanje, boja kože i disanje učestvuju sa čak 55 procenata.

A čovek, u toku svoje životne prolaznosti, prilično kasno shvati da ga ne čini značajno pametnijim i srećnijim ono što je čuo ili pročitao, već ono što je iskusio. To iskustvo mu, sigurno, može poslužiti kao orijentir za rad, gde se, uz definiciju, da je *iskustvo zbir naših razočarenja* i da nije samo ono što nam se događa, već je ono što činimo sa onim što nam se događa, potvrđuje da su svest i ljudska delatnost primarno određeni društvenim bićem čoveka... Ako je, dakle, *svest čoveka primarno određena njegovim društvenim bićem* ili mestom u društvenoj podeli rada (kako to definiše Marks) i ako je čoveku u njegovoj prolaznosti, iskustvo orijentir za rad, onda je, bez sumnje, za uspeh neophodno imati jasan cilj. Samo sa jasnim ciljem i upornim radom, čovek se može izdvojiti iz mase i potvrditi svoje stvaralačke mogućnosti. Sama namera, želja, ili san bez rada, nisu dovoljni za uspeh. Želja je, kažu, samo petina uspeha. Ponekad uspeh može biti splet različitih okolnosti ili čak neki oblik prisile. Ali, uvek je važno poći na vreme i ne čekati, jer *čekanje nikad nije rešenje*. I još je važno nikada ne odustati... Zna se, da uspevaju retki; oni koji imaju cilj i koji uporno rade, oni koji nikad ne odustaju, oni koji znaju šta hoće i znaju kako to može ili ko to može. Prema istraživanjima u ovu grupu nezavisnih spada samo 4,5% ljudi; samostalnih i kreativnih je još oko 10,5%, dok ostale treba manje ili više podsticati, usmeravati, kontrolisati...

Dakle, čovek može postići nezavisnost ako za njom ide uporno i dovoljno dugo, a istorija je zabeležila da je svoju nezavisnost, samostalnost i kreativnost veliki broj ljudi usmerilo u pravcu organizovane društvene destruktivnosti... Sve je moguće. Čoveka nije lako definisati, razumeti ili predvideti. A sigurno znate da oni koji znaju mnogo, često govore o svom neznanju. Suprotno, neznalica nikad nije svestan svog neznanja, on je uvek spreman da se samom sebi divi. A Gete kaže da *ništa nije opasnije od neznanja koje postane aktivno*. To, nažalost, često srećemo kod velikog broja javnih ličnosti.

A naši drvoprerađivači i proizvođači nameštaja zaslužuju pohvale. Drvna industrija je u prvoj polovini ove godine imala dva puta veći izvoz od uvoza. Prema podacima PKS, izvoz nameštaja je u prvoj polovini 2018. godine, u odnosu na isti period prošle, povećan za 26% dok je izvoz svih proizvoda drvne industrije, uključujući i nameštaj, u prvoj polovini ove godine, u odnosu na prošlu, povećan za 28%.

Proizvodnja proizvoda od drveta, osim nameštaja, u prvoj polovini 2018. godine veća je za 4,3% nego u istom periodu lane, dok je proizvodnja nameštaja veća za 8,2%.

Povećan je i izvoz rezane građe za 38,6% što nije dobro. Drvo zaslužuje veći nivo finalizacije. Porastao je i uvoz rezane građe za 28,2%, a najveći udeo je u uvozu četinara, koji su u Srbiji deficitarni. O tome i o nizu drugih tema iz oblasti prerade drveta i proizvodnje nameštaja pišemo na narednim stranicama našeg časopisa.

A mi beležimo mali jubilej: 60 brojeva i 15 godina redovnog izlaženja. Ako smo bar polovini naših klijenata bili od koristi, to je razlog da budemo zadovoljni. Uvek smo, znate već, imali dobru nameru... ■

Časopis za enterijer, preradu drveta
i proizvodnju nameštaja

NAŠIH I VAŠIH

GODINA

DRVO
tehnika nameštaj

15 godina uz svoje čitaoce

DRVOTEHNIKA-nameštaj je revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu.

Cilj revijalnog časopisa *DRVOTEHNIKA-nameštaj* je popularno, informativno, aktuelno i edukativno predstavljanje tehnoloških procesa, preduzeća, pogona, novosti i prakse prerade drveta, proizvodnje nameštaja, graditeljstva i šumarstva, zatim proizvođača opreme, mašina, alata, okova, boje, lakova i drugog repromaterijala iz oblasti prerade drveta i proizvodnje nameštaja, radi međusobne saradnje i marketinškog interesa koji se temelji na povezivanju proizvodnje nameštaja i prerade drveta sa tržištem i ciljnim grupama javnosti.

Podsećamo, prvi broj časopisa *DRVOTEHNIKA-nameštaj* izašao je iz štampe 12. oktobra 2003. godine. Časopis je zatim distribuiran na skoro tri hiljade adresa, a naše prvo veće predstavljanje javnosti bilo je na beogradskom Sajmu nameštaja, u novembru 2003. godine. Od tada pa do danas objavljeno je 60 brojeva časopisa *DRVOTEHNIKA-nameštaj*, koji iz štampe izlaze redovno, bez zakašnjenja, četiri puta godišnje, u januaru, aprilu, julu i oktobru. Tiraž časopisa je postepeno rastao, a danas se *DRVOTEHNIKA-nameštaj* distribuira na preko tri hiljade adresa u Srbiji i oko hiljadu adresa u zemljama u okruženju, prodaje se na specijalizovanim sajmovima i u prodajnoj mreži BEOKOLP. Zavisno od događaja tiraž časopisa *DRVOTEHNIKA-nameštaj* varira, a dostupan je ljudima iz struke i srodnih delatnosti koje se naslanjaju na drvnu industriju i proizvodnju nameštaja, zatim firmama u šumarstvu i graditeljstvu, obrazovnim institucijama, studentima i srednjoškolcima iz oblasti prerade drveta, projektantima i dizajnerima nameštaja, kao i mnogim drugim stalnim ili povremenim čitaocima. Prema nezvaničnim podacima sva štampana izdanja časopisa *DRVOTEHNIKA-nameštaj* danas ima preko hiljadu naših čitalaca.

Kako je naš cilj je da poboljšamo komunikaciju i saradnju privrednika i stručnjaka koji se bave preradom drveta i firmi koje sarađuju sa drvoprerađivačima, još od našeg prvog broja kompletan časopis *DRVOTEHNIKA-nameštaj* je na sajtu drvotehnika.com i tako je dostupan širokom krugu naših čitalaca. Časopis je u partnerskom odnosu sa portalom drvne industrije Srbije (*drvotehnika.info*) koji je informativan, aktuelan i tačan način da se povežete sa stručnjacima i preduzećima iz oblasti drvne industrije. Portal pruža svojim posetiocima korisne informacije iz oblasti drvne industrije, izdvojene po kategorijama. Sadrži bazu podataka o preduzećima u Srbiji razvrstanim prema kategorijama, delatnosti i prema mestu – okrugu.

Naš rad je do sada više puta pohvaljivan, retko osporavan, ali i nagrađivan. Među domaćim priznanjima ističemo činjenicu da je našoj redakciji i časopisu *DRVOTEHNIKA-nameštaj*, u novembru 2010. na Sajmu nameštaja u Beogradu, dodeljeno *Specijalno sajamsko priznanje za kontinuiranu medijsku podršku i promociju proizvođača i proizvoda od drveta*. Spomenućemo i dva međunarodna priznanja, prvo – diploma za zasluge i kristalni trofej Evropske asocijacije šumarskih stručnjaka – AGFEE za 2014. godinu dodeljeni su mr Dragoju Blagojeviću, uredniku časopisa *DRVO-tehnika*, za doprinos na promociji šumarstva i šumarske struke. Priznanje je Blagojeviću na sastanku u PKS uručio prof. dr Milan Medarević; i drugo – na 12. DTK u Opatiji, juna 2015. godine, za doprinos razvoju drvnog sektora u kategoriji strukovnih medija u regionu JIE, priznanje je dobio mr Dragojo Blagojević,

glavni i odgovorni urednik časopisa *DRVO-tehnika* iz Beograda. Priznanje je Blagojeviću uručio mr Marijan Kavran.

Samo upornim radom i uz velike teškoće uspeali smo ne samo da se održimo u ovom teškom vremenu, nego smo proširili naše izdavaštvo, tako da već deset godina u oktobru i aprilu, pred sajmove nameštaja i graditeljstva, štampano komercijalne dodatke: *nameštaj*, *enterijer* i *graditeljstvo*, koje pored distribucije uz časopis doštampano u velikom tiražu i gratis delimo posetiocima sajmova. Praktično, godišnje imamo šest izdanja i uvek potenciramo da je *naš cilj da učestvujemo u realizaciji ciljeva naših komitenata*.

Zato je prilika je da se zahvalimo velikom broju naših komitenata, preduzećima, menadžerima i vlasnicima firmi iz naše zemlje i okruženja koji su imali i još uvek imaju interes i poverenje da svoj program rada predstave široj javnosti kroz naš časopis. Zahvalni smo svima koji su sve ove godine bili uz nas, a posebno se zahvaljujemo velikom broju autora koji su svojim stručnim tekstovima, pisanim na popularan način, naš časopis primakli široj čitalačkoj publici ne umanjujući stručni i edukativni karakter naših novina, a istovremeno podržavajući našu revijalnu orijentaciju.

Ovo je, takođe, prilika da pozovemo na saradnju sve privrednike i stručnjake koji se bave preradom drveta, proizvodnjom nameštaja, šumarstvom i graditeljstvom, kao i firme koje svoj program rada zasnivaju na saradnji sa pomenutim delatnostima. Naš cilj je da i ubuduće izdajemo časopis koji će podsticati privrednu aktivnost svih kojima je drvo u sferi profesionalnog angažovanja ili ličnog interesovanja.

Treba reći da smo na tragu naše želje da učestvujemo u realizaciji vaših ciljeva pokrenuli i organizovali šest *Sabora drvoprerađivača Srbije*, da smo insistirali na informativno instruktivno i edukativnom karakteru ovog skupa privrednika gde je pokrenuto niz pitanja od tehnoloških procesa i organizacije rada do regionalnih pitanja saradnje i društvenog položaja drvoprerađivača. Konstruktivne konstatacije, predlozi i zaključci sa ovih šest skupova nisu, međutim, naišli na adekvatnu podršku državnih institucija.

Ova kratka priča za naš jubilej bila bi nepotpuna kada bi prećutali činjenicu da smo se tokom ovih petnaest godina susreli sa nizom problema i teškoća, da smo obišli nekoliko stotina firmi, videli njihov razvoj i napredak, ali bili i svedoci pada i nestanka desetina onih koji, u susretu sa problemima i krizom, nisu izdržali... Među one čija je perspektiva prilično neizvesna, iskreno, spada i naš časopis. Odziv na saradnju je sve ređi, a teškoće u naplati potraživanja sve su veće. Problemi postepeno potiskuju naš entuzijazam i reduciraju našu kreativnost. Opstajemo zahvaljujući upornom radu i čudi nas kako neko može godinama da prima naš časopis, a da mu ne padne na pamet da se bar pretplati ili da se javi i otkaže prijem. Zato smo zahvalni onima koji se pretplate na naša izdanja... Nećemo govoriti o onima koji ulaze u posao sa namerom da prevare...

Ali, nije nam namera da naš mali jubilej završimo kukanjem. Mi imamo razlog da budemo zadovoljni i ponosni. U teško vreme i bez ikakve pomoći prikupili smo verovatno najpotpunije podatke o firmama koje se bave preradom drveta i proizvodnjom nameštaja u našoj zemlji, ali i u zemljama u okruženju, i redovno izdavali časopis koji po sadržaju, opremi i dizajnu ne zaostaje za sličnim izdanjima u daleko razvijenim zemljama... Ukoliko opstanemo biće to naša pobeda, a ukoliko ne, to nećemo doživeti kao naš poraz.

Zaštita od požara u drvnoj industriji i proizvodnji nameštaja

Da bi se broj požara i materijalnih šteta sveo na najmanju moguću meru, najveću ulogu ima preventivna zaštita. Zato uz primenu propisanih protivpožarnih mera i pridržavanje određenih upustava veliki značaj u eliminisanju ljudskog faktora kao dominirajućeg uzročnika požara ima obrazovanje i osposobljavanje radnika iz domena zaštite od požara i eksplozija putem seminara, kurseva, savetovanja i drugih vaspitno obrazovanih oblika. U našim obrazovnim institucijama, a ni u praksi, čini se, da se tome ne pridaje odgovarajući značaj...

Požar je najveći neprijatelj svim naporima i dostignućima ljudskog rada. Čovek je međutim najčešći uzročnik nekontrolisane vatre. Više od tri četvrtine svih požara uzrokuje subjektivni faktor, među kojima su nepažnja, površnost ili nepreduzimanje propisanih zaštitnih mera. U vanrednim situacijama radnici treba da ispolje: znanje, budnost, obučenost, opremljenost sredstvima i hrabrost. U protivnom vatrena stihija je u stanju da za kratko vreme ogromne rezultate ljudskog rada pretvori u zgarište.

Drvena industrija predstavlja jednu od najznačajnijih privrednih delatnosti na koju se naslanja više drugih industrijskih grana... Istovremeno drvena industrija je visoko rizična kada su u pitanju požari, pa zato preventivne mere imaju najveći značaj za sprečavanje izbijanja požara. Propusti na preventivnim merama često mogu imati katastrofalne posledice.

U pogone i objekte drvene industrije požar može biti prenet sa drugih objekata kao što se desilo krajem proteklog jula kada su izgorele tri firme u Zemunu, među kojima su fabrika GAJ inženjering i salon nameštaja NUMANOVIĆ. Radi prevencije bilo bi potrebno razmišljati i o lokaciji nekih, za požar i eksplozije rizičnih firmi, kao i o njihovoj adekvatnoj udaljenost od drugih te o odgovarajućim komunikacijama, odnosno protivpožarnim putevima. O protivpožarnoj zaštiti se nedovoljno zna i uopšte malo uči. Zaštita se najčešće svodi na zadovoljenje zakonski propisanih mera, koje nisu dovoljne za specifičnost svake sredine, a ponekad se ignorišu i mere zaštite.

Požar je sve opasniji i izraženiji što se ide dalje od sirovine do gotovog finalnog proizvoda.

Prilikom primarne obrade drveta u pilanama stalno se stvaraju velike količine piljevine i drvene prašine. Neredovno održavanje i kvarovi na elektrouređajima i instalacijama u uslovima velike koncentracije piljevine mogu da budu uzročnik izbijanja požara. Zbog toga se poseban značaj mora pridavati, pravilnom izvođenju i održavanju, kao i redovnom čišćenju instalacija.

Iz ovih i sličnih razloga, potrebno je redovno odstranjivati piljevinu i čistiti prostor na kojem se ona stvara.

Loše izvedeni i neodgovarajuće zaštićeni razvodni uređaji i pripadajući strujni krugovi zbog brojnosti i zastupljenosti u svim prostorijama, potencijalno su jedan od najčešćih uzročnika požara.

Zavarivanje, bilo da je autogeno ili električno, vrlo često uzrokuje pojavu požara. Iskre se rasipaju na sve strane i kao takve ugrožavaju prostor za izbijanje ne-

kontrolisane vatre. Stoga je u prostoru gde se zavarivanje vrši, pored obezbeđenja varioca sredstvima zaštite na radu, obavezno i prisustvo vatrogasaca sa aparatom za početno gašenje požara.

Nepravilno funkcionisanje silosa sa cliklonima omogućuje da se u lokalnom prostoru stvaraju ogromne količine mikronske prašine koja je u određenim okolnostima i samozapaljiva i eksplozivna. U tehnološkom procesu, značajnu funkciju na odstancivanju drvnog otpatka iz proizvodne hale, imaju instalacije za otprašivanje i pneumatski transport. Međutim u procesu proizvodnje, neretko se pojavljuje iskra kao potencijalni uzročnik eksplozije i požara koji može da se prenese u proizvodnu halu putem kanala povratnog vazduha. Da bi se ove opasnosti izbegle, koristi se sistem za otkrivanje i gašenje varnica u pneumatskom transportu. Iskra se kreće zajedno sa piljevi-

Fotografije D. Žarković, Politika

nom i vazduhom, javljač požara detektuje iskre, protivpožarna klapna sprečava prenos vatre u objekat, otvara se elektromagnetni ventil i aktivira se sistem za gašenje požara.

Filtere za prečišćavanje vazduha nije preporučljivo ugrađivati u zatvorenim prostorima iz razloga da se eventualni požar ne bi preneo na druge delove objekta. Modularni i vertikalni vrećasti filteri, kao i silosi brusne prašine treba da budu postavljeni na otvorenom prostoru, udaljeni od susednih objekata najmanje 9 metara, a filteri, silosi, blanjevine i talašike najmanje 5 metara. Svi oni moraju biti obezbeđeni sistemom za gašenje požara.

Pripremu boja i lakova treba vršiti u posebnoj prostoriji ili kabini za lakiranje uz prethodnu proveru funkcionisanja ventilacije. Najbolji način pripreme i mešanja lakova je sa korišćenjem uređaja sa automatskom instalacijom. Sušenje na otvorenom prostoru prirodnim putem nije dozvoljeno, jer se u tom slučaju lako isparavaju lako zapaljive i eksplozivne pare boje i lakova, koje stvaraju eksplozivnu koncentraciju. Lakirane delove treba sušiti u sušionom kanalu koji intezivira proces sušenja i sve količine eksplozivnih para odvodi izvan lakirnice. Ukoliko u kabini za špricanje ne radi odsisni ventilator, stvara se velika količina eksplozivnih para lakova, zbog toga se primenjuje takvo konstrukciono rešenje kabine gde se automatski blokira dovod komprimiranog vazduha i sprečava špricanje.

Električni uređaji u prostorima ugroženim eksplozivnim smesama, moraju

biti u protiveksplozivnoj zaštiti, čime se sprečava pojava iskri i zagrevanje koje može uzrokovati požar.

U pogonu proizvodnje ploča od iverice, takođe se krije požarna eksplozivna opasnost. To se odnosi na sve delove tehnološkog procesa. Pri brušenju suvih ploča prisutna je značajna koncentracija najsitnije prašine koja je eksplozivna.

I u proizvodnji korpusnog nameštaja prisutne su lako zapaljive komponente, kao što su: tekstil, lepilo, furnir i drveni elementi, pa se posebna pažnja posvećuje elementima zaštite od požara.

Pušenje u proizvodnim pogonima drvoprerađivačke industrije se dozvoljava isključivo u za to predviđenim prostorijama.

U specijalizovanim naučno istraživačkim institucijama, vrše se istraživanja, modeliranja, analize i eksperimentalne provere svih potencijalnih faktora za nastanak potencijalnog požara i eksplozije.

Najefikasnija zaštita je ona koja se ugradi već u idejnom projektu. Neophodno je da projektanti već na početku neposredno sarađuju sa naučno istraživačkim institucijama, radi primene teorijskih metoda i proračuna, određivanja vatrootpornosti građevinskih elemenata, te primene drugih mera i normativa zaštite od požara i eksplozija.

Sigurnost tehnološkog procesa i fabrike u celini u mnogome zavisi od međusobnog rasporeda objekata, lociranja eksplozivnih i potencijalno opasnih sadržaja, rešenja prilaza i požarnih saobraćajnica unutar fabričkog kruga. Spoljni po-

žarni put treba da je urađen tako da uvek omogućuje pristup vatrogasnim vozilima i svakom pogonu najmanje sa dve strane. Unutrašnji požarni put obezbeđuje brzu evakuaciju ljudi i materijalnih sredstava u slučaju požara.

Svaki pogon mora da bude opremljen i štićen unutrašnjom i spoljnom hidrantskom mrežom za koju se voda obezbeđuje iz pouzdanih izvora. Propisan protok vode i stalan pritisak osnovi su uslovi za pravilan rad hidranta, pa je neophodna njihova redovna kontrola. Zatrpavanje tih instalacija nije dozvoljeno. Hidranti treba da budu propisno označeni, lako uočljivi i pristupačni za upotrebu.

Elektro razvodni ormani ne smeju biti zatrpani i nepristupačni, treba da su slobodni da bi se omogućila slobodna i efikasna intervencija, kao i preventivno održavanje. Moraju biti kvalitetno zaptiveni i zaštićeni od prodiranja prašine, vode i drugih stranih tela. Njihovo redovno održavanje i kontrola su od posebne važnosti sa aspekta zaštite od požara i eksplozija. Zaštita od kratkog spoja izvodi se topljivim osiguračem, čiji pravilan izbor omogućuje prekid strujnog kruga, čime se sprečavaju teže posledice.

Uređaji za zaštitu od preopterećenja i kratkog spoja moraju se održavati u granicama projektovanih vrednosti koje su izabrane sa obzirom na snagu motora.

Predimenzionirani i loši osigurači neće blagovremeno prekinuti strujni krug, tako da mogu uzrokovati izbijanje požara.

U eksplozivno ugroženim prostorima, statički elektricitet je jedan od potencijal-

nih uzročnika stvaranja iskre, a time eksplozije i požare. Osnovni način njegove eliminacije je uzemljenje opreme na kojoj se pojavljuje.

Požar se širi kako u horizontalnom tako i u vertikalnom pravcu, požarni sektori se odvajaju postavljanjem odgovarajućih požarnih prepreka. Protivpožarni zidovi izvode se tako da idu od temelja do iznad krova najmanje 50 santimetara.

Zadatak protivpožarnog zida je da spreči prenošenje požara iz jednog u drugi požarni sektor. U slučajevima kada je tehnološki zid tehnički neizvodljiv, postavlja se vodena zavesa. Da bi opravdala svoju svrhu, ona mora biti izvedena sa dvostrukim uporednim cevovodom, da prati krovnu konstrukciju i da raspolaže potrebnim količinama vode za gašenje. Za svaki dužni metar ove zavesa treba osigurati količinu vode od oko 50 litara u minuti, sa tim da pritisak na najnepovoljnijoj mlaznici bude najmanje pola bara. Osnovna uloga vodene zavesa je da spreči prodor plamena iz jednog dela objekta u drugi.

Ukoliko se stalno ne nadziru, kontrolišu i ispituju sistemi i uređaji za gašenje požara u određenom momentu mogu da budu funkcionalni, što predstavlja veliku opasnost po materijalna dobra koja štite, a i širu okolinu.

Pri automatskom registrovanju nastanka požara, električni impuls se doprema u centralni dojavni uređaj, koji dalje aktivira ventile na bocama sa CO₂, uključuje signal požara, isključuje ventilaciju u objektu i zaustavlja tehnološki proces. CO₂ ispunjava štice prostor i gasi požar. Pored toga stabilni CO₂ uređaj za gašenje požara, projektuje se i izvodi tako da može biti aktiviran ručnim i daljinskim električnim putem.

Postojanje vatrogasnih jedinica neophodno je obzirom na činjenicu da do požara može da dođe i pored svih preduzetih preventivnih mera. Njihovo efikasno delovanje uslovljeno je opremljenošću savremenom vatrogasnom tehnikom i opremom. U prvoj fazi protivpožarne intervencije od velikog značaja je obučenosnost radnika za praktičnu upotrebu ruč-

nih aparata kao i drugih sredstava za gašenje požara kako bi se sprečili širenje vatrene stihije do dolaska vatrogasne jedinice.

U većim gradskim centrima postoje savremeni dispečarski komunikacioni centri koji su povezani sa svim industrijskim značajnijim objektima. Glavni dispečarski centar čini srce komunikacionog sistema gde se slivaju sve informacije koje nakon obrade obezbeđuju blagovremenu dojavu požara i preduzimanje potrebnih akcija.

Da bi se broj požara i materijalnih šteta sveo na najmanju moguću meru, najveću ulogu ima preventivna zaštita. Tako uz primenu propisanih protivpožarnih mera i pridržavanje određenih upustava veliki značaj u eliminisanju ljudskog faktora kao dominirajućeg uzročnika požara ima obrazovanje i osposobljavanje radnika iz domena zaštite od požara i eksplozija putem seminara, kurseva, savetovanja i drugih vaspitno obrazovanih oblika. Na tom polju najveću pažnju zaslužuje školovanje mladih ljudi. ■

Wood World Trading
Marka Aurelija bb
22000 Sremska Mitrovica
tel. +381 22 636 636
fax. +381 22 613 893
e-mail: office@chabros.rs

■ Rezana sušena grada i elementi od bukve, hrasta, oraha, trešnje i egzotičnih vrsta drveta (zebrano, venge, tikovina)

■ Termo tretirano drvo

■ Parket i brodski podovi

■ Različite vrste plemenitih furnira

Najbolje što se može dogoditi drvetu

Zastupnik, uvoznik i distributer...Beover

AkzoNobel, Verinlegno, Collanti Concorde daju odgovore na najzahtevnija pitanja investitora i projekatanta... i najviši kvalitet proizvoda. Korak su ispred svih u inovacijama i postavljanju novih standarda. Specijalisti u svojim oblastima.

Sikkens

Simbol kvaliteta, trajnosti, postojanosti boje... Premazi kao savršena i najduža zaštita drvenih proizvoda u eksterijeru.

AkzoNobel Adhesives

Lepila za široku paletu lepljenja, zahtevne aplikacije i postojanost lepljenog spoja u ekstremno zahtevnim uslovima...

AkzoNobel ulja

Prirodna i sintetička ulja za podove i nameštaj u eksterijeru i enterijeru...

Verinlegno

Boje, lakovi, bajcevi za nameštaj i enterijere, specijalni efekti na drvetu i staklu...

Collanti Concorde

Lepila za sve potrebe lepljenja u drvnoj industriji.

Mi negujemo kvalitet, a ne politiku niskih cena, jer jeftino, u najvećem broju slučajeva, bude najskuplje.

BEOVER DOO BEOGRAD
Beograd, Dragoslava Srejskića 1b
tel/fax +381 11 2762 226, 2764 050
mob +381 63/203 840, 63/288 659
office@beover.co.rs beoicla@eunet.rs
www.beover.co.rs

PIŠE: dr Goran Milić

Trend gradnje drvetom je u snažnom i neprekidnom porastu već godinama. Pri tom se ne misli na korišćenje drveta za uobičajene namene (pre svega krovna konstrukcija i podovi), već na kuće i zgrade kompletno izrađene od drveta. Sve veće korišćenje drveta u gradnji povećava potrebu za upoređivanjem drveta sa ostalim građevinskim materijalima i to sa svih aspekata. Aspekt vatrootpornosti i uopšte odnosa građevinskih materijala i vatre tu zauzima značajno mesto.

Kada se govori o vatrootpornosti nekog materijala uvek se razmatraju dva kriterijuma: zapaljivost materijala i njegovo ponašanje u požaru. Problem predstavlja što je drvo zapaljivo, sa druge strane čelik ne gori, armirani beton takođe ne gori. Gde je tu prednost drveta? Prednost je u ponašanju tokom požara, odnosno odličnoj požarnoj otpornosti drveta. Čelik već pri temperaturama od 400°C do 550°C (što je mnogo niže od njegove tačke topljenja) gubi sve svoje mehaničke karakteristike i dolazi vrlo brzo do urušavanja objekta koji nosi. Armirani beton pri povišenim temperaturama puca i deformiše se, jer gubi nosivost dovodeći do iste posledice vrlo brzo. Da ne bi bilo dileme, uobičajene temperature pri požarima u objektima dostižu 700°C do 1000°C.

Sa druge strane, drvo pri požaru ne menja u značajnoj meri svoja mehanička svojstva i to je glavna prednost u odnosu na konkurentne materijale. Dva su uzroka

Slika 1. Ugljenisani sloj formiran na CLT (Cross Laminated Timber) nosaču

ove izvanredne osobine drveta. Prvi je što je drvo termički izolator što znači da se pri požaru toplota sa površine drveta vrlo polako kreće ka unutrašnjosti, odnosno da unutrašnji slojevi drveta dugo ostaju nezagrejani. Ovo je ujedno razlog što drvo pri požaru prenosi toplotu zagrevanja 10 puta sporije nego beton, a 250 puta sporije nego čelik. Drugi, još važniji uzrok (direktno povezan sa prvim), je što se pri gorenju na površini drveta stvara ugljenisani sloj. Ovaj sloj (uglavnom sastavljen od lignina) ima vrlo malu gustinu, porozan je, što znači da je dobar toplotni izolator i praktično štiti unutrašnjost drveta od daljeg sago-revanja (Slika 1). Istovremeno, usporavajući dovod kiseonika

u kontakt sa ostatkom drveta često zaustavlja vatru.

Ukoliko se vatra ne zaustavi, sloj ugljenisanog drveta se postepeno pomera ka unutrašnjosti brzinom oko 0,5-0,7 mm/min. Tačna vrednost zavisi od vrste drveta (pre svega vezano za gustinu, hemijski sastav i permeabilnost), vlažnosti drveta, kao i stepena izloženosti vatri iako „jačina“ vatre ne igra tako veliku ulogu. U proračunima se, za napredovanje vatre ka unutrašnjosti drveta, obično usvaja 20 mm za svaku izloženu stranu tokom 30 minuta intenzivne vatre. Lišćarske vrste veće gustine ($>650 \text{ kg/m}^3$) koje se koriste u građevinarstvu obično karakteriše nešto sporije napredovanje vatre (npr. za tikovinu 15 mm za

30 minuta). Sa druge strane, kod četinaraka koji imaju manju gustinu najčešće se registruje veća „brzina ugljenisanja“ (oko 25 mm za 30 minuta). Permeabilnost vrste drveta je takođe značajan faktor, pa tako hrast pokazuje nešto niže brzine pomeranja linije ugljenisanog sloja u odnosu na ostale vrste slične i veće gustine. Obično se usvaja da je brzina napredovanja vatre oko dva puta veća u longitudinalnom nego u poprečnim pravcima.

Temperatura u samom ugljenisanom sloju je oko 300°C. Zbog niske toplotne provodnosti drveta, temperatura na oko 6 mm od te linije ka unutrašnjosti je svega 180°C. Ovako oštar gradijent temperature znači da je

Drvo i vatra

Bez pretenzije da se ulazi u dubinu izuzetno obimne oblasti kakva je vatrootpornost drveta i materijala uopšte, cilj ovog teksta je samo jedan: da ljudi iz struke dobiju (i podele) osnovne informacije o tome da je i sa ovog aspekta drvo izuzetno dobar materijal. Iako mnogi ne znaju da je tako.

Slika 2. Ugljenisani sloj formiran sa sve četiri bočne strane drveta i nepromenjena unutrašnjost drveta

Slika 3. Izgled raspršivača vode za automatsko gašenje požara

Slika 4. Testiranje požarne otpornosti drvenih panela

unutrašnjost drveta dovoljno hladna i nepromenjenih mehaničkih svojstava, čak i u situacijama kada su sve četiri bočne strane drveta izložene vatri (Slika 2).

Vrlo sporo i predvidljivo napredovanje vatre omogućava bezbednu evakuaciju ljudi i dobara iz objekta zahvaćenog požarom. Ova predvidljivost ponašanja drveta pri požaru omogućava i visok stepen bezbednosti vatrogasaca, što nije slučaj kod obje-

kata građenih drugim materijalima. Bitno je naglasiti da će drveni nosači zadržati nosivost dovoljno dugo samo ako inicijalno imaju dovoljno veliki poprečni presek. Često se smatra da je, za predvidljivost ponašanja pri gorenju, donja granica preseka 75 mm. Ukoliko su nosači tanji, zagrevanje unutrašnjosti i pomeranje linije ugljenisanog sloja se odvija značajno brže. Pored dimenzije poprečnog preseka i vrste drveta, na trajnost i otpornost

na požar utiču i tip konstrukcije (veze, oslonci), statički sistem itd.

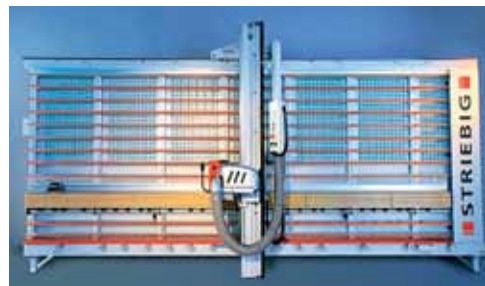
Pored zapaljivosti i brzine sagorevanja, bitne požarne karakteristike svakog građevinskog materijala su i količina i toksičnost dima, kao i nastajanje pukotina kao posledica naprezanja u materijalu i topljenje materijala pod dejstvom toplote. I sa ovih aspekata posmatrano, drvo se ponaša bolje od većine drugih materijala. Dim koji na-

staje pri sagorevanju drveta je toksičan u smislu da sadrži malo kiseonika, a može sadržavati visok nivo ugljen monoksida. Ipak, u poređenju sa tim dimom, isparenja koja nastaju sagorevanjem drugih materijala (naročito plastičnih) sadrže mnogo veći broj otrovnih komponenti. Karakteristika gde je drvo u podređenom položaju u odnosu na neke materijale je sposobnost širenja požara. Međutim, savremena inženjerska rešenja daju odgovore na ovaj problem, naročito korišćenjem raspršivača vode (tzv. sprinkler sistemi) koji se postavljaju u objekte. Ovi sistemi (Slika 3) automatski reaguju kada temperatura pređe zadatu vrednost. Reagovanje drveta na požar se može poboljšati i korišćenjem hemijskih sredstava zaštite. Ova sredstva obično odlažu paljenje drveta (npr. sa 3 minuta za paljenje netretiranog na 20 minuta za paljenje tretiranog drveta) i smanjuju emisiju toplote pri sagorevanju. Postoje tri tipa ovih sredstva: ona koja se dodaju već pri proizvodnji inženjerskih proizvoda od drveta; ona koja se impregnišu u drvo nakon proizvodnje; i ona koja se na drvo nanose posle ugradnje.

Kao što je navedeno na početku, u tekstu je obuhvaćen samo mali deo izuzetno ozbiljne teme kakva je interakcija drveta i vatre. O tome svedoče i brojni nacionalni i EN standardi koji regulišu ovu oblast: od samih postupaka testiranja za razne konstruktivne elemente (Slika 4), klasifikacija na osnovu reakcija na testovima do propisa iz Eurokoda 5 (EN 1995-1-2:2004 Eurocode 5: Design of timber structures. General. Structural fire design). Vrlo je važno istaći da se savremeni inženjerski proizvodi od drveta (lepljeno lamelirano drvo, unakrsno lamelirano drvo (CLT), LVL, razne vrste ploča) pri požaru ponašaju manje ili više slično masivnom drvetu. ■

KESIĆ-TEHNIKA DOO
Milorada Popovića 8, 11250 Beograd
m.kesic@sbb.rs www.kesic-tehnika.rs
064/23-00-579

Prodaja i servis novih i polovnih mašina i alata za drvenu industriju

Jowat
Klebstoffe

**VRHUNSKI LEPKOVI
RENOMIRANOG
NEMAČKOG
PROIZVOĐAČA**

Lepkovi za kantovanje i oblaganje na bazi EVA, PO, APAO, PUR

D2/D3/D4 lepkovi za drvo na bazi PVAc, EVA, UF, EPI za furniranje, podužno nastavljjanje i laminaciju

1K i 2K PUR prepolimeri za samonoseće konstrukcije i sve druge vrste konstrukcionih lepljenja i laminacije

1K i 2K PUR disperzije za 3D laminaciju membranskim i vakuum presama

**ANTIADHEZIVNE TEČNOSTI
ČETKE I TEČNOSTI ZA
POLIRANJE, ELEKTRONSKI
UREĐAJI ZA PRSKANJE**

**100% RIEPE Products
100% Quality Control**

Velvet doo

marketing · distribucija · tehnička podrška

Velvet doo · Vrbnička 1b · BEOGRAD

tel/fax. +381 11 351 43 93 · 358 31 35 · 305 68 29 · e-mail: office@velvet.co.rs

8 mm

Tanki frontovi, jednostavno pričvršćivanje

Minimalistički frontovi od najrazličitijih materijala mogu odmah da se realizuju: kod podiznih elemenata, vrata i fioka.

Sa EXPANDO T, sistemom za pričvršćivanje tankih frontova. Prepustite se inspiraciji!

www.blum.com

 blum®

Proizvodnja i spoljno-trgovinska razmena proizvoda drvene industrije za prvu polovinu 2018. godine

Izvoz dva puta veći od uvoza

Izvoz nameštaja je u prvoj polovini 2018. godine, u odnosu na isti period prošle, povećan za 26% dok je izvoz svih proizvoda drvene industrije, uključujući i nameštaj, u prvoj polovini ove godine, u odnosu na prošlu, povećan za 28%.

Možemo zaključiti, da je kod svih proizvoda drvene industrije i nameštaja došlo do značajnog povećanja izvoza u prvoj polovini 2018. godine, poređeno sa istim periodom 2017. godine.

Došlo je i do povećanja uvoza, ali su ukupne količine robe koje su izvezen drastično veće od uvoza (osim ploča od drveta, uglavnom iverica), pa je samim tim i suficit, koji ostvaruje drvna industrija Srbije, značajno povećan. Trend sve većeg izvoza finalnih proizvoda je i dalje prisutan.

Opšti utisak je da firme drvene industrije i pored svih opravdanih i neopravdanih teškoća na koje nailaze, beleže odlične rezultate i predstavljaju pozitivan primer poslovanja u Srbiji.

Proizvodnja proizvoda od drveta, osim nameštaja u prvoj polovini 2018. godine veća je za 4,3% nego u istom periodu prošle godine, dok je proizvodnja nameštaja veća za 8,2% nego prošle godine.

Kada je reč o spoljno-trgovinskoj razmeni, izvoz rezane građe u ovom periodu je veći za 38,6% nego u istom periodu prošle godine. Uvoz rezane građe je veći nego prošle godine za 28,2%, a najveći udeo je u uvozu četinara, koji su defici-

tarni u Srbiji. Ukupan izvoz rezane građe iznosio je 55,2 mln \$, dok je uvoz iznosio 34,8 mln \$.

Izvoz furnira i ploča od drveta iznosio je 27,8 mln \$ i veći je za 14,6% nego prošle godine, dok je uvoz veći za 28% i iznosio je 70 mln \$. Trend povećanja uvoza ploča nastavlja se i ove godine iako u Srbiji rade tri fabrike ploča. Još jednom ćemo ponoviti da je ovo potpuno logičan podatak jer se Srbija pozicionirala kao oz-

biljan proizvođač i izvoznik pločastog nameštaja i apsolutni je lider u regionu.

Postoji nekoliko fabrika koje serijski izrađuju pločasti nameštaj, a među njima se izdvajaju, pre svega, Forma Ideale, Matis iz Ivanjice i Jela Jagodina.

Izvoz parketa je za 22,3% veći nego prošle godine, dok je uvoz veći za 51,2%. Ovoliko povećanje uvoza ne brine jer su to relativno male količine, tačnije izvoz je

15 puta veći od uvoza. Ukupan izvoz parketa iznosi 16,3 mln \$, dok je uvoz samo 1,3 mln \$.

Izvoz građevinske stolarije za prvih šest meseci ove godine je veći za 48,5% nego u istom periodu prošle, dok je uvoz veći za 11,2%. Bitno kod građevinske stolarije je i to da je izvoz veći pet-šest puta od uvoza. Ukupan izvoz iznosi 28,8 mln \$, dok je uvoz 5 mln \$.

Kao i kod prethodnih proizvoda drvne industrije i kod ambalaže od drveća došlo je do povećanja i izvoza i uvoza. Povećanje izvoza veće je za 35,8%, a uvoza 28,3% u odnosu na prošlu godinu. I ovde ćemo ponovo istaći da jedan od razloga ovakvog uvoza leži u činjenici da su pojedine firme preselile proizvodnju u BiH zbog nedostatka sirovina. Tu se pre svega misli na proizvodnju gajbica za voće od topole, koja je postala vrlo tražena baš zbog tog proizvoda. Mnogi proizvođači razmišljaju o podizanju plantaža topole, jer količine kojima raspolažemo su nedovoljne, pa je i uvoz topole veoma izražen. Ukupan izvoz ambalaže od drveća je 11,3 mln \$, dok je uvoz 8,9 mln \$.

Izvoz nameštaja za poslovne prostore iznosi 7 mln \$ i veći je za 15,6% u prvoj polovini 2018. godine nego u istom periodu 2017. godine, dok je uvoz 8,6 mln \$ i veći je za 20,9%. Izvoz kuhinjskog nameštaja iznosi 7,3 mln \$ i veći je za 17,6%, dok je uvoz 1 mln \$ i veći je za 20,7%. Izvoz madraca je 10,9 mln \$ i povećan za 145,5%, dok je uvoz 4,1 mln \$ i povećan je za 28,8%. I na kraju, kao najbitniji podatak navešćemo izvoz ostalog nameštaja, jer se tu nalaze uglavnom svi proizvođači tj. izvoznici nameštaja od masiva. Ovde je povećanje izvoza za 23,5%, a uvoza 7,9%. Izvoz ovog nameštaja iznosi 258 mln \$, dok je uvoz 73 mln \$.

Ukupan izvoz svih proizvoda drvne industrije u prvoj polovini ove godine iznosi 438 mln \$, dok je uvoz 212 mln \$. Ostvaren je suficit od 226 miliona dolara i možemo reći da je izvoz više nego duplo veći od uvoza, što predstavlja izuzetan podatak. Još upečatljiviji je podatak da je ukupan izvoz nameštaja 283 mln \$, dok je uvoz 87 mln \$. Povećan je izvoz nameštaja u prvoj polovini godine, u odnosu na isti period prošle za 26%, dok je izvoz svih proizvoda drvne industrije, uključujući i nameštaj povećan za 28%.

Zoran Berbatović

AKADEMIJA CIRKULARNE EKONOMIJE U PRIVREDNOJ KOMORI SRBIJE

Privredna komora Srbije u saradnji sa centrom Cirekon i uz podršku EIT Climate-KIC i UNDP projekta „Lokalni razvoj otporan na klimatske promene“, pokrenula je Akademiju cirkularne ekonomije kao pilot projekat.

Akademija je namenjena predstavnicima malih i srednjih preduzeća, sa ciljem da unaprede kvalitet poslovanja i povećaju efikasnost procesa rada u svojim kompanijama, dajući pritom doprinos privrednom razvoju Srbije i zaštiti životne sredine.

Prednosti cirkularne ekonomije su brojne: stvaranje bezbednog i održivog snabdevanja industrije sirovinama, smanjivanje sve veće zavisnosti zemlje od uvoza, otvaranje novih radnih mesta, podrška inovacijama i povećanju konkurentnosti, uštede, podizanje vrednosti lokalnih resursa, kao i proizvedene robe i usluga i drugo.

Sistem proizvodnje i potrošnje u velikom broju kompanija u Srbiji i dalje funkcioniše po linearnom modelu „uzmi – koristi/napravi – odloži“.

Prirodni resursi koriste se za proizvodnju proizvoda koji će biti bačeni na kraju svog životnog veka. Ovaj pristup pretpo-

stavlja beskraju raspoloživost resursa i beskonačan prostor za odlaganje otpada. Cirkularna ekonomija ima za cilj upotrebu i ponovnu upotrebu resursa, kako bi se smanjila i završila proizvodnja otpada. Ovo zahteva temeljne promene u čitavom lancu vrednosti.

Polaznici Akademije cirkularne ekonomije, uz pomoć praktičnih alata, naučiće kako da analiziraju i ocene efektivnost procesa rada i upotrebe repromaterijala u svojoj kompaniji, kao i da sprovedu sistemске promene u pravcu cirkularnog poslovanja. Ova obuka omogućava sticanje ne samo teoretskih znanja, već i učenje iz najboljih praksi i do sada postignutih rezultata.

– Privredna komora je početkom rada Akademije cirkularne ekonomije ušla u program transfera znanja, posebno ka sektoru malih i srednjih preduzeća, kako bi se ista pripremila za energetska i ekološku tranziciju, a sve u cilju jačanja konkurentnosti na regionalnom i svetskom tržištu. Zahvalni smo svim našim partnerima – centru Cirekon, EIT Climate-KIC i UNDP projektu „Lokalni razvoj otporan na klimatske promene“, zahvalni smo kompanijama koje su prepoznale važnost ovog pilot projekta i sa velikim optimizmom gledamo u 2019. godinu kada planiramo novi program Akademije – izjavio je **Siniša Mitrović** iz Privredne komore Srbije.

– Cirkularna ekonomija je u osnovi kreiranja našeg novog investicionog ciklusa. U narednih nekoliko godina in-

vestiraćemo više milijardi eura u oblasti upravljanja otpadom i otpadnim vodama. Direktni benefiti su otvaranje novih radnih mesta, umanjeње opterećenja na životnu sredinu i prelazak na čiste tehnologije ponovnim iskorišćavanjem resursa koji su se do sada odlagali na deponije – rekao je **Slobodan Perović** pomoćnik ministra zaštite životne sredine.

– Prelazak sa koncepta upravljanja otpadom na koncept cirkularne ekonomije je put za ekonomski razvoj – rekao je **Žarko Petrović**, UNDP programski analitičar. – Uvođenjem cirkularne ekonomije, uz dugoročno ulaganje u sirovinu i energetska efikasnost, zamenu fosilnih goriva obnovljivim izvorima energije i smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte, doprinosi se realizaciji globalnih ciljeva održivog razvoja i ispunjavanju nacionalnih obaveza preuzetih Sporazumom iz Pariza o klimatskim promenama – dodao je Petrović.

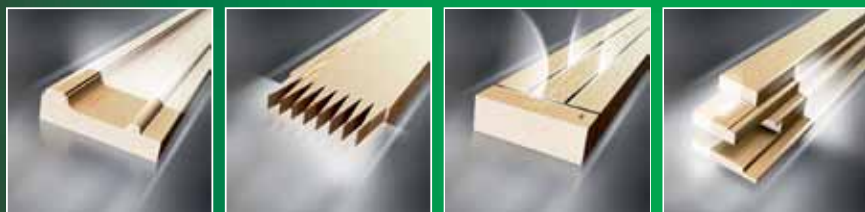
Obuka za prvu grupu polaznika počela je sa radom u petak, 7. septembra 2018. u prostorijama PKS - Privredne komore Beograda. Obuka će trajati mesec dana, nastava se održava petkom popodne i subotom, a predavači su domaći i međunarodni stručnjaci u oblasti cirkularne ekonomije. Zbog izetno velikog interesovanja privrednika, Privredna komora Srbije uvrstiće ovu obuku u redovne programe Poslovne akademije PKS.

U decembru 2015. godine, Evropska komisija usvojila je novi ambiciozni paket mera o cirkularnoj ekonomiji, koji se u velikoj meri odnosi na izmene regulative u oblasti upravljanja otpadom i dizajna proizvoda. Paket uključuje četiri zakonska predloga za uvođenje novih ciljeva upravljanja otpadom koji se tiču ponovne upotrebe, reciklaže i odlaganja otpada.

U izradi je i novi okvir za poboljšanje materijalne efikasnosti u proizvodnji kroz unapređenje direktive o eko dizajnu, a biće obuhvaćen i čitav životni ciklus proizvoda. Postojeći zahtevi eko dizajn direktive biće dopunjeni merama koje proizvode životni vek proizvoda, poboljšavaju mogućnosti ponovne upotrebe komponenti i recikliranog materijala i podstiču upotrebu već iskorišćenih i recikliranih komponenti u proizvodima.

Ivana Putnik

WEINIG

www.weinig.com

WEINIG sistemska rešenja

Kako je krompirski sanduk postao premijum pakovanje

Firma *LLC-DOK OOO* iz regiona Nizhny Novgorod (Rusija) kupila je kod *WEINIG CONZEPT*-a jednu visoko modernu i potpuno automatsku proizvodnu liniju za izradu visokokvalitetnih sanduka za povrće i krompir.

Krompir, koji se sadi već stotinu godina, razvio se i prerastao u važnu životnu namirnicu.

Istovremeno se intenzivno razmišljalo o njegovom uskladištenju. Samim tim nije nikakvo čudo da se u međuvremenu skladištenje razvilo u složenu u zahtevnu temu, sa zahtevima za senzorskim nadgledanjem i kompjuterskim upravljanjem. Danas se krompir odlaže u velike sanduke, u halama sa senzorima za praćenje temperature i vlažnosti.

I naš kupac *LLC DOK OOO* je izrazio želju da primeni visokokvalitetne sanduke i jednostavno se odlučio da iste sam proizvodi. Upravo na tom mestu igri je pristupio *WEINIG CONZEPT GmbH & Co.KG*.

Već instalirana oprema proizvodi 60.000 sanduka godišnje u jednoj smeni. Kako bi se zadovoljili svi zahtevi krajnjeg proizvoda, obuhvaćene su mašine iz skoro svih proizvodnih područja *WEINIG* grupacije: ulazna mehanizacija **HighMech E6** (gde se kontroliše vlažnost drveta i prisustvo metala), **Powermat-u 2400** za predblanjanje brzinom i do 60 m/min; **EasySan + C 400**, Protočni optimizator **Opticut 450 Quantum**, sa automatskim odlaganjem fiksni dužina, kao **Turbo S 1000**, za dužinsko nastavljjanje u željene dužine, ali i oprema partnerskih firmi, pre svega u području zakivanja. Zahvaljujući automatizovanom procesu proizvodnje, *LLC DOK* je pored svojih potreba mogao da plasira i više hiljada sanduka na tržište.

I ova priča o uspehu se na ovom mestu ne završava. Već šest meseci nakon puštanja u rad prve linije, kupac je odlučio da postojeći kapacitet udvostruči i krajem 2018. godine će linija biti proširena. Nakon toga će biti moguće proizvoditi 120.000 jedinica godišnje u jednoj smeni.

Drugi proizvodi su već u planu, što potvrđuje i kupovina **Dimter prese ProfiPress T 3600**, a kupca će na tom putu kao i do sada uspešno podržati *WEINIG CONZEPT GmbH & Co.KG*.

Veličina krompirskog sanduka (ŠxVxD 1600x1200 x1200mm)

MW GROUP SCG doo, Čupićeva 1/1, 37000 Kruševac

Tel.+381 (0)37 445 070, (0)37 445 075, Fax.+381 37 445 070, E-mail: mwgroupscg@mts.rs, www.mwgroup.rs

Posetite nas na 56. Međunarodnoj izložbi mašina, alata i repromaterijala za drvnu industriju na Beogradskom sajmu od 06. do 10. novembra 2018. u HALI 5 – ŠTAND 5010

Drvna industrija i veći nivo finalizacije drvne sirovine

Šumarstvo i drvna industrija su u jednom repro lancu, tehnološki naslonjeni jedni na druge i u tom smislu njihova saradnja mora biti bliska. Problemi su im slični, a ciljevi ne bi trebalo da im budu bitno različiti. Istina, šumarstvo Srbije nije u prilici da u potpunosti zadovolji potražnju za drvnim sortimentima koja permanentno beleži rast. *Srbija-šume* su saopštile da je potražnja za drvnim sortimentima za 2018. godinu, bila 28% veća od tražene količine u 2017. godini, a najveće povećanje je kod prostornog drveta, što je uzrokovano instaliranjem velikog broja proizvodnih pogona za proizvodnju drvnog pelleta... Dakle, siroviniska osnova iz šuma Srbije ne može biti garancija, niti osnovni faktor razvoja prerade drveta, upravo zato što su kapaciteti primarne prerade drveta znatno veći od etata, od mogućnosti naših šuma. Stručnjaci ističu da su primarni faktori koji utiču na razvoj drvne industrije proizvodni programi u svim njihovim elementima: vrsta proizvoda, njihov kvalitet i cene, tehnološka opremljenost i produktivnost pogona za preradu drveta, dizajn itd. Očigledno, veći nivo finalizacije je potreba i jedan od osnovnih uslova razvoja prerade drveta.

Neki često ističu da bez dobre prerade drveta nema dobrog šumarstva i obratno... Možda tu ima istine, ali podsećamo da neki ozbiljni analitičari tvrde da kvantitativna i kvalitativna struktura šuma nije primarni faktor razvoja drvne industrije. Tipičan primer je Italija koja ima mali etat, a do skora je bila najveći izvoznik nameštaja u svetu. Ili Engleska koja ima razvijenu primarnu

preradu drveta, a od ukupne količine drveta koje godišnje prerade samo 20% ima domaće poreklo, ostalih 80% se uvozi iz svih delova sveta...

Drvnom sektoru, posle prehrambene industrije, pripada drugo mesto po suficitu u trgovinskoj razmeni sa inostranstvom, a drvni sektor već godinama permanentno ima tendenciju rasta. Zato koristimo svaku priliku da istaknemo da prerada drveta i proizvodnja nameštaja pripadaju vitalnoj industrijskoj grani, da svake godine povećavaju obim proizvodnje i permanentno prave suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni. U poslednjih pet godina prosečan godišnji rast izvoza ove industrijske grane iznosio je 13,3%. U BDP-u Srbije ideo drvne industrije iznosi blizu 2%, a ideo u izvozu je 6,3%. Prerada drveta i proizvodnja nameštaja zaslužuju veću pažnju države, koja se uglavnom ogлуši o pozive drvoprerađivača, a mi se obradujemo, ali i zastidimo, kada vidimo da u našem susjedstvu može i drugačije. Nije greh biti dobar, težiti boljem i učiti... Veliko je pitanje da li će i do kada drvna industrija zadržati dosadašnje trendove razvoja. Ali, i pored dobrih rezultata drvna industrija godinama traži institucionalnu adresu gde bi zajedno sa šumarima razgovarali o saradnji i položaju svih subjekata na šumi bazirane ekonomije sa ciljem veće konkurentnosti, tehnološke opremljenosti, veće finalizacije vredne sirovine i većeg broja zaposlenih... Zahtevi drvoprerađivača u tom pravcu traju dugo, ali od države nema odgovora. Ona ignoriše činjenicu da drvna industrija svake godine pu-

ni državni budžet sa preko 80 miliona evra. Zato, ne treba da čude pritužbe naših drvoprerađivača kada kažu da je, između ostalog, politika omogućila nekim stranim firmama da ovde u našim ravnicama, navodno pod nekim nadstrešnicama, prorežu naše trupce

koji im se dodeljuju po prioritetu i sirovu dasku odmah tovaru na kamione i voze van, a naši drvoprerađivači koji tu sirovinu ovde avansiraju i pretvaraju u finalne proizvode, u parket, stolove i stolice, otpuštaju naše radnike jer nemaju dovoljno trupaca, pa zato mo-

Šumski fond Republike Srbije i JP Srbijašume

Srbija se smatra srednje šumovitom zemljom. Od ukupne površine njene teritorije, 29,1% (u Vojvodini 7,1%, a u središnjoj Srbiji 37,6%) nalazi se pod šumom (prema Nacionalnoj inventuri šuma Republike Srbije iz 2009. godine). Šumovitost je, u odnosu na globalni aspekt bliska svetskoj koja iznosi 30%, a znatno je niža od evropske koja dostiže 46% (2000). Uvećanje šumovitosti u odnosu na referentnu 1979. godinu iznosi 5,2%, što je svakako imalo pozitivan uticaj na stanje i kvalitet životne sredine u celini. U odnosu na broj stanovnika, šumovitost iznosi 0,3 ha po stanovniku (u Rusiji je 11,11 ha po stanovniku, Norveškoj 6,93 ha, Finskoj 5,91 ha, BiH 1,38 ha i Hrvatskoj 1,38 ha).

Ukupna površina šuma u Srbiji iznosi 2.252.000 ha. Od toga je u državnom vlasništvu 1.194.000 ha ili 53%, a u privatnom vlasništvu 1.058.387 ha ili 47%.

JP Srbijašume upravlja, odnosno gazduje državnim šumama i šumskim zemljištem na površini od 892.598,01 ha i obavlja stručne poslove u šumama sopstvenika na površini od 1.149.762,00 ha (stanje 31.12. 2014. godine).

U Poslovnoj politici JP Srbijašume već na početku piše da su zahtevi koje država i društvo postavljaju pred ovo preduzeće veoma složeni i proističu iz činjenice da su šume samo uslovno obnovljiv prirodni resurs i dobro od opšteg društvenog interesa, i da se njima mora gazdovati uz uvažavanje principa trajnosti i održivog gazdovanja. Takvo gazdovanje šumama zahteva da se u svim poslovnim aktivnostima mora težiti usklađivanju ekonomskih, ekoloških i socijalnih zahteva u odnosu na prirodni resurs. Usklađivanje sva tri segmenta održivog gazdovanja predstavlja cilj koji je neophodno dostizati bez narušavanja stabilnosti poslovanja preduzeća.

Takođe, integralno (multifunkcionalno) gazdovanje ukupnim prostorom, koji je preduzeću poveren, je strateško opredeljenje JP Srbijašume i u tom pravcu je definisana poslovna politika ove firme. Poslovna politika obuhvata i razvojnu komponentu koja se odnosi na organizaciju, poslovanje i sve druge delatnost preduzeća.

Preuzeto sa zvaničnog sajta JP Srbijašume

le državu da im na ovakav način više ne pomaže...

Šumari tvrde da su zainteresovani da drvni sektor napreduje, snabdevaju ga domaćom sirovinom prema mogućnostima etata, uvažavaju vitalnost drvnog sektora koji još uvek ima kadrovski potencijal, i kao takav zaslužuje adekvatnu pažnju države... Međutim, neke analize su pokazale da se kod nas svega 48% od ukupno proizvedenih količina trupaca tvrdih lišćara prerade u proizvode sa višom doda-

tom vrednošću, a 52% se izveze kroz proizvode sa niskom dodatnom vrednošću, među kojima je dominantan izvoz rezane građe (41%) pa je zato vrednost izvoza proizvoda od drveta po zaposlenom radniku relativno niska.

Dakle, kao društvo nika-ko ne možemo biti zadovoljni sa stepenom finalizacije u drvnom sektoru. Prema podacima iz PKS za jednu od prethodnih godina izvoz rezane građe lišćara iz Srbije iznosio je 145.000 m³ sa ostvarenom

vrednošću od 45,3 miliona evra. Analitičari su utvrdili da bi u slučaju da se ova količina rezane građe u Srbiji preradi samo u stolice iz nje bi se dobilo oko 5 miliona komada stolica čija bi vrednost u izvozu mogla da dostigne oko 265 miliona evra ili 5,8 puta više u odnosu na ostvarenu vrednost izvoza rezane građe kao poluproizvoda, a proces prerade navedene količine rezane građe u stolice bi generisao najmanje 5.000 novih radnih mesta.

Drvoprerađivači i kompletna društvena zajednica bi trebalo da budu više zainteresovani za veći nivo finalizacije vredne sirovine i promociju većeg korišćenja drveta, kao održive, obnovljive i ekološki prihvatljive sirovine pri čemu se ne opterećuju šume i ekosistem u celini. Takođe bi valjalo da smo zainteresovani za veću promociju upotrebu šumske biomase kao energenta vodeći računa da se ne stvaraju pomeraćaji na tržištu.

Šumarstvo, prerada drveta i industrija nameštaja su privredne delatnosti povezane u lanac stvaranja dodate vrednosti i kao takvi su pravi primer kružne ekonomije kao strateške odrednice politika EU. Neki slikovito tvrde da su šumarstvo i prerada drveta srasli kao nokat i meso, pa je stoga saradnja šumarstva i drvne industrije još više bitna i predstavlja ključni odnos na šumi bazirane ekonomije, a u toj saradnji uvek ima prostora za poboljšanja. ■

JUGOINSPEKT
NOVI SAD

DOO JUGOINSPEKT-NOVI SAD

PREDUZEĆE ZA KONTROLU KVALITETA I KVANTITETA ROBE I USLUGA

Novi Sad, Dunavska 23/1
tel: +381 21 422 733 fax: +381 21 6611 822
e-mail: drvo@juins.rs, www.juins.rs

Kontrolisanje nameštaja

i kontrolisanje proizvoda u skladu sa evropskim i nacionalnim standardima u akreditovanoj kontrolnoj organizaciji prema standardu SRPS ISO/IEC 17020:2012

Atestiranje, laboratorijsko ispitivanje, kontrolisanje i ispitivanje kvaliteta:

- podnih obloga-parketa
- vlažnosti cementne košuljice i nadzor pri ugradnji drvenih podova
- sirovina poluproizvoda i gotovih proizvoda od drveta
- stručna pomoć pri rešavanju reklamacija ugovorenih sirovina i gotovih proizvoda

Procesna kontrolisanja:

- kontrolisanje ulazne, međufazne i završne kontrole u procesima proizvodnje
 - stručna pomoć pri projektovanju pilana
 - stručna pomoć pri procesu sušenja drveta
- DOO JUGOINSPEKT-NOVI SAD je sertifikovan prema SRPS ISO 9001:2008

Privredni tokovi u Srbiji i rast BDP-a tokom 2018. godine

Srbija je i dalje regionalni lider u privlačenju stranih direktnih investicija, koje su u 2017. godini iznosile 2,4 mlrd evra (rast od 27,1 odsto), a pozitivan trend je nastavljen i 2018. godine u kojoj se, prema proceni NBS, očekuje se priliv od 2,6 mlrd evra

Realni rast bruto domaćeg proizvoda u prvom kvartalu 2018. godine, u odnosu na isti period prethodne godine, iznosio je 4,6 odsto. Posmatrano po delatnostima, najznačajnije stope rasta su ostvarene u sektoru građevinarstva (26,4 odsto), sektoru industrije i snabdevanja vodom (5,3 odsto) i sektoru informisanja i komunikacija (5,1 odsto).

Ubrzana privredna aktivnost u Srbiji posledica je globalnog ekonomskog trenda (prema procenama MMF u 2017. i 2018. godini se očekuje rast globalne privrede od 3,5 do 4,0 odsto), većom likvidnosti i investicionih aktivnosti, kao i rezultatima fiskalne konsolidacije, čime je povećano poverenje stranih investitora.

Narodna banka Srbije nastavlja da vodi ekspanzivnu monetarnu politiku, po osnovu značajnog smanjenja referentne kamatne stope, koja trenutno iznosi 3,0 odsto (u martu i aprilu su se desila dva uzastopna smanjenja od po 25 baznih poena). Prema proceni analitičara, na relativno iznenađujuće odluke NBS uticali su niski inflatorni pritisci, monetarna politika Evropske centralne banke (referentna kamatna stopa u evrozoni se održava na nuli), kao i potreba da se monetarnom politikom doprinese rastu investicione i privredne aktivnosti u zemlji. **Međugodišnja inflacija** u maju je iznosila 2,1 odsto i u skladu je sa ciljem NBS koji iznosi 3,0 odsto $\pm$ 1,5 procentnih poena. Očekuje se da će ostati u donjoj polovini inflacionog cilja u kratkom roku, uz postepeno približavanje centralnoj vrednosti cilja u 2019. godini.

Državni budžet je u 2017. godini, nakon gotovo decenije uzastopnih deficita, postigao suficit u iznosu od 1,2 odsto BDP, kao direktna posledica uspešno sprovedene fiskalne konsolidacije. Takav trend je nastavljen i u prvim mesecima 2018. godine (0,4 odsto BDP u prvom kvartalu), čime je dodatno relaksirana potreba za novim zaduživanjem. Posle oštrog pada javnog duga u 2017. godini za gotovo 10 procentnih poena, odnos

javnog duga prema BDP je na kraju aprila 2018. godine smanjen na nivo od 58,6 odsto BDP.

Prema podacima RZS, ukupna **spoljnotrgovinska razmena** Srbije u periodu januar–maj 2018. godine iznosila je 15,1 mlrd evra, što je međugodišnje povećanje od 9,3 odsto. Izvoz je iznosio 6,5 mlrd evra (rast od 7,1 odsto), a uvoz 8,6 mlrd evra (povećanje od 11,1 odsto). Spoljnotrgovinski robni deficit je iznosio 2,1 mlrd evra, što je povećanje od 26,2 odsto u odnosu na isti period 2017. godine. Pokrivenost uvoza izvozom iznosila je 75,9 odsto i bila je za 2,9 procentna poena manja u odnosu na isti period prošle godine. Porast deficita je posledica porasta cene energenata od kojih je privreda Srbije visoko zavisna, relativno jak dinar u odnosu na ključne valute, kao i činjenica da privredni rast u značajnoj meri zavi-

si od uvoza materijala i proizvoda za potrebe investicione aktivnosti i potrošnje kao komponenti BDP. Značajan doprinos održavanju relativno niskog deficita tekućeg računa platnog bilansa daje **suficit u razmeni usluga** koji je u prva četiri meseca 2018. godine iznosio 299,5 mln evra, u odnosu na 259,8 mln evra iz istog period prošle godine. U srednjem roku očekivanja su da će deficit tekućeg računa platnog bilansa iznositi oko 4,0 do 5,0 odsto BDP.

Na pozitivne makroekonomske trendove reagovala su i agencije za ocenju kreditnog rejtinga koje su tokom 2017. godine unapredile rejting Srbije. Standard and Poor's je povećao kreditni rejting na „BB“ sa stabilnim izgledom, što je isto učinila agencija Fitch Ratings. Moody's je takođe povećao kreditni rejting na „Ba2“ sa stabilnim izgledom.

Srbija među tri zemlje u Evropi sa stopom privrednog rasta od 4,6 odsto

Ministar finansija Srbije Siniša Mali rekao je za Blic da se Srbija nalazi među tri zemlje u Evropi sa stopom privrednog rasta od 4,6 odsto u prvih šest meseci ove godine.

– Mi smo jedna od tri zemlje u Evropi sa tako visokom stopom rasta ekonomije. To je najveća stopa rasta u poslednjih deset godina – naveo je Mali i dodao da je sada najveći izazov da se sa ovim pozitivnim trendovima nastavi.

On je za Televiziju „Pink“ rekao da se Srbija nalazi na dobrom putu i da makroekonomski rezultati daju za pravo da se nastavi sa dosadašnjom odgovornom ekonomskom politikom.

Mali je istakao da ekonomija Srbije stabilno raste u svim segmentima, što je dobar znak i daje sigurnost za predviđa-

nja za naredni period, te je izrazio uverenje da do kraja godine BDP može da bude i veći.

Naveo je da ga naročito ohrabruju podaci koji ukazuju na diverzifikaciju privrednog rasta, što zapravo znači da je vidljiv privredni rast u više oblasti.

– Imamo povećanje rasta građevinske industrije od 25 odsto u odnosu na isti period prošle godine. To znači da su pokrenute obimne investicije, gradimo auto-puteve, rekonstruišu se pruge, grade se stanovi. Prerađivačka industrija je takođe porasla, kao i poljoprivreda. Turizam ima rast od 12,9 odsto. Samo izvoz u okviru IT industrije dostigao je rast od 30 odsto – precizirao je Mali.

On je dodao da je drugi dobar pokazatelj stanje u državnom budžetu, gde je

Ovim se Srbija značajno približila investicionom nivou kreditnog rejtinga sa ciljem da se to ostvari u srednjem roku. Agencije navode kao osnovu za dalje unapređenje kreditnog rejtinga, očuvanje makroekonomske stabilnosti i rezultata fiskalne konsolidacije, strukturne reforme (javna preduzeća, poreska uprava, prosveta i zdravstvo), kao i nastavak procesa evro-integracija.

Ukupna **industrijska proizvodnja** je povećana za 4,1 odsto u periodu januar - maj 2018. godine u odnosu na isti period 2017. godine. Značajan pozitivan rast ostvaren je u sektoru snabdevanja električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija (9,1 odsto), dok je u prerađivačkoj industriji rast iznosio 3,4 odsto i to najviše u oblastima: popravke i montaže mašina i opreme (18,1 odsto),

proizvodnje tekstila (14,9 odsto), proizvodnje osnovnih metala (11,4 odsto), proizvodnje hemikalija i hemijskih proizvoda (10,5 odsto) i proizvodnje nameštaja (10,4 odsto). Rudarstvo je ostalo na istom nivou.

Prosečna bruto zarada isplaćena u aprilu 2018. godine iznosila je 67.901 dinara, dok je **prosečna neto zarada** iznosila 49.117 dinara. U odnosu na isti mesec prethodne godine, prosečna neto zarada veća je za 6,7 odsto nominalno, a za 5,5 odsto realno. Prema Anketi o radnoj snazi, stopa nezaposlenosti na kraju prvog kvartala 2018. godine je iznosila 14,8 odsto.

Srbija je nastavila regionalno liderstvo u privlačenju **stranih direktnih investicija**, koje su u 2017. godini iznosile 2,4 mlrd evra (rast od 27,1 odsto), a pozitivan trend je nastavljen i u prva četiri meseca 2018. godine kada je ostvaren priliv od 871 mln evra. U 2018. godini, prema proceni NBS, očekuje se priliv od 2,6 mlrd evra, što će biti više nego dovoljno za pokrivanje deficita tekućeg računa platnog bilansa.

Nakon **jačanja dinara** u odnosu na evro u 2017. godini za 4,2 odsto, apresijacijski pritisci su nastavljeni tokom 2018. godine. NBS je više puta intervenisala na deviznom tržištu kako bi sprečila veće dnevne oscilacije nacionalne valute, te je zbog neto kupovine evra na finansijskom tržištu došlo do porasta deviznih rezervi. Prosečan devizni kurs dinara prema evru i dolaru je u junu iznosio 118,1348 i 101,1483, respektivno. ■

Fotografija: Dušan Biza, Afo

ostvaren suficit, saopšteno je iz Ministarstva finansija Srbije.

– Osim što smo uspjeli da ostvarimo suficit u budžetu od 49,1 milijardi dinara (oko 416 miliona evra, u sedam meseci

ukupno smo otplatili kredita, zajedno sa pratećim kamatama, negde oko 3,1 milijardu evra – dodao je Mali.

Mali je rekao i da je podatak o smanjenju nezaposlenosti sa 25,9 odsto od pre par godina na današnjih 13 do 14 odsto, pokazatelj da je bila ispravna strategija da što više sugrađana ima primanja, te da se sada polako otvara prostor za povećanje plata. Takođe je najavio dalje smanjenje nekih poreskih nameta i usvajanje zakona o naknadama, a sve sa ciljem da se povećaju investicije i broj radnih mesta.

Ponovio je da je „strpljiva i hrabra politika“ dovela do toga da Srbija ima stabilnu monetarnu politiku – kurs je stabilan, inflacija je predviđenim okvirima, i sve to omogućava finansijsku stabilnost građana i privrede.

Prema njegovim rečima, udeo javnog duga u ukupnom BDP-u je 59,6 odsto i bitno je da je preokrenuta ta putanja, a do kraja godine se očekuje dalje smanjenje učešća javnog duga u BDP-u.

Za ministra finansija Sinišu Malog rast od 4,6 odsto u prvom polugodištu je impresivan, a za premijerku Anu Brnabić fantastičan. Može li ta fantazija da potraje do kraja godine? Ili još bolje, da li je ova impresija održiva na srednji rok? Pogotovo, ako se zna da je taj rast, dobrim delom i posledica prošlogodišnje niske baze. Odnosno oporavka tri sektora: energetike, poljoprivrede i građevinarstva.

Za ekonomiste, nema dileme. Do kraja godine rezultat će svakako biti bolji od plana, jer Ministarstvo finansija i Narodna banka Srbije očekuju rast bruto domaćeg proizvoda od 3,5 odsto. Ipak, rast iz prvog polugodišta od 4,6 odsto neće moći da se održi na tom nivou, već će u drugoj polovini godine doći do usporavanja privredne aktivnosti.

Danko Brčerević, glavni ekonomista Fiskalnog saveta, prognozira da će rast BDP-a na kraju 2018. godine iznositi četiri odsto. Rezultat iz drugog tromesečja još ne može da poredi sa zemljama regionu, jer za većinu ekonomija iz susedstva taj podatak nije objavljen.

Istina je da je u prvom tromesečju ostvaren najveći međugodišnji rast u prethodnoj deceniji. Tačno je i to da su u prvom kvartalu, prema podacima Evrostat, Srbija i Slovenija imale najveći rast u regionu (4,6 odsto). Ako se gleda cela karta Evrope, veći rast od nas imali su Irska (9,1), Turska (7,4) i Luksemburg (5,1).

Za Danku Brčerevića postoji, međutim, nekoliko razloga za to zašto taj rezultat nije zadovoljavajući.

– Taj privredni rast nije potpuno održiv jer delom počiva na oporavku poljoprivrede od suše i oporavku elektroenergetskog sektora koji je takođe u 2017. imao privremeni pad. Rast najvećeg dela privrede Srbije zapravo je oko tri odsto. Očekivani privredni rast od četiri odsto za Srbiju do kraja ove godine je tek na nivou

proseka uporedivih zemalja regiona – kaže Brčerević.

Kad bi se sezonski efekat oporavka pojedinih sektora isključio onda bi naš rast bio na nivou od oko tri odsto, dodaje. Vlada zato ne bi trebalo da se „opušta” zbog privremeno dobrih rezultata privrede, već da ulaže više napora u pod-

sticanje privrednog rasta sprovođenjem strukturnih reformi javnog sektora i unapređenjem privrednog ambijenta, a to su vladavina prava, smanjenje korupcije, povećanje efikasnosti državne administracije i drugo, sugeriše Brčerević.

Ivan Nikolić, urednik mesečnika „Makroekonomske analize i trendovi” (MAT), smatra da kada je o ovoj godini reč, nema nikakve neizvesnosti.

– Rezultat će svako biti bolji od planiranih 3,5 odsto. Neće se održati rezultat iz prvog polugodišta od 4,6 odsto, ali će verovatno biti negde oko četiri procenta. Iz ekonomskog ugla gledano, pitanje je sada kako održati taj rezultat na duži rok, jer dogodne neće biti jednokratnog efekta poljoprivrede, energetike i građevinarstva. Ono što će se u 2019. godini pojaviti kao pokretač rasta jesu usluge, pre svega vođene rastom penzija i plata zaposlenih u javnom sektoru, što je dobro. Ali, neophodno je i da prerađivačka industrija povrati dinamiku rasta koju je imala u prethodne dve, tri godine – kaže Nikolić.

Anica Telesković, Politika

Ima li impresivan rast BDP-a rok trajanja

Ekonomisti očekuju da će rast bruto domaćeg proizvoda do kraja godine biti oko četiri odsto, što je bolje od planiranog, ali je pitanje koliko je održiv na duži rok

Foto A. Vasiljević, Politika

Ne treba se opušati zbog trenutno dobrih rezultata privrede

Šta je najviše poguralo rast

Prema podacima Ministarstva finansija, u prvih šest meseci 2018. godine ukupna industrija je povećala obim proizvodnje za 4,2 odsto u odnosu na isti period 2017. godine. Prerađivačka industrija s povećanim obimom proizvodnje za 3,6 odsto obezbeđuje doprinos od 2,7 procentnih poena i zadržava ulogu nosioca rasta ukupne industrije. Proizvodnja struje je u ovom periodu veća za 8,5 odsto, dodaju.

Kada je o prerađivačkoj industriji reč, hemijska i metalska industrija se izdvajaju kao dominantni izvori rasta, a podržane su značajnim uticajem proizvodnje građevinskog materijala, mašinskom i naftnom industrijom. U Ministarstvu finansija kao lep primer navode i proizvodnju osnovnih metala koja je zabeležila rast od 12,4 odsto. Napominju i to da za neke oblasti još nema pouzdanih podataka o rastu i da je reč o proceni. U prvih pet meseci 2018. godine, na primer, izvezeno je 432,8 miliona evra vrednosti informaciono-komunikacionih tehnoloških (IKT) usluga, što je rast od 30,2 odsto.

ZAJEDNO BEZ IZAZOVA JE NEMOGUĆE

Najteži izazovi su uvek rezultat timskog rada.

Odabir eksperta i pouzdanog saputnika je ključ da se ostvare najpoželjniji ciljevi.

Sa svojim iskustvom, Ambrovit je pravi partner na putu do uspeha.

44.000

paleta je spremno za isporuku;
Ambrovit ima najširi opseg šrafova
na Evropskom tržištu.

24/48

sati od narudžbine do isporuke
robe širom Evrope.

6

sertifikata koji garantuju
kvalitet proizvoda i procesa
proizvodnje.

100%

potpuna ponuda; potpuna dostupnost
ponudjena klijentima daje dodatnu
vredost odnosu klijent/dobavljač.

Pogledajte sve naše proizvode na www.catalog.ambrovit.it

AMBROVIT
BOLTS+SCREWS

U svakom poslu je važno raditi prema nekim normama i pridržavati se onoga što se zove poslovni moral. Takav pristup poslu daje sigurnost, pogotovo kada se radi o tipično porodičnoj firmi kakva je AGACIJA.

Radi toga je i odgovornost veća – kaže Slobodan Lazić.

Kvalitet u radu i kontinuitet u poslovanju su vodilje firme AGACIJA koja se bavi opremanjem stambenog i poslovnog prostora, nudi sečenje po meri, kvalitetan univer, radne ploče, medijapan, ploče visokog sjaja, lesanit, šper ploču, obradu na CNC mašini, krivolinijsko sečenje i kantovanje, okov i galanteriju, zatim furniranje po meri i želji kupca i veliki izbor prirodnih furnira. AGACIJA takođe proizvodi unutrašnja vrata savremenog dizajna, furnirana i farbana visokokvalitetnim poliuretanskim lakovima.

Sve za vaš nameštaj i enterijer je slogan i poruka preduzeća AGACIJA koja nudi sve za stolare i već šest godina serijski proizvodi zidne multifunkcionalne krevete koje izvozi u Francusku.

AGACIJA – 20 godina rada i kontinuiranog razvoja

Kada sam na dogovoreni sastanak krajem jula stigao u preduzeće AGACIJA, u ovu firmu je istovremeno u pratnji ekipe RTS-a stigla inspekcija. Tako sam iznenada imo jedinstvenu priliku da sa distance posmatram njihov rad, ali i da ubrzo na RTS svi čujemo saopštenje da su inspektori ovde kontrolisali dokumente radnika prve smene i ustanovili da su svi prijavljeni, da nisu pronađeni nikakvi organizaciono, administrativni niti tehnički problemi jer su kontrolisani i uslovi rada, pa su reporter i inspektorka u kameru rekla da nisu primećeni nikakvi nedostaci ko-

ji bi ugrožavali bezbednost ranika...

Nakon toga sam, po dogovoru, mogao razgovarati sa **Slobodanom Lazićem**, vlasnikom i direktorom firme AGACIJA, a imali smo temu: 20 godina postojanja, rada i razvoja ove drvoprerađivačke firme.

– Dobro je, kontrola je neophodna jer ima dosta onih koji rade nelegalno, isto kao što se neki bave nelojalnom konkurencijom. Retko naiđu ovde, iskontrolišu ono što hoće i odu. Nikada nismo imali problema te vrste, radili smo uporno, opstajali i uglavnom stalno napredovali – kaže **Slobodan Lazić**, koji je svo-

je radno iskustvo prvo sticao u ŠIPADU i u još nekoliko firmi koje su se bavile drvetom, da bi već 1988. godine počeo da radi privatno preko zanatskih zadruga, zatim u jednoj ortačkoj firmi, a sve vreme je praktično brusio iskustvo pred osnivanje AGACIJE...

Sa zvaničnim radom preduzeće AGACIJA je počelo 1998. godine na Dušanovcu gde se dve godine, u iznajmljenom prostoru, bavilo prodajom građe, broskog poda i parketa. Ekspanziju i punu afirmaciju ova firma je doživela u svom objektu, na današnjoj lokaciji, na Novom Beogradu, Tošin bunar 232g gde se nala-

zi od 1. avgusta 2000. godine. U to vreme su u program rada firme AGACIJA ušli pločasti materijali, sečenje po meri i opremanje stambenog i poslovnog prostora. Bio je to pravi potez, jer se tako ova firma *primakla kupcu*. Činjenica je, naime, da nameštaj u okolnim stambenim objektima, najčešće, godinama nije menjan, a kako su investicije ograničene, stanovništvo je prisiljeno da zamenu vrši parcijalno. Poznato je da se radi o vrsti nameštaja koju je lako montirati i u slučaju potrebe demontirati i preneti na drugu lokaciju. Sve što treba uraditi na takvoj vrsti pločastog nameštaja, od sečenja po meri i kantovanja do izbušenih rupa za šarke i okov, urade mašine i majstori u firmi AGACIJA. Montažu obično vrši naručilac koji najčešće ima i ulogu projektanta. Na taj način, uz uštede, ljudi ispoljavaju svoju kreativnost, pa uvažavajući te činjenice, u AGACIJI se maksimalno trude da ispoštuju zahtev kupca, podrže njegovu kreativnost i uz stručnu pomoć i česte akcijske popuste robu daju na odloženo plaćanje i na rate.

– Uvek sam razmišljao o proizvodnji. Imao sam cilj i želju da nešto pravim, pa sam

već gradnju prvog objekata tehnološki prilagodio tom cilju. A nikad nisam imao želju da se nekome dokazujem, već sam nastojao da sebe testiram. Sebi sam postavljao pitanja da li ja to mogu ili ne mogu. Nije me interesovalo šta će mi reći bilo ko. Naravno, bilo je tu i loših odluka. Često, u razgovoru sa decom, kažem da sam napravio stotinu grešaka, ali sam napravio hiljadu dobrih poteza. Najveće iskustvo se stiče na greškama pod uslovom da shvatiš da si pogrešio, a vreme je najbolji pokazatelj koliko su odluke bile dobre ili loše – objašnjava gospodin Lazić.

Već krajem prve decenije svog postojanja AGACIJA je izgradila još jedan poslovni objekat, ponovo proširila delatnost i u listu postojećih poslova uvrstila proizvodnju unutrašnjih vrata od medijapana. Ova proizvodnja se obavlja u prostoru koji se nalazi na starom Novosadskom putu između Zemuna i Batajnice (Majora Zorana Radosavljevića 370). Tu je i centralni magacin firme, a tu se takođe vrši sečenje po meri, nudi furnirani medijapan, okov i galanterija, ploče visokog sjaja, sve za stolare... Firma se permanentno razvijala, izgrađen

je još jedan impresivan objekat od 4000 metara kvadratnih koji se nalazi na vrlo atraktivnoj lokaciji, na Novosadskom auto putu (Batajnički drum 303). Tu je počela proizvodnja nekih elemenata nameštaja, ali je veći deo objekta uskoro iznajmljen, što se u ovom času za AGACIJU čini opravdanim. Upravo u to vreme, pre šest godina, AGACIJA proširuje asortiman, počinje serijska proizvodnja zidnih multifunkcionalnih kreveta koji se i danas izvoze u Francusku.

– To je posao koji ima kontinuitet, nekada ga ima više, nekada manje, ali bitno nam je da traje. Tako je to u ovom poslu: rad, rad, samo rad, bez nekog uživanja... Mnogo je turbulencija bilo na našem prostoru, uvek nesigurno tržište i ekonomske krize, velika i često nelojalna konkurencija... Trebalo je to sve preživeti i opstati, a danas je i opstanak razvoj. Istina, imamo tri velika objekta na atraktivnim lokacijama i to nam daju sigurnost, ali i satisfakciju. Uz sve teškoće, mi smo u permanentnom rastu i razvoju. Proširili smo naš asortiman novim proizvodima, zaposlili veći broj radnika, povećali obim proizvodnje... Ponuda firme AGACIJA je

široka, kupac ovde može kupiti gotov pločasti nameštaj, kuhinju recimo, ili može, prema sopstvenom izboru i projektu, dobiti kompletno pripremljen materijal koji će montirati sam. Nastojimo da svakom kupcu izađemo u susret – kaže Slobodan Lazić, vlasnik i direktor preduzeća AGACIJA.

–U svakom poslu je važno raditi prema nekim normama i pridržavati se onoga što se zove poslovni moral. Takav pristup poslu daje sigurnost, pogotovo kada se radi o tipično porodičnoj firmi kakva je AGACIJA. Radi toga je i odgovornost veća... Nama je vrlo važan kontinuitet u poslu koji daje sigurnost u poslovanju i obezbeđuje promet dovoljan za egzistenciju zaposlenih, za plate, doprinose, porez, amortizaciju, ali i za proširenu reprodukciju... Vremena su teška i promenljiva, pa zato planiranje i očekivanje treba prilagoditi društvenim uslovima. U svemu treba imati meru. Uz dobar plan i organizaciju postiže se optimum, a tako čovek može da traje duže, da bude zdrav i produktivan. Važni su, dakle, kvalitet u radu i kontinuitet u poslovanju. To je put koji daje sigurnost. Tako opstajemo na tržištu, tako se razvijamo, a naši kupci su zadovoljni i uvek će ponovo doći ili poslati novog... Takođe je važno biti fleksibilan i prilagoditi se zahtevima svakog kupca i tržišta. Tome su podređene naše mašine i naša oprema, naša organizacija i svih nas osamdesetak zaposlenih. Ovi stavovi su praktično utkani u svaki segment rada i organizacije preduzeća AGACIJA koje je u teško vreme, zahvaljujući baš takvoj poslovnoj orijentaciji, zabeležilo punu afirmaciju. Sa takvim iskustvom i jasnom strategijom razvoja, siguran opstanak, ali i dalji razvoj preduzeća AGACIJA će, bez sumnje, biti nastavljen – sa sigurnošću kaže na kraju našeg razgovora gospodin Slobodan Lazić.

www.agacija.com

STRAST PREMA INTELIGENTNIM PREMAZIMA

UNUTRAŠNJI NAMEŠTAJ I STOLARIJA:

- bajčevi i patine
- lakovi i emajli
- bio program

SPOLJAŠNJA STOLARIJA I BAŠTENSKI NAMEŠTAJ:

- spoljašnje boje
i impregnacije

INDUSTRIJSKI PREMAZI ZA DRVO

Prodaja: T +381 32 771 004 | F +381 32 713 393 | E drvo@helios.rs

www.helios.rs

SUSRET POSLOVNIH PARTNERA

HELIOS SRBIJA a.d.

Već godinama unazad kompanija Helios Srbija a.d. tradicionalno organizuje poslovno druženje pod nazivom "Susret poslovnih partnera". Dvodnevno druženje je ovog puta organizovano u hotelu "Šumarice" u Kragujevcu. Gosti su pored edukativne prezentacije imali priliku da uživaju u druženju, razmenjivanju različitih poslovnih iskustava, a užitku je svakako doprinela i degustacija vrhunska pića u obližnjoj vinariji, kao i obilazak kulturno istorijskog kompleksa "Knežev arsenal" i poseta Spomen parku "Kragujevački oktobar".

Skoro osamdeset ljudi iz trideset firmi imalo je priliku da se upozna sa novom generacijom vodoraredivih industrijskih premaza. Helios industrijski premazi za drvo projektovani su tako da obezbede zaštitu visokog kvaliteta, kao i da naglase prirodnu lepotu drveta. Podržavaju i ekološki odnos prema prirodi zato što su usklađeni sa strogim zahtevima i najnovijim trendovima u proizvodnji ekološki prihvatljivih premaza.

U želji da svojim kupcima daju što jasniju sliku o proizvodima, a ujedno objasne značaj premaza u ovoj vrsti industrije, stručnjaci Helios Srbije pripremili su nekoliko video prezentacija u kojima su posetioци imali prilike da vide kako celokupna primena materijala izgleda u praksi. Način aplikacije boje, različita vrsta opreme koja se koristi u fabrikama, kao i različiti tehnički zahtevi

Za više
detaljnijih
informacija

su samo mali deo izazova sa kojima se razvojni tim svakodnevno susreće. Njihovi rezultati, rezultati prodajnog tima i tehničke podrške jasno opravdavaju poziciju među top deset proizvođača boja i lakova u svetu.

Rauvisio mineralne ploče

Da ideje POSTANU STVARNOST

Ploče su neizostavan deo svakog enterijera. Bilo da je to kuhinja, kupatilo, dnevni boravak ili neki drugi prostor našeg doma, njihova primena je neophodna u svakom pogledu. Stoga Vam predstavljamo malo drugačiji materijal koji pleni kvalitetom, i može se naći u različitim kombinacijama - reč je o RAUVISIO mineralnim pločama.

Mineral je masivan, potpuno obojeni mineralni materijal, koji se sastoji od jedne trećine akrilne smole i dve trećine aluminijum-hidroksida sa pigmentima boje. Pozitivna svojstva pojedinačnih komponenti stvaraju materijal koji je mnogostrano primenljiv i ima vizuelan izgled sličan kamenu, topao je i prijatan na dodir i odlikuje se izvrsnim svojstvima obrade. Mineralni materijal RAUVISIO mineral ima mnogostrane mogućnosti primene – u kuhinji i kupatilu, kancelarijama i javnim ustanovama, ugostiteljstvu i hotelima, laboratorijama i medicinskom sektoru.

Prednosti:

Materijal koji pleni kvalitetom.

- 1. 3 X BRŽA SANACIJA**
Najmanje tri puta brže renoviranje kod unutrašnjeg uređenja
- 2. 68 UNI-BOJA I DEKORA**
Od toga su 42 varijante dostupne sa lagera
- 3. TIS LAGER - 7 DEKORA**
Isporuka već nakon 24 h
- 4. BEZ NAPREZANJA**
Novo: bez naprezanja usled savijanja
- 5. 20 % UŠTEDE MATERIJALA**
Zbog optimiranih formata za sečenje
- 6. 3 MM TANKE PLOČE**
Mogućnost pozadinskog osvetljenja, lakog oblikovanja i uštede materijala

Kontakt:

+381 32 651 922
+381 32 651 923
+381 32 651 927
office@tis.rs
www.tis-ivanjica.rs

Realizujete bilo koji željeni oblik
KOLIKO GOD BIO NEUOBIČAJEN

Lako održavanja, otpornost na habanje i uobičajenu kućnu hemiju je ono što verovatno najviše raduje ženski pol. Dok je najznačajnije spomenuti njegovu regenerativnu površinu, ogrebotine koje se mogu ispolirati, a veća oštećenja mogu skoro neprimetno popraviti, što doprinosi neverovatnoj trajnosti ovih ploča.

Mineralne ploče je moguće kombinovati sa različitim materijalima kao što su drvo, kamen ili staklo. Ukoliko niste ljubitelj čiste površine, to je savršen izbor da razbijete pomenutim elementima svoj prostor.

www.sik.rs

Gornji Neradovac, Vranje - SRBIJA

Tel: + 381 17 44 33 00; 44 33 02

e-mail: info@sik.rs, bstankovic@sik.rs

ATTRIUM HOME CENTER kompanija na dobrom putu

Preduzetnik iz Čačka, **Slaviša Radmilović** nije mogao ni da sanja gde će ga odvesti put na koji je, kako sam priznaje, gotovo slučajno zakoračio 2014. godine.

– Kada sam počinjao nisam imao nikakvog iskustva u ovoj industriji. Samo spletom okolnosti, a na predlog jednog radnika sa decenijskim stažom u mom preduzeću, odlučio sam da krenem u ovaj projekat. Nabavili smo polovne mašine kako bismo započeli sa radom i već naredne godine smo shvatili da one ne zadovoljavaju naše potrebe.

Nabavka nove, moderne opreme bila je neophodna da bi se kompanija pravilno razvijala. Nakon analize naših potreba i ponude na tržištu, doneo sam odluku da otpočnemo saradnju sa kompanijom **Top Tech Woodworking**, kroz nabavku mašina **Biesse**. Prilikom donošenja odluke prevagnulo je poverenje u kvalitet opreme, ali i ljudske resurse, servisnu podršku koja može blagovremeno da mi izađe u susret. To se pokazalo kao efikasna, i za moju kompaniju, dobitna kombinacija, priča Slaviša Radmilović.

Prve mašine počele su da pristižu u proizvodni pogon u Preljini krajem 2015. godine. Mašina za kantovanje **Akron 1440**, krojač ploča **Sektor 450** i obradni centar **Rover K 1232** instalirani su u predviđenom roku, nakon čega je usledilo i osposobljavanje operatera za rad na novoj opremi. Ove investicije su, uz privrženost politici kvaliteta i unapređenja usluga, dale dodatni vetar u leđa kompaniji **Attrium**, pa se od tada tražnja za njihovim proizvodima neprestano povećava. Da bi držali korak sa rastućom tražnjom, kupljena je nova oprema, poput vertikalne mašine za bušenje **Brema Eko 2.1**, kanterice **JADE 340** i još jednog raskrajača **Sektor 450**. Prvi čovek kompanije **Attrium**, gospodin **Slaviša Radmilović**, svestan potencijala tržišta na kome se takmiči, nije sedeo skrštenih ruku. Pokrenut je novi investicioni ciklus, sagrađena moderna hala površine 1500 m², sa dodatnih 1000 m² hladnog prostora i, naravno, nabavljene su nove **Biesse** mašine: **Stream A** – mašina za kantovanje velike produktivnosti, provereni **Sektor 450**, dok je mesto **JADE 340** zauzeo **Akron 1440** nabavljen kroz buy-back opciju koju svojim klijentima nudi kompanija **Top Tech Woodworking**.

– Sa izgradnjom nove hale i kupovinom novih mašina mi smo duplirali svoje proizvodne kapacitete, što je ispraćeno i izgradnjom dodatnih magacina. Planiramo da u narednom periodu i dalje radimo na proširenju proizvodnje. Izgradnja nove hale nam omogućava da povećamo produktivnost i efikasnost pošto nam je stara hala postala premala za razvoj u pravcima koje smo zacrtali. Već u ovom trenutku potražnja za našim proizvodima gotovo da prevazilazi trenutne mogućnosti, tako da su projekti novog proizvodnog pogona i nabavka novih mašina realizovani u pravog trenutku. Sa starim kapacitetima bi u kratkom roku došlo do velikog zaostatka, što bi nesumljivo imalo negativan uticaj na naše poslovanje i odnos koji smo izgradili sa

Slaviša Radmilović,
prvi čovek kompanije Attrium

Kompanija Attrium je za samo četiri godine od osnivanja uspjela da izgradi prepoznatljivo ime na tržištu proizvođača nameštaja u Srbiji. Impresivni Home center, novi proizvodni pogon, diversifikacija proizvodnog programa i usluga, kao i konstantno povećanje tražnje za njihovim proizvodima čine ovu firmu jednom od najbrže rastućih u domaćim okvirima.

kupcima. Kada započne serijska proizvodnja u punom kapacitetu videćemo gde nam je usko grlo, ali sve analize pokazuju da će to biti na bušenju, pa će sledeća nabavka biti neka od mašina iz **Skipper** serije koja će lakše moći da ispuni zacrtane planove. U perspektivi, kada dođe vreme za zamenu postojećih mašina, a svi pokazatelji kažu da će to biti u dogledno vreme, planiramo nabavku mašina više kategorije, čime će proizvodnja postepeno preći na rad sa produktivnijim i kvalitetnijim rešenjima, reči su gospodina Radmilovića.

A planova i prostora za napredak svakako ima.

– Naša proizvodnja se u ovom trenutku razvija u tri pravca, nastavlja prvi čovek firme Attrium. – Primarni pravac koji nećemo zapostaviti je izrada nameštaja po meri. Tu je značajan i naš dizajn centar, gde radi četvoro dizajnera koji su na usluzi našim klijentima. Drugi pravac je uslužno sečenje i kantovanje za stolare. Treći pravac na kome se trenutno radi je pokretanje novog proizvodnog programa za serijsku proizvodnju koji će biti smešten u novosagrađenoj hali.

Okosnicu razvoja ovog novog pravca će činiti Biesse tehnologije i podrška.

– **Biesse** mašine su dobar balans cene i kvaliteta, ali presudna stvar pri odabiru **Biesse** mašina je ljudski faktor. Komercijalisti, serviseri i kompletna mreža za podršku koju pruža kompanija **Top Tech Woodworking** su ispunili moja očekivanja, tako da je ono što je bilo presudni faktor za započinjanje, postalo odlučujuće i za nastavak saradnje. Mislim da o tome koliko sam zadovoljan servisom i uslugama koje su mi do sada pružene najbolje govori to što će se **Attrium** u svom razvoju proizvodnog programa i dalje oslanjati na mašine kompanije **Biesse**, zaključuje gospodin Radmilović.

office@toptech.rs, www.toptech.rs

Ovlašćeni prodavac i serviser Grupacije Biesse

TOP TECH WOODWORKING D.O.O.

KNEZA MILOŠA 25, 11000 BEOGRAD

telefon +381 (0)11 3065 614, fax +381 (0)11 3065 616

Evropska komisija predviđa jačanje privrednog rasta u Srbiji

U Srbiji se predviđa znatno jačanje privrednog rasta, navodi se u najnovijem izveštaju Generalnog direktorata Evropske komisije za ekonomska i finansijska pitanja. U njemu se analiziraju ekonomski programi zemalja Zapadnog Balkana i Turske, a služi kao potpora za izradu ekonomske politike EU i Evropskog parlamenta prema regionu.

U delu izveštaja posvećenom analizi ekonomskih prilika u Srbiji za 2018. godinu, piše da su poremećaji izazvani vremenskim neprilikama umanjili privredni rast na nešto ispod 2 odsto u 2017. godini, što je bilo znatno ispod očekivanja. Ipak, ekonomska ekspanzija uhvatila je zamah u drugom delu godine, uz pomoć snažnijeg investiranja.

Očekuje se da će se ekonomska ekspanzija u Srbiji nastaviti u narednim godinama, što je najviše bazirano na privatnoj i javnoj potrošnji, koje su u oporavku.

Iako bi rastuća potražnja mogla dovesti do povećanja cena, predviđa se da će inflacija ostati blizu cilja centralne banke, a očekuje se da će strane direktne investicije ostati velike i da će u potpunosti

pokriti trenutni deficit na računu, piše u analizi.

Prema projekcijama programa ekonomskih reformi za 2018. godinu, ekonomski rast u zemljama Zapadnog Balkana bi trebalo da ojača, a u Turskoj da ostane visok, navodi se u izveštaju.

Na osnovu predviđanja, prosečni godišnji rast BDP na Zapadnom Balkanu će se povećati na 3,8 odsto u periodu 2018-2020. godina sa rekordnih 2,5 odsto 2015-2017. Zapadni Balkan je, u 2017. godini zabeležio ekonomski pad, zbog, kako se navodi, povremenih šokova izazvanih vremenskim neprilikama u Srbiji, najvećoj ekonomiji u regionu, i produženje političke krize u Makedoniji.

U Bivšoj jugoslovenskoj republici Makedoniji i Srbiji predviđa se solidan oporavak, a u Srbiji se očekuje da će ubrzanje privatne potrošnje biti najveće među zemljama na putu ka EU.

U Crnoj Gori se očekuje umeren ekonomski rast zbog toga što su najveći infrastrukturni radovi pri kraju. Albaniju, Kosovo i Bosnu i Hercegovinu očekuje jačanje ekonomskog rasta na relativno solidnim osnovama. Predviđanja rasta su najvećim delom verovatna i nisu daleko od prognoza Komisije, tamo gde su one postojale, konstatuje se u izveštaju.

Ipak, kako se dodaje, uprkos cikličnim usponima, ekonomski rast na Zapadnom Balkanu je i dalje nedovoljan da bi uhvatio brz korak usklađivanja sa nivoom prihoda u EU.

Srbija u prvih šest meseci 2018. ostvarila privredni rast od 4,6 odsto

Prema poslednjem preseku finansijskog stanja, Srbija je u prvih šest meseci 2018. ostvarila privredni rast od 4,6 odsto - više nego što je prvobitno bilo prognozirano.

Za premijerku Anu Brnabić to je „fantastičan rezultat“ i ukoliko se nastavi – kako je poručila – omogućiće ranije povećanje plata u javnom sektoru i penzija. Ipak, otvoreno je pitanje da li takvi „fantastični rezultati“ mogu biti održivi na duge staze?

Fantastična vest je, za predsednicu Vlade, to što je Srbija u prvoj polovini 2018. godine ostvarila rast bruto domaćeg proizvoda od 4,5 umesto 3,6 odsto koliko je planirano. Uz premijerku, rezultatom je oduševljen i ministar finansija, Siniša Mali. Kaže: to je najbolji rezultat u prvom polugodištu u poslednjih deset godina!

Održan 9. Kongres pilanara

Pilanari upozoravaju na nedostatak radnika i manjak sirovine

U organizaciji Hrvatskog drvnog klastera u Slavonskom Brodu je krajem septembra održan 9. Kongres pilanara jugoistočne Evrope čija je ključna tema bila osiguranje dodatnih količina sirovine. Konstatovano je da potražnja za drvom u svetu konstantno raste, a Hrvatske najveći deo drvene građe izvozi. **Manjak sirovine i sve izraženiji nedostatak radnika**, dva su glavna problema na koje su upozorili pilanari.

Količina sirovine koju šume mogu isporučiti drvoprerađiva je ograničena prirodnim prirastom, a sve veća potražnja je rezultat porasta prerađivačkih kapaciteta. To je karakteristika većine zemalja u ovom delu Evrope, tako da problem nedostatka sirovine neće uskoro biti rešen, istaknuto je na konferenciji.

Takođe je **istaknut problem nedostatka radnika što bi moglo da ograniči budući razvoj**. Rečeno je da prerada drveta i proizvodnja nameštaja u Hrvatskoj zapošljavaju oko 35.000 radnika, a sa šumarstvom sektor doseže do 53.000 zaposlenih.

„Devetu godinu zaredom na neki način baštinimo jednu dobru poziciju Slavonskog Broda gde nam dolaze firme iz Srbije, BiH, Makedonije, Crne Gore, Mađarske, Rumunije... Zapravo mi ovde slavimo uspešno korišćenje hrvatske drvene sirovine, a rezultati drvne industrije su svake godine sve bolji. Učestvujemo

sa 10% u hrvatskom izvozu i sa 53 hiljade zaposlenih na šumi baziranom sektoru, mislimo da smo pravi industrijski oslonac, kaže **Marijan Kavran**.

Osim mobilizacije dodatnih količina sirovine, što je bila jedna od ključnih tema, učesnici su se dotakli Zakona o preradi drveta o čijim odrednicama postoji veliki stepen saglasnosti svih učesnika u drvo-prerađivačkom procesu, kao i o kretanjima na međunarodnim tržištima drvnih proizvoda, evropskoj sektorskoj politici, dostupnosti i raspodeli sirovina, primeni novih tehnologija i inovacije u procesu rezanja drvene građe, sušenju drveta, kao i održavanja i pripreme alata.

I Brnabić i Mali građane uveravaju: postignuto otvara prostor za veće i brže povećanje plata i penzija. „To nama daje veći prostor za nešto ranije povećanje plata i penzija, odnosno ukidanja zakona o privremenom smanjenju penzija, ali i nešto veći prostor u razmišljanju o većem povećanju plata u javnom sektoru“, rekla je Brnabić.

Postignuto je pozitivno za ekonomskog analitičara, Ivana Nikolića.

Objašnjava da je BDP najviše „pogurala“ građevinska industrija, ali Nikolić i upozorava: neophodno je da se takav trend nastavi.

„Građevinarstvo raste preko 20 do 25 odsto u prvom tromesečju. Industrija raste preko četiri odsto – to jeste nešto niže nego što smo očekivali, ali opet ne možemo da kažemo da nismo zadovoljni. Taj nešto brži rast je bio prilično izvestan, pre svega vođen niskom osnovicom iz prethodne godine – lošom poljoprivredom, ali da li sada možemo da održimo taj rast i u 2019. godini – videćemo, to je sada ključna dilema“, kaže Ivan Nikolić, sa Ekonomskog instituta.

Iako vlast tvrdi da Srbija u ovom trenutku ima veći privredni rast čak i od proseka zemalja Evropske unije, novinar nedeljnika *Vreme*, Radmilo Marković za N1

kaže da je srpski rast daleko ispod evropskog i proseka u regionu.

„To nije ništa spektakularno. Recimo, u prvom kvartalu – Mađarska, Rumunija, Estonija, Poljska, Češka – svi su imali preko četiri odsto rasta. Prošle godine je Rumunija imala 7 odsto za celu godinu, to je za nas nezamislivo. Eto, desilo se da će biti takva godina, pa će rast biti četiri, a prošle godine je – recimo – bilo ispod 2 odsto. Ako se želi sustizanje drugih zemalja u okruženju i Evropi, potreban je konstantan rast od 5 i više odsto!“, kaže on.

Struktura šuma nije primarni faktor razvoja drvne industrije

– Neki ozbiljni analitičari tvrde da kvantitativna i kvalitativna struktura šuma nije primarni faktor razvoja drvne industrije, pa u tom smislu ni *Srbija šume*, ograničene etatom, nisu u prilici da budu faktor razvoja drvne industrije. Zahtevi za drvnim sortimentima su 2018. godine bile veće za 28% u odnosu na 2017. godinu, a najveća potražnja zabeležena je kod prostornog drveta, što je uzrokovano instaliranjem velikog broja pogona za proizvodnju drvnog peleta... Očekujemo da će i naredne godine potražnje za drv-

nim sortimentima takođe rasti, ali smo mi ograničeni obimom seča, odnosno etatom. Mi smo zainteresovani za promociju većeg korišćenja drveta, kao održive, obnovljive, i ekološki prihvatljive sirovine

pri čemu ćemo uvek negovati, štititi i koristiti šume u skladu sa principima održivog razvoja. Takođe smo zainteresovani za veću promociju upotrebe šumske biomase kao energenta vodeći računa da se ne stvaraju poremećaji na tržištu... Problemi šumarstva i drvne industrije su

Priznanje za doprinos sektoru

Hrvatski drveni klaster promoviše istaknute pojedince i preduzeća, pa su na 9. Kongresu pilanara u Slavonskom Brodu dodeljena priznanja za doprinos razvoju sektora. Dobitnici priznanja su: **Murat Pašić** (Sherif Group), **Ante Mijić** (Ante Mijić – Quercus) i **Mato Ravlić** (Hrast Strizivojna).

Hrvatske šume d.o.o. su najavile niz novih investicija u šumarsku opremu i tehnologije, rešenje pitanja isporuke sirovine kroz aneks pisma razumijevanja za prodaju trupaca te mobilizacija dodatnih količina drvne biomase. „Imamo ambiciju da se razvijamo više u iduće 4 godine, nego što je to bilo u proteklih 20-

25 godina“, rekao je predsjednik Uprave **Krunoslav Jakupčić** te upozorio kako su zaštita šuma i kadrovi top teme o kojima zavisi celi sektor. Jakupčić je govor zaključio molbom predstavnicima drvne industrije: „Budite eko-efikasni, odnosno, ostvarite profitne ciljeve, ali trošite što manje resursa, proizvodite manje otpada i manje zagađujte okolinu“.

Europske sektorske institucije, koje pomno prate događanja u regionu, dale su pregled potražnje za drvetom na svetskom tržištu. Dok u Evropi prevladava porast potražnje za mekim drvetom, Hrvatska i susedne zemlje posebno su istaknute kao konjunkturalna tržišta tvrdog drveta. Neki veliki svetski trgovci tvrdim drvetom navode da je potražnja za tvrdim drvetom na vrhuncu i da se u narednim mesecima može očekivati **pad cena od 15 do 20 posto**.

Količine sirovine su ograničene i potrebna je puno veća efikasnost, odnosno produktivnost, pa je iz Sl.Broda došla jasna poruka **bez automatizacije i digitalizacije sektor se neće moći nositi s konkurencijom**.

Interes za sektorsko obrazovanje je poražavajući, poručili su pilanari i srednjoškolski profesori, koji muku muče sa **kadrovima**. Sve je manje upisanih u strukovne škole i fakultete, što, uz alarmantne demografske podatke o iseljavanju, stvara velike probleme sa raspoloživom radnom snagom. Predviđanja nisu dobra, a upravo su drveno-prerađivački pogoni ključni za opstanak ruralnih područja kao jedni od većih poslodavaca. Usvajanje novih znanja i tehnologija sektoru bi trebalo doneti nove potencijale za razvoj, rekao je predsjednik Hrvatskog drvnog klastera **Stjepan Vojinić**.

slični, ali nam ciljevi ne bi trebali biti različiti. Naslonjeni smo jedni na druge i u tom smislu naša saradnja mora biti bliska – kaže Igor Braunović, generalni direktor JP *Srbijašume*. – Moj cilj je da Javno preduzeće *Srbijašume* bude firma otvorena u svakom pogledu, kako prema tržištu i socijalnoj sredini, tako prema novim tehnologijama, novim idejama i ljudima, prema mlađim kadrovima, nauci i struci uopšte. Takva orijentacija zahteva kadrovski potencijal, a mi smo preduzeće u kome je zaposleno oko 1000 šumarskih tehničara i oko 500 šumarskih inženjera. To su najčešće kreativni i stručni ljudi, a njihovu kreativnost treba uvažiti i usmeriti u pravcu realizacije naše poslovne politike i naših programa rada, u čijoj je osnovi integralno gazdovanje šumama. Samo tako možemo ići napred, realizovati naše planove i poslovnu politiku, biti odgovorni prema državi, društvu u celini, odgovorni prema šumi i generacijama koje će tek doći. Planiram da kroz temeljnu analizu i adekvatnu organizaciju, sagledamo sve elemente produktivnosti. U šumarstvu se produktivnost ne može povećati većim obimom seča, jer je seča šume ograničena etatom, što znači da moramo uticati na broj zaposlenih. Nisam za otpuštanja, ali već znam da šuma pruže bezbroj mogućnosti za afirmativan i profitabilan rad, a poštujem činjenicu koju šumari često ističu tvrdeći da je drvo svega jedna desetina vrednosti šume. Znači da preostalih i ogromnih devet desetina treba koristiti daleko racionalnije, a tako će se svaki pojedinac uz produktivan rad i veći doprinos kolektivu, osećati korisnim – objašnjava gospodin Braunović.

Nastavlja se trend sve većeg izvoza finalnih proizvoda

Izvoz nameštaja iz Srbije povećan je za 26% u prvoj polovini 2018. godine, u odnosu na isti period prošle, dok je izvoz svih proizvoda drvne industrije, uključujući i nameštaj, u prvoj polovini ove godine, u odnosu na prošlu, povećan za 28%.

Kod proizvodnje drvne industrije u Srbiji, uključujući i proizvodnju nameštaja došlo do značajnog povećanja izvoza u prvoj polovini 2018. godine u poređenju sa istim periodom 2017. godine. Došlo je i do povećanja uvoza, ali su ukupne količine robe koje su izvezen drastično veće od uvoza (osim ploča od drveta, uglavnom iverica), pa je samim tim i suficit, koji ostvaruje drvna industrija Srbije, značaj-

no povećan. Trend sve većeg izvoza finalnih proizvoda je i dalje prisutan. Opšti utisak je da firme drvne industrije i pored svih opravdanih i neopravdanih teškoća na koje nailaze, beleže odlične rezultate i predstavljaju pozitivan primer poslovanja u Srbiji.

Ukupan izvoz svih proizvoda drvne industrije u prvoj polovini ove godine iznosi 438 mln \$, dok je uvoz 212 mln \$. Ostvaren je suficit od 226 miliona dolara i možemo reći da je izvoz više nego duplo veći od uvoza, što predstavlja izuzetan podatak. Još upečatljiviji je podatak da je ukupan izvoz nameštaja 283 mln \$, dok je uvoz 87 mln \$. Povećan je izvoz nameštaja u prvoj polovini godine, u odnosu na isti period prošle za 26%, dok je izvoz svih proizvoda drvne industrije, uključujući i nameštaj povećan za 28%.

Novac koji Srbija izdvaja za Kosovo još uvek pod 'velom tajne'

Trošenje budžetskog novca namenjenog za Kosovo i Metohiju još uvek je pod velom tajne, jer je zbog nedostatka kontrole gotovo nemoguće utvrditi sumu koja se izdvaja, niti da li je ona zaista i utrošena za tu namenu. To je priznao i predsednik države, rekavši da u ovom trenutku nema druge opcije za pomoć Srbima na Kosovu.

Svakog dana iz budžeta Srbije na Kosovo i Metohiju odlazi između 650 i 850.000 evra, iza kojih ne ostaje gotovo nikakav trag, pokazalo je istraživanje In-sajdera. Novac, zvanično namenjen za pomoć Srbima ne dolazi do onih kojima je najpotrebniji, a zbog nedostatka kontrole niko ne može sa sigurnošću da tvrdi gde završava.

„Uopšte nije sporno što se iz budžeta izdvaja za Kosovo. Sporno je što ne postoji nikakva kontrola. Dakle, od 2002. do danas ne postoji politička volja da se uspostavi kontrola novca koji odlazi na Kosovo“, kaže za N1 novinarka In-sajdera Senka Vlatković.

Tačnu sumu koja se izdvaja za Kosovo ne zna ni predsednik Republike, ali po njemu, javnost za to ni ne mora da zna. Ulaganja države su tajna jer je, tvrdi, neophodno zaobići kosovske institucije kako bi pomoć stigla.

Kad god vas neko pita za pare, vi potegnite državni interes kao argument da na pitanje ne odgovorite, poručuju u organizaciji kojoj je transparentnost utkana u naziv. Za njih stvar je jednostavna - kon-

trole mora biti čak i kada je pitanju državna tajna.

To ne sme i ne može da bude sakriveno od svih. Srbija ima parlament, ima skupštinske odbore, kojima bi morali da budu položeni računi. Ako država ne veruje poslanicima, kome će onda da veruje, pitaju iz Transparentnosti Srbije.

Do pitanja poverenja poslanicima nije se ni stiglo. Nakon deset epizoda In-sajdera, još pre četiri godine, prikupljeni dokazi iz javno dostupnih dokumenata dostavljeni su Skupštini. Odatle - ni makac. „Anketni odbor Skupštine Srbije je praktično potpuno potvrdio sve ono što smo mi izneli u tim serijalima. Ali poražavajuća je činjenica da do dana današnjeg Skupština Srbije izveštaj anketnog odbora nije stavila na razmatranje“, navodi Senka Vlatković.

Iako je, kaže, svestan da postoje određene zloupotrebe novca namenjenog za Srbe sa Kosova, predsednik Vučić, kako tvrdi Senka Vlatković, najavljuje da će povećati davanja.

Plaćanje putem interneta štedi 4.000 dinara godišnje

Za 4.000 dinara možete da kupite oko 100 vekni hleba, 40 čokolada, oko 12 vrećica praška za veš, da se čistite nekim dobrim komadom odeće ili dobrim novim cipelama. Toliko godišnje potroši prosečna srpska porodica plaćanjem mesečnih rata za komunalije na šalterima banaka i Pošte.

U pitanju je značajan iznos koji se može uštedeti online plaćanjem jer banke omogućavaju građanima da račune plaćaju putem interneta bez plaćanja provizije.

Jednostavnost korišćenja i komfor koji omogućava plaćanje putem interneta, kao i stalna dostupnost ove usluge utiče na konstantni rast broja korisnika e-bankinga i m-bankinga. U 2017. godini više od 2/3 naloga za plaćanje realizovano je elektronskim putem u domaćem platnom prometu. Procenjuje se da će već naredne 2019. godine više od 50% transakcija i plaćanja biti obavljano putem pametnih uređaja – kompjutera i telefona. Podatak ne iznenađuje ukoliko se ima u vidu da online plaćanja štede i vreme i novac.

U Eurobanci navode da plaćanja elektronskim putem najviše obavljaju klijenti starije dobi od 30 do 45 godina. Zanimljiv podatak je da je primetan i porast

penzionera koji ovu uslugu koriste jer uviđaju njene prednosti i pre svega uštede koju mogu da ostvare.

Sve što je potrebno da bi neko mogao da koristi usluge plaćanja putem interneta je da poseduje tekući račun u banci. Elektronsko bankarstvo je potpuno besplatno, kako za fizička tako i za pravna lica i preduzetnike.

Za korisnike premijum paket računa nalozi za plaćanje do 300.000 dinara su potpuno besplatni i klijenti mogu da obavljaju neograničen broj plaćanja svakog meseca. Za ostale korisnike, naplaćuje se naknada za svaki izvršen nalog koja je značajno niža u odnosu na gotovinske naloge na šalteru i iznosi 0.5%, minimalno 8 dinara, a maksimalno 250 dinara.

Ubrzani tehnološki razvoj promenio je način na koji banke posluju sa klijentima, ali i navike i očekivanja korisnika bankarskih usluga. Klijenti očekuju usluge u skladu sa svojim potrebama, bilo kad i bilo gde a na bankama je da odgovore na izazove digitalnog doba i potrebu klijenata za efikasnim upravljanjem svojim novcem i vremenom.

Bolji rezultati i podsticaji za prodaju italijanskog nameštaja

Najsvežije statistike Centra za industrijske studije iz Milana (CSIL) pokazuju intenziviranje svetskog privrednog oporavka u 2017. godini, s povećanjem ukupnog BDP-a za 3.5%. Pozitivnim globalnim pokazateljima pridonelo je i znatno oporavljeno italijansko privređivanje s povećanjem BDP-a od 1.5%, pre svega zahvaljujući povećanom izvozu i investicijama. Uspešne rezultate prati i italijanska industrija nameštaja koja beleži povećanje prodaje za 2.4% prošle godine. Da su italijanski proizvođači nameštaja i dalje uspešni na svetskom nivou svedoči podatak o tradicionalno jakom izvozu koji se prošle godine povećao za 3.5% u odnosu na 2016.

Uzimajući ovo u obzir, firme ostvaruju gotovo 58% profita u inostranstvu, od čega se najviše nameštaja i dalje prodaje u Francuskoj (16%), a podjednaki udeo izvoza od 10% ostvaruje se u Nemačkoj, SAD-u i Velikoj Britaniji. Porast potražnje za nameštajem u Španiji i Kini sve više jača poslednjih godina pa Italijani očekuju i sve veći proboj na ova tržišta. Globalno gledajući, Italija je treći najveći svetski izvoznik nameštaja, nakon Kine i Nemačke. Pozitivne rezultate Italija ostvaruje i na

domaćem tržištu koji beleži povećanje za 1.4 % u prodaji nameštaja, što potvrđuje sve veće poverenje domaćih kupaca, ali i vladajućih struktura oko koncepta „novog nameštaja“, tzv. „Bonus mobili“. Podsećamo, Vlada je u junu 2017. godine počela provoditi promociju domaćeg nameštaja, kroz finansijske podsticaje za preuređenje hotelskih enterijera, a inicijativa će trajati sve do 2019. Slične pogodnosti nudile su se i privatnim osobama te mladim parovima u prošloj godini. I pored uzlaznih trendova, dalji razvoj italijanske industrije nameštaja će zavisiti u mnogome od italijanske političke situacije, protekcionizma SAD-a i svetske monetarne politike, iako se, prema predviđanju stručnjaka, do kraja 2018. zasigurno očekuju daleko bolji rezultati u odnosu na 2017.

Italijani osnovali firmu HARDWOOD u Zagrebu

Trgovačka grupa proizašla iz čuvene porodice Corà iz okolice italijanske Vicenze, osnovala je u Hrvatskoj svoju četvrtu firmu nakon uspešnog poslovanja drvom kroz firme u Italiji, Rumuniju i BiH. Operativno sedište firme je u Zagrebu, glavnom gradu Hrvatske, koji je već tradicionalno mesto uspostave dinamične poslovne saradnje trgovaca i dobavljača drveta i drvnim proizvodima, posebno sve traženiji slavonskog hrasta.

„Želimo biti aktivni na ovom dinamičnom tržištu i lokalne proizvode hrasta lužnjaka osim u Italiju usmeravati i na druga važna tržišta, poput Velike Britanije i Kine“, ističe Domenico Corà, vlasnik firme koja u regiji JIE već poseduje drvoprerađivačku firmu Lipa u blizini Prijedora. „U Hrvatskoj smo već prisutni preko 30 godina i ovo je logičan potez kojim želimo ojačati i proširiti naše poslovanje“, zaključuje Corà.

Avionske bombe i rakete još na 150 lokacija

Kako početkom septembra piše novosadski *Dnevnik*, Vlada Ruske Federacije produžila je projekat humanitarnog razminiranja Srbije do 2020. godine, a kako javlja „Sputnjik“, reč je o pomoći Rusije vrednoj više od 20 miliona dolara koja će rešiti veliki humanitarni, ali i ekološki problem Srbije.

Na Karađorđevo brdo između Paraćina i Čuprije stigli su demineri iz Ruske Fe-

deracije koji će narednih meseci, zajedno s kolegama iz Srbije, čistiti tu lokaciju od neeksploziranih NATO projektila.

Rusko-srpski odred za humanitarno razminiranje ove godine ima 52 pripadnika. Reč je o specijalcima obučeni da vide, prepoznaju i demontiraju eksplozivne naprave. Mnogi od njih već su bili u Srbiji jer se projekat pomoći Ruske Federacije Republici Srbiji u čišćenju teritorije od neeksploziranih ubojitih sredstava sprovodi već 11 godina.

– Novina je da će nam Rusija u čišćenju zemlje od bombi pomagati i u naredne dve godine – kaže kodirektor Srpsko-ruskog humanitarnog centra Bojan Glamočlija. – Vlada Ruske Federacije produžila je projekat humanitarnog razminiranja Srbije, a trenutno se, po zahtevu Republike Srbije, radi na projektima našeg Centra za razminiranje, dakle Srbija će odrediti šta je prioritet za čišćenje i koje teritorije. Reč je o pomoći Rusije vrednoj više od 20 miliona dolara.

Novi projekat čišćenja Srbije od NATO bombi, koji će narednih meseci zajedno sprovedi ruski i srpski demineri nosi naziv „Čuprija 2“. Rukovodilac projekta i ove godine će biti Bogdan Pilipčuk, iskusni ruski deminer koji je u Srbiji više od pet godina. Osim što čiste deo teritorije Srbije koji je pretrpeo bombardovanje 1999, ruski stručnjaci saniraju i prostor na kojem je u oktobru 2006. godine eksplodirao magazin s municijom.

Rusko-srpski odred deminera je za sve ove godine očistio više od šest miliona kvadratnih metara teritorije Srbije, na koje su se vratili ljudi, ali i poljoprivredna proizvodnja. Pronađeno je i uništeno više od 13 tona bombi, koje su uglavnom vlasništvo NATO-a, a neretko se dešava da na većim dubinama demineri pronađu i projekte iz Drugog svetskog rata, pa čak i iz Prvog.

Ubojna sredstva se takođe nalaze u Dunavu i Savi. Osim na kopnu, neeksplozirane mine i bombe vrebaju i pod vodom. Od bombardovanja naše zemlje 1999. godine, neeksplozirane avionske bombe-rakete nalaze se u Savi i Dunavu na ukupno 11 lokacija.

Već dugo se sumnja da se u savskom koritu, nedaleko od sremskog sela Jame-na, nalaze improvizovane minske naprave zaostale iz sukoba 1991–1995. godine.

Po podacima Centra za razminiranje Srbije iz aprila ove godine, mine se nalaze na prostoru od oko 2,3 miliona kvadratnih metara, kasetna municija na prostoru od oko 2,5 miliona kvadrata, a avionske

bombe – rakete na više od 150 lokacija. Ostala neeksplozirana ubojita sredstva zagađuju prostor od oko 18,5 miliona kvadrata.

Centar za razminiranje se već godinama rve s tim problemom. Najveće površine pokrivene „žutim ubicama“ trenutno su kod Sjenice i u okolini Užica – oko 60 hektara tih opština i dalje je zasejano kasetnim bombama. Isti projektili na oko 50 hektara locirani su na prostoru Tutina i Bujanovca. Oznake za opasnost još uvek okružuje 19 hektara opštine Raška i 11 hektara nadomak Niša.

Poznavaoi te problematike navode da je svaki rat u prošlom veku Srbiji ostavio poveliko breme neeksploziranih mina i bombi. Osim municije iz NATO agresije i dejstava devedesetih godina, redovno se otkriva i ona iz borbi 1914–1918, kao i bombe iz Drugog svetskog rata. Poslednji slučaj otkrivanja i planskog uništavanja kasetnog projektila iz 1999. u niškom naselju Medoševac najbolje pokazuje svu otpornost uspomena iz burne prošlosti.

– NATO je delovao kasetnim bombama na više stotina lokacija u 16 opština u Srbiji, ne računajući opštine na Kosovu i Metohiji. Na tom spisku su niške opštine Medijana i Crveni krst, kao i Kraljevo, Brus, Preševo, Bujanovac, Kuršumlja, Raška, Gadžin Han, Tutin, Sjenica, Čačak, Vladimirci, Knić, Stara Pazova i Sopot kod Beograda – nabroja direktor Centra za razminiranje Jovica Simonović. – U skladu s međunarodnim standardima, od 2003. godine, kada je Centar osnovan, do danas, kasetna municija očišćena je s ukupno 1.125 hektara.

Čišćenje neeksplozirane municije zaostale iz ratova složen je i opasan posao. Osim što dugo traje, zahteva temeljnu pripremu i nosi veliki rizik, a provera terena izuzetno je skup posao. Čišćenje jednog kvadrata površine zasejane kasetnom municijom ili nagaznim minama, zavisno od terena i konfiguracije, košta i više od jednog evra. Cena uklanjanja jedne rakete ili avio-bombe, po gruboj računici, kreće se od 100.000 do 250.000 evra.

Kineski trgovci odlaze iz Srbije

Gotovo svakodnevno zatvaraju se radnje kineskih trgovaca u Srbiji, a kao razlog navode se pad prometa i nemogućnost plaćanja zakupa.

Kako piše *Blic*, broj kineskih prodavnica u poslednjih nekoliko godina smanjio se za 20 odsto. Pre pet godina u Srbiji je

bilo oko 10.000 kineskih prodavnica, danas ih ima 7.500, a broj kineskih državljana u našoj zemlji se smanjio sa 12.000 na oko 7.000, pokazuju podaci Mreže za poslovnu podršku.

Kineski trgovci tvrde da je kupovna moć u Srbiji opala toliko da su njihovi jeftini proizvodi skupi za stanovnike. Nova tržišta pronašli su u Poljskoj i pojedinim državama Afrike, a mnogi su otišli u Bugarsku, Rumuniju, Mađarsku, neki u Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu.

S druge strane, srpski trgovci, koji imaju radnje u blizini kineski, navode da Kinezi odlaze jer ne mogu više da rade na crno i da izbegavaju plaćanje poreza. Konsultant u Mreži za poslovnu politiku Marko Radović rekao je za *Blic* da je u poslednjih nekoliko godina u Srbiji zatvoreno najmanje 2.000 kineskih radnji.

„Najviše je otišlo u okolne zemlje, članice Evropske unije, a neki su biznis prebacili i u Bosnu i Hercegovinu. Razlog je sigurno procena da u tim zemljama mogu više da zarade, jer veći standard znači i već potrošnju“, smatra Radović.

Kako je dodao, sve češće dolaze Turci i Indijci koji pokreću biznis sličan kineskom, baziran na prodaji garderobe, igračaka i kućne galanterije.

3. Konferencija jugoistočne Evrope o održivom razvoju sistema energije, vode i životne sredine

Centralnoevropska inicijativa (CEI), www.cei.it, u saradnji sa Nacionalnom asocijacijom za biomasu „SERBIO“, www.serbio.rs, organizovala je 3. jula 2018. godine u Novom Sadu „Treću konferenciju jugoistočne Evrope o održivom razvoju sistema energije, vode i životne sredine“, sa težištem na perspektivu upotrebe biomase u energetske sektoru u Vojvodini i podunavskom regionu Srbije, te potencijalnom doprinosu razvoju regionalnog tržišta biomase kroz Evropsku platformu za tehnologiju i inovacije u bioenergetici (ETIP Bioenergy), koja se primenjuje od 2016. godine. ETIP Bioenergy predstavlja asocijaciju zainteresovanih članica koje Evropska komisija priznaje kao ključne aktere u inovaciji, prenošenju znanja i evropskoj konkurentnosti u energetske sektoru. ETIP Bioenergy pruža podršku u razvijanju programa istraživanja i inovacija, i mobilise zainteresovane strane da ispune dogovorene prioritete i da međusobno dele informacije za napredak ovog sektora. ETIP Bioenergy je nezavi-

san, neutralan i samofinansirani subjekt koji je zainteresovan da raširi svoje članstvo i u Srbiji i drugim državama jugoistočne Evrope, koje predstavljaju veoma značajan potencijal proizvodnje obnovljive i održive biomase. Na konferenciji je učestvovalo oko 60 slušalaca iz lokalnih samouprava, energetskih preduzeća, instituta i fakulteta. Predstavljen je razvoj sektora proizvodnje i korišćenja biomase u regionu, analiza podataka iz poslovnih okruženja, primeri dobre prakse stranih kompanija, institucija i domaćih preduzeća. Sve prezentacije, predavanja, možete naći na sajtu www.novisad2018.sdwes.org. Na skupu je istaknuto da u Srbiji postoji značajan potencijal drvne i poljoprivredne biomase (15 miliona tona u Srbiji, a u Vojvodini 9 miliona tona). To je oko 60% u odnosu na ostale obnovljive izvore energije (OIE). Dakle, perspektiva proizvodnje i korišćenja biomase je velika.

Dr Miladin Brkić

Evro umesto dinara – šta kažu stručnjaci, a šta građani

Srbija je počela pripreme za uvođenje evra kroz pregovore o Poglavlju 17 koje se odnosi na ekonomsku i monetarnu politiku.

U Narodnoj banci kažu da imamo većinu potrebnih propisa iz tog poglavlja, prosledili su dokumentaciju Evropskoj komisiji i očekuju što skorije otvaranje pregovora kako bi poglavlje zatvorili 2023. godine. Ipak na uvođenje evra moraćemo duže da čekamo. To se teorijski neće dogoditi pre 2027. godine, odnosno najmanje dve godine po ulasku u članstvo EU. Objektivno, pitanje je da li ćemo ikad ući u tu asocijaciju. Prema nekim istraživanjima, dve trećine ispitanika je i pored želje iskazalo svoj skepticizam po ovom pitanju...

Dugogodišnji kurs dinara prema evru je stabilan. To može biti rezultat ponude i tražnje, trenutnih međunarodnih okolnosti ili privrede koja se, od potrošačke, preorijentisala na izvoz, investicije i smanjenje potrošnje.

To je i uslov da, po ulasku u članstvo u Evropskoj uniji, Srbija može da bira da li će zadržati dinar kao devet članica svoju valutu ili preći na evro poput ostalih 18. Zemlja mora da učestvuje u mehanizmu deviznih kurseva najmanje dve godine, što znači da mora da veže svoju valutu u te dve godine za evro i da ne sme da je devalvira ili depresira kako bi poboljša-

la svoju konkurentnost, eksternu poziciju, dala podršku izvozu, ili nešto slično, bez saglasnosti zemalja EU, objašnjavaju u NBS.

Građani, navikli na dinar, zastupaju patriotski stav o prelasku na evro. Ako evro usvoje svi, možemo i mi, ali ako svoju valutu neki imaju, onda bi i mi trebalo da čuvamo svoj dinar...

Kod privrednika ugao gledanja na kurs zavisi od toga da li su više uvoznici ili izvoznici. Osim kursnih oscilacija, ni provizije pri zameni valute nisu zanemarljive. Srbija već nekoliko godina ima stabilnu valutu, što je osnovni preduslov za ulazak u evrozonu. Špekulantima, poput onih koji su se bogatili u doba hiperinflacije, to već sada ne odgovara, kažu ekonomisti. Na našem području uvek imate bitku da lobističke grupe izdejstviju mehanizme poput fiksnog deviznog kursa ili kursa koji je lažno plivajući, da bi određene privilegovane strukture, pre svega mislim na velike uvoznike, ostvarivale enormne profite, a da pritom stradaju devizne rezerve zemlje, ukazuje profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu Đorđe Đukić. Nekoliko zemalja Evropske unije koje još nisu uvele evro, poput naših suseda, smatraju da su njihove ekonomije tako konkurentnije. Ne žure pogotovo posle svetске ekonomske krize kada su zemlje s nacionalnim valutama bolje prošle i nisu morale da otpuštaju radnike i prave oštre rezove kao one u evrozoni.

Ušteda od umanjenja penzija 75 milijardi dinara (635,6 miliona eura)

Ukupna ušteda ostvarena umanjenjem penzija za tri godine iznosi 75 milijardi dinara (635,6 miliona eura), procenjuju u Ministarstvu finansija Srbije. Ušteda je ostvarena od novembra 2014. godine, kada je uvedena ta krizna mera, pa do kraja 2017. godine, objavljeno je na sajtu Ministarstva finansija.

Prosečna mesečna ušteda u ovom periodu iznosi dve milijarde dinara. Neto iznos isplaćen za penzije nakon umanjenja u 2015. godini je 490,2 milijarde dinara, a u 2016. godini je 492,2 milijarde dinara.

U periodu januar – oktobar 2017. godine isplaćene su neto penzije u iznosu od 413,1 milijardi dinara, podaci su Ministarstva finansija. Pitanje o uštedi ostvarenoj umanjenjem penzija je jedno od najčešće traženih informacija od javnog značaja od Ministarstva finansija.

Ministar finansija Siniša Mali rekao je 13. juna, nakon dogovora o novom aranžmanu Srbije sa MMF-om, poznatijem kao „čuvarkuća“, da će Zakon o privremenom umanjenju penzija biti potpuno, a ne fazno, ukinut do kraja godine.

Teško do 500 evra: Prosečna plata daje krivu sliku

Prosečna plata daje krivu sliku, jer je najčešća zarada u Srbiji 25.000 dinara. Nemanja Vuksanović iz Fondacije za razvoj ekonomske nauke izjavio je da je na osnovu trenutnih pokazatelja teško ostvarivo da se prosečna plata u Srbiji do kraja godine približi iznosu od 500 evra. Istakao je i da prosečna plata ne daje pravu sliku životnog standarda jer je mesečna zarada najvećeg broja zaposlenih 25.000 dinara.

Prosečna neto zarada za april 2018. godine iznosila je 416 evra, pokazuju podaci Republičkog zavoda za statistiku. Vuksanović je za N1 objasnio da to jeste nominalni rast od pet odsto, odnosno realni rast od tri odsto, ali da su najave iz vrha države da će prosečna plata biti 500 evra, teško ostvariva.

Vuksanović je podsetio da političari svoj optimizam baziraju na podacima o privrednom rastu, koji je u prvom kvartalu 2018. iznosio 4,6 odsto, ali upozorava da na rast prosečne zarade utiču i drugi faktori – pre svega rast produktivnosti, ali i kurs dinara prema evru i kretanje zarade u javnom sektoru.

Iako je privredni rast u prvom kvartalu tekuće godine jedan od najvećih u poslednjih desetak godina, rečeno je da uporedive zemlje i dalje beleže bolje rezultate, kao i da su za dobar početak godine zaslužni, pre svega, rast u poljoprivredi i energetske sektoru u odnosu na slabe rezultate na početku 2017. godine.

Da bi se prosečna plata približila iznosu od 500 evra, moralo bi doći do naglog rasta produktivnosti, što nije očekivano, objašnjava Vuksanović. Drugi način da prosečna zarada značajno poraste jeste jačanje dinara u odnosu na evro, što takođe nije realno i može da dovede do pogoršanja spoljnog duga.

Vuksanović dodaje i da prosečna plata ne daje pravu sliku o standardu građana, jer u najveći broj zaposlenih u većini zemalja, ima zaradu manju od proseka. Ekstremne vrednosti stoga mogu da naruše sliku o prosečnoj zaradi, te veliki broj ze-

malja statistički prikazuje medijalnu i modalnu zaradu.

Medijalna zarada je plata od koje tačno polovina svih zaposlenih prima više, a druga polovina manje, i ona trenutno iznosi oko 40.000 dinara.

Modalna zarada je najčešća, odnosno plata koju prima najveći broj zaposlenih, i ona u Srbiji iznosi oko 25.000 dinara, što je upola manje u odnosu na prosečnu zaradu, ističe Vuksanović.

Modalnu zaradu prima gotovo petina radnika u Srbiji i stoga se postavlja pitanje o potrošackoj korpi u kojoj sigurno nema mesta za luksuzna dobra, već samo za osnovne životne potrebe, dodaje Vuksanović.

Takođe ističe i da su plate u javnom sektoru i dalje 20 odsto veće u odnosu na privatni sektor, i da ne treba privatni sektor da prati rast zarada u javnom, već da je za održiv rast potrebno upravo suprotno.

Koliko zarađuju banke u Srbiji

Ukupna dobit pre oporezivanja svih 29 banaka u Srbiji na kraju 2017. godine iznosila je 68,7 milijardi dinara, odnosno 582,2 miliona eura. Računalo smo da je prosečno 1 euro iznosio 118 dinara.

To je za neverovatnih 47,39 milijardi (401,6 miliona eura) više nego na kraju prethodne godine, objavila je Narodna banka Srbije (NBS).

U izveštaju NBS se navodi da su **22 banke imale dobit, a sedam je uknjižilo minus**. Kako je ocenila NBS, na porast profitabilnosti poslovnih banaka u Srbiji najviše je uticalo **smanjenje kreditnih gubitaka proisteklih iz loših kredita** (za 33 milijarde dinara), kao i konsolidacija bankarskog sektora, odnosno spajanja i pripajanja banaka usled promene vlasničke strukture (doprinosi neto rezultatu od 12,5 milijardi dinara).

Prihodi banaka od kamata u 2017. godini niži su za 8,7 milijardi dinara nego prethodne godine, zbog mera ublažavanja monetarne politike i posledičnog opšteg pada kamatnih stopa na međubankarskom tržištu i tržištu dinarskih kredita i hartija od vrednosti, što je delimično, kako ocenjuje NBS, neutralisano smanjenjem rashoda od kamata banaka za 5,8 milijardi dinara.

U svim bankama u Srbiji na kraju prošle godine bilo je zaposleno **23.055 ljudi**, 892 manje nego u 2016. Ukupna neto aktiva bankarskog sektora iznosi

Matis GROUP

Povelja kapetan Miša Anastasijević
za najbolji brend u regionu 2017.

Zlatni ključ- Nagrada za ukupan sajamski nastup
Beogradski sajam nameštaja 2017.

Zlatna plaketa- Kategorija korporativni brend
Beogradski sajam nameštaja 2016.

Oseti razliku!
www.matis.rs

Kao lider u zemlji i regionu kada je serijska proizvodnja i distribucija nameštaja u pitanju, naša specifičnost se ogleda i u tome da smo jedina kompanija na Balkanu koja samostalno proizvodi sve kategorije nameštaja za kompletno opremanje doma. U okviru grupacije posluju četiri proizvodne grupe, međusobno uvezane uspešnim i stabilnim poslovnim sistemom. Svaka od članica opremljena je sopstvenim modernim fabričkim postrojenjima kojima rukovode stručni i iskusni kadrovi. Članice MatisGROUP-a su:

MATIS - proizvodna grupa čija je osnovna delatnost serijska proizvodnja nameštaja od pločastih materijala,

MatisMEBL - proizvodna grupa čija je osnovna delatnost serijska proizvodnja tapaciranog nameštaja,

MatisWOOD - proizvodna grupa čija je osnovna delatnost serijska proizvodnja nameštaja od punog drveta,

MatiSAN - proizvodna grupa čija je osnovna delatnost serijska proizvodnja dušeka, jastuka i BoxSpring kreveta.

Sa vizijom da bude regionalni lider u proizvodnji i kvalitetu, kompanija MatisGROUP u Srbiji ima 35 maloprodajnih salona MATIS nameštaja i preko 150 distributera. Izvoz je organizovan preko sopstvenih firmi u zemljama u okruženju, u kojima Matis ima 5 salona nameštaja i distributera u 14 zemalja Evrope.

 Matis

 MatisMebl

 MatisWood

 MatiSan

10%
POPUSTA
NA KOMPLETNU
SAJAMSKU PONUDU!

**BEOGRADSKI
SAJAM**

56. SAJAM NAMEŠTAJA

Hala 2 i Hala 4 od 06. do 11. novembra

**NATUZZI
EDITIONS**

THE NAME OF COMFORT SINCE 1959

Bogata ponuda Matis nameštaja, koja broji preko 1200 artikala, upotpunjena je ekskluzivnim kožnim garniturama renomiranog proizvođača, koje su sada dostupne i u okviru **Natuzzi Editions** salona u Beogradu i Novom Sadu.

Natuzzi Editions Beograd, Auto put 18, TC Zmaj, tel. 011/44-07-118
Natuzzi Editions Novi Sad, Bulevar vojvode Stepe 40, tel. 021/65-27-744

Beograd 3-Bul. Vojvode Mišića 12, Beograd (na ulasku u Beogradski sajam), 011 306 62 51 • Beograd 4-Autoput 18, TC Zmaj-Il. Beograd, 011 4407 117 • Beograd-Shopping Centar Karaburma, Mirijeovski bulevar 18b, 011 297 29 62
Novi Sad-Bul. Vojvode Stepe 40, 021 652 77 44 • Niš-Vizantijski bulevar bb, 018 289 539 • Gornji Milanovac-Radnička 6, 032 725 811 • Loznica-Kneza Miloša 47, 015 877 371 • Požega-Vojvode Stepe 17, 031 812 798 • Prijepolje-Izeta Cavića bb, 033 713 322
Ruma-Glavna 227, 022 472 281 • Sabac-Kralja Milutina 1, 015 352 703 • Užice-Kurlagina 2, 031 525 173 • Valjevo-Vladike Nikolaja 27, 014 3541 080 • Arandelovac-Kneza Mihaila bb, 034 721 101 • Priboj-Radmila Lovrenčića 1 i bb, 033 244 90 69
Svilajnac-Dimitrija Katića bb, 035 881 40 02 • Bor-Nikole Pašića 60, 030 44 21 21 • Trstenik-Cara Dušana 2/8, 037 71 66 99 • Subotica-Štupska 1, 024 534 800 • Kikinda-Dure Jakšića 57, 023 0436 573 • Kruševac-Dostojevskog 1, 037 493 500
Čačak-Dragiše Miševića 148, 032 642 300 • Zaječar-Generala Gambete 44, 019 420 072 • Zlatibor-Miladina Pećinara 70 A, Tel:031/848-280 • Pančevo-UL. Sv. Save 8A, 013 333 027 • Kraljevo-Miloša Velikog 3, 036 328 570 • Smederevo-Save Nemanjića 6, 026 611 406

Ia je oko 3.369 milijardi dinara, a ukupan kapital 667,1 milijardu. NBS je ocenila da je visoka kapitalizovanost bankarskog sektora Srbije potvrđena i na kraju 2017. godine, kada je pokazatelj adekvatnosti kapitala iznosio 22,6 odsto, što je višestruko iznad regulatornog minimuma od osam odsto. Problematicni krediti na kraju 2017. godine iznosili su 204,9 milijardi dinara.

Udeo problematičnih kredita u ukupnim pozajmicama banaka bio je 9,8 odsto, što je kako je ocenila NBS, najniži nivo od uvođenja jednoobrazne definicije NPL kredita i obaveznog izveštavanja 2008. godine. Na kraju 2016. godine taj udeo je bio 17 odsto.

NBS je navela da će u narednom periodu biti usmerena ka očuvanju finansijske stabilnosti, uz profesionalnu posvećenost zaštiti interesa pre svega korisnika finansijskih usluga, ali i svih ostalih relevantnih tržišnih učesnika.

Nedostaje nam strategija usmeravanja i obrazovanja stručnih kadrova

DI KLANA godišnje od primarne do finalne proizvodnje preradi 28 hiljada kubika bukve i 2 hiljade kubika hrasta od kojih proizvede više od 1.000.000 stolica. To je u proseku oko 4.000 stolica svakog radnog dana, a kako firma ima 400 zaposlenih, to znači da se u preduzeću DI KLANA svakog radnog dana proizvodi 10 stolica po svakom zaposlenom radniku...

-Mi smo danas dobro uhodana fabrika sa jasno definisanim ciljevima, dobrom organizacijom, tržišnom pozicijom i sa dobrom perspektivom. **Naša misija je pravovremeno snabdevanje klijenata najkvalitetnijim proizvodima uz najpovoljnije uslove, održiv razvoj i zaštitu životne i radne okoline.** Mi smo firma koja radi sve od primarne do finalne proizvodnje, od trupca do kupca. Radimo za velike trgovačke lance. Tehnološki smo u potpunosti opremljeni, a svake godine veći deo ostvarene dobiti ulažemo u proizvodnju, u novu tehnologiju, infrastrukturu i kadrove... Imamo jasnu i sigurnu perspektivu, ali nas ometa problem sa kojim se sučeljavaju svi drvoprerađivači. Neki to zovu **integracija mladih ljudi u sektor**, a u stvari se radi o nedovoljnoj zainteresovanosti mladih ljudi za ovaj sektor. To je standardni problem na koji utiče više faktora. Mi smo, recimo, isposlovali da se otvori tapetarska škola ovde u Rijeci. Nudili smo stipendije i sada ih nudimo,

nudimo plaćanje đakčkog doma, plaćenu praksu, garantovano zaposlenje i pristojnu zaradu, ali se niko nije javio. Za sve stolare koji završe školu u Rijeci imamo otvorena vrata, a upisuje se nažalost 5 – 8 učenika godišnje. Nastavićemo sa dodelom stipendija i drugih podsticaja jer je to jedini način da privučemo mlade ljude da rade kod nas. Uvoz radne snage u ovoj delatnosti sigurno nije rešenje zato što ova delatnost nije atraktivna i ne osigurava visoke, nego samo pristojne plate... Sve to ukazuje kako se industrija uopšte danas doživljava, ali i na činjenicu da

nam nedostaje strategija usmeravanja i obrazovanja stručnih kadrova. Slične probleme imaju sve zemlje naše bivše zajednice, ali mi u Hrvatskoj imamo i dodatni problem. Mladi idu *trbuhom za kruhom*, a tržište radne snage je otvoreno... A zna se da firmu čine ljudi, pa je to ozbiljno pitanje i za širu društvenu zajednicu. U tom smislu **događajima treba ići u susret, a kako čekanje nikad nije rešenje**, mi se trudimo da kroz različite oblike stimulacije, sa više ili manje uspeha, u naš kolektiv integrišemo odgovarajući broj mladih ljudi – kaže direktor Miladin Marković.

Samo 10 posto drvoprerađivača finalizira drvenu sirovinu!

U opširnom osvrtnu za riječki Novi list, predsednik Uprave preduzeća DI KLANA, Miladin Marković izneo je niz stavova vezanih za stanje u sektoru i uglavnom vrlo precizno pojasnio siroviniska pitanja. Marković je zadovoljan prodajnim modelom za trupce koji je usaglašen i odobren krajem prošle godine, posebno iz razloga što je taj model iznjedrila struka.

– U ovom trenutku samo je deset posto drvoprerađivača koji u celosti preu-

zetu sirovinu pretvaraju u nameštaj. To je gotovo pa katastrofalan podatak i ni u kom slučaju ne odražava potencijal koji Hrvatska, zahvaljujući izuzetnom šumskom bogatstvu, ima. Ovo je uistinu dokument za budućnost. Iako su nas godinama uveravalo kako hrvatska drvna industrija nema šanse konkurisati na međunarodnom tržištu, pismo razumevanja pokazuje kako je itekako potentna. Uostalom, DI KLANA godišnje proizvodi više od milion stolica uz izvoz od 97,5 posto – kaže gospodin Marković.

DI KLANA u medijima uporno oglašava stipendiranje i nudi atraktivne uslove. Vodeći proizvođač stolica u ovom delu Evrope koristi dosad neuobičajene metode oglašavanja stipendija za studente drvne tehnologije, elektrotehnike i mašinstva. DI KLANA stipendistima, osim finansijske naknade tokom trajanja studija, nudi mogućnost plaćanja troškova studentskog doma, praktičnu obuku, sudelovanje na stručnim skupovima i sajmovima te, što je studentima važno, zaposlenje po završetku studija uz mogućnost daljnjeg napredovanja. Pohvalne su ovakve inicijative, gdje se budućim inženjerima još tokom studija nudi mogućnost rada i sticanja praktičnih znanja i iskustava te otvaraju vrata budućeg zaposlenja. Pozivaju se svi zainteresovani da motivacijsko pismo pošalju na mail: kadrovska@klana.com sa naznakom: PRAKSA U DI KLANA.

Hrvatski sabor usvojio novi Zakon o šumama!

Na kraju svog zasedanja pre letnje pauze Hrvatski sabor je polovinom jula usvojio novi Zakon o šumama koji će na kvalitetniji način urediti upravljanje i raspolaganje šumama i šumskim zemljištima, prenijela je Hina. Najveći naglasak oko novog propisa koji je zamenio stari zakon mediji stavljaju na činjenicu da će 90 posto dosadašnjih obaveznika opštekorisne funkcije šuma (OKFS), njih oko 180 hiljada, biti oslobođeno plaćanja te naknade, ako im je prihod manji od 3 mil. KN (oko 410 hiljada evra). Ono što proizilazi iz zakona, a svakako je pozitivno za ruralna područja odnosi se na odredbu o većim stopama šumskog doprinosa koje vlasnici šuma plaćaju jedinicama lokalne samouprave. Doprinos je povećan sa 3,5 na 5 posto, odnosno sa 5 posto na 10 posto za JLS na potpomognutim područjima. Stope se izračunavaju u odno-

su na prodajnu cenu drvnih proizvoda na panju, a navedena sredstva iz doprinosa uplaćuju se na poseban račun svake JLS na čijem je području obavljena seča šume i koriste se namenski, za izgradnju ili modernizaciju komunalne infrastrukture. Po novom Zakonu JLS će moći prenamenovati opožareno zemljište nakon 10 godina, dok je do sada taj rok bio pet godina. Uvodi se i definicija šumoposjednika te podela privatnih šumoposjednika po veličini poseda, a mali i srednji se oslobađaju određenih troškova. Novi zakon predviđa i izdvajanje namenskih sredstva koja će služiti kao poseban fond za razvoj drvne industrije. Resorni ministar Tomislav Tolušić nedavno je objasnio da će ta sredstva u idućoj godini biti vidljiva na stavci Ministarstva poljoprivrede. Moglo bi se raditi o osamdesetak miliona kuna godišnje (oko 11 miliona evra), a koristiće se isključivo za podizanje konkurentnosti domaće drvne industrije.

Zdravko Jelčić – Spin Valis: Svakog meseca u inostranstvo ode 5 radnika!

Hrvatsko udruženje poslodavaca (HUP) upozorilo je krajem septembra na neodrživu situaciju na tržištu rada zbog nedostatka radne snage. HUP-ovi čelnici

ci smatraju da predložene reforme neće rešiti glavni problem, a to je visoki trošak poslovanja.

Zbog hroničnog nedostatka radne snage, privreda neminovno tone, pa se smatra da je „došlo do dna“. Na konferenciji HUP-ovih čelnika govorio je i član Izvršnog odbora HUP-a Zdravko Jelčić koji je predsednik Uprave požeške fabrike Spin Valis sa preko 500 zaposlenih u delatnosti proizvodnje nameštaja te izvozi u tridesetak zemalja sveta. Jelčić je

na spomenutoj konferenciji za novinare upozorio da im mesečno iz firme odlazi više od 5 ljudi i pored činjenice što su od početka godine plate radnicima povećane za 15%. Sve to smanjuje profitnu maržu, kreditni potencijal, a smanjuje se i pozicija za daljnja ulaganja, zaključio je Jelčić.

Rast proizvodnje nameštaja i prihoda od drvnih proizvoda u Sloveniji

Prema privremenim slovenačkim statistikama (www.stat.si) proizvodnja nameštaja i prerada drveta su u prvoj polovini ove godine poslovali pozitivno. Prerađivačka industrija je na godišnjem nivou zabeležila rast od 7,9 posto. Prerada drveta u prvom polugodištu je zabeležila tek neznatno povećanje od 1,3 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine, dok je proizvodnja nameštaja porasla za 7,2 posto čime je potvrđena dobra tržišna pozicija slovenačkog nameštaja, posebno na izvoznim tržištima.

Sa druge strane treba uočiti kako je prihod prerade drveta u promatranom periodu porastao za 6,2 posto dok je proizvodnja nameštaja postigla tek 1,6 posto veće prihode nego u prvom delu prošle godine.

Raste EU tržište parketa: u 2017. proizvedeno 72 mil. m² parketa

Potrošnja parketa u EU i dalje napreduje, pre svega zbog rasta privrede, posebno zbog rasta evropske potrošnje, ali i zbog pozitivnih trendova koje u nekim zemljama pokazuje građevinski sektor. Konsolidirani podaci firmi članica evropskog strukovnog udruženja FEP (European Federation of Parquet Industry) i povezanih nacionalnih udruženja upućuju na blagi porast evropskog tržišta parketa u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu za 0,3%.

Proizvodnja na FEP području beleži rast za 2,6% i premašuje 72 mil. m². Od 2016. godine u analizu su uključeni i podaci iz Hrvatske, Estonije, Portugalijske i Slovenije, ali ne još iz Srbije. Evropska proizvodnja izvan FEP zemalja procenjuje se na dodatnih 14,5 mil. m², od koji je 9 mil. m² proizvedeno u zemljama EU i 5,5 mil. m² u evropskim zemljama izvan EU. Ukupna proizvodnja u Evropi premašila je 86,7 mil. m². Analiziramo li parket prema vrstama, uočava se kako višesloj-

ni parket predstavlja 81% proizvodnje, nakon čega sledi masivni parket sa 17% udela te mozaik parket koji čini tek 2% ukupne proizvodnje. Poljska je zadržala svoju vodeću poziciju evropskog proizvođača sa 19,17%, Švedska proizvodi 15,50% evropskog parketa, a slede Austrija sa udelom od 13,06% i Nemačka sa 10,47%. U pogledu potrošnje po zemljama, Nemačka je na prvom mestu sa 21,21%, sledi Francuska sa 10,70% a treće tržište je Švedska, gde se proda 9,98% evropskog parketa. Slične tendencije u proizvodnji i prometu parketa biće nastavljene i 2018. godine.

Nedostaju stotine kvalifikovanih radnika!

Sa nedostatkom kvalifikovane radne snage ne kubure samo drvoprerađivači u Srbiji. Taj problem jednako pogađa većinu zemlja u regionu, a u pilanama i sektorskim firmama moguće je u Hrvatskoj trenutno zaposliti stotine radnika, posebno onih s kvalifikacijama i specifičnim znanjima, kojima se već sada nude plate od 1.000 eura i više, informiše Hrvatski drveni klaster. Pitanje sektorskog obrazovanja, pa tako i obrazovanja odraslih, „head hunting“ odnosno sticanje kvalifikacija i usklađivanje sa EU direktivama postaje „usko grlo sektora“ o čemu se slaborasprikljavljiva na nivoima koji odlučuju o budućnosti sektora, a što jasno pokazuje istraživanje Hrvatskog drvnog klastera koje je izrađeno za potrebe evropskog udruženja drvne industrije Cei Bois sa sedištem u Briselu. Činjenica je kako u RH čak 80% radnika u drvnjoj industriji nema odgovarajuću kvalifikaciju, i pored višegodišnjeg iskustva u sektoru. Takođe, treba spomenuti kako preduzeća smatraju da se postojeći kurikulumi za ovo područje strukovnog obrazovanja trebaju unaprediti, posebno u delu praktičnog obrazovanja koje je od strane vladaradnika, inženjera i drugih ispitanika ocenjeno kao zastarelo, neprimereno i katastrofično.

Hrvatski drveni sektor u potrazi za radnicima u Ukrajini

Sve veći nedostatak industrijske radne snage u Hrvatskoj prisiljava na šumi baziran sektor na razmatranje mogućnosti za hitan uvoz radnika. U Ukrajini je početkom jula boravila delegacija Hrvatskog

drvnog klastera koju je predvodio Davor Zec, predsjednik CROBIOM-a, Udruženja za biomasu. Konkretno, boravili smo regiji Zakarpati i utvrdili smo da postoji interes lokalne stručne radne snage za poslove u hrvatskom šumarstvu, posebno za seču i vuču koje se obavljaju po neto cijeni od cca 3 EUR/m³.

Čini mi se da se radi o dobrim stručnjacima koji već rade slične poslove u Poljskoj i drugim zemljama, a dolaze iz regije koja je okrenuta šumi i drvetu kao lokalnim resursima, ističe Zec. Nažalost, na terenu u Ukrajini ima malo informacija o potpisanom sporazumu između dve vlade, stoga nameravamo ubrzo dogovoriti sastanak sa resornim ministrom u cilju pojašnjenja uslova zapošljavanja ali već se sada uočava kako smo u Hrvatskoj preskupi na bruto nivou plata. Nismo primetili visok tehnološki nivo u drvenoj industriji i imamo dojam da u Ukrajini za sada ne postoji kvalifikovana radna snaga, posebno ne za upravljanje modernim tehnologijama prerade drveta, zaključuje Davor Zec.

EU strategije za šume – nova rasprava krajem godine

Evropska komisija je 2013. godine usvojila strategiju šumarstva a isti je dokument u 2014. bio prihvaćen i od strane Veća i Parlamenta. Krajem prošle godine pojavile su se različite inicijative za dopunu strategije jer su se šumarske teme obrađivale kroz niz drugih zakona i politika, a uočene su razlike u stajalištima između zemalja s razvijenim šumarstvom i zemalja koje imaju slabije šumske resurse. Hrvatska zastupnica Marijana Petir već niz godina aktivno sudeluje u povezanim raspravama, posebno oko rešavanja problema razminiranja šuma u RH i BiH, oko tretiranja biomase kroz regulativu o obnovljivim izvorima energije te oko upotrebe i korišćenja šumskog zemljišta.

Sada je zastupnica u saradnji s kolegama iz Evropske pučke stranke pokrenula novu inicijativu zastupnika Evropskog parlamenta, ujedno članova Odbora za poljoprivredu, prema predsedniku Odbora u kome traže održavanje zajedničke sednice više Parlamentarnih odbora (AGRI – Odbor za poljoprivredu i ruralni razvoj, ENVI – Odbor za okolinu, javno zdravlje i sigurnost hrane, ITRE – Odbor za industriju, istraživanje i energiju) u novembru i decembru ove godine a oko

provedbe EU Strategije za šume. Traži se i prethodni pristanak Komisije, odnosno obavezno prisustvo povjerenika Hogana.

Kineska delegacija obilazila italijanske fabrike namještaja

Italijanski proizvođači nameštaja vode uspešne kampanje za povećanje prodaje na svetskim tržištima i osim nastupa na stranim sajmovima organizuju i česte posete stranih delegacija njihovim pogonima i izložbenim salonima. Od 24. do 28. septembra 2018. italijanska federacija Federlegno Arredo Eventi i ICE – državna Agencija za promociju izvoza i internacionalizaciju italijanskih firmi, organizovala je posetu velike delegacije kineskih profesionalaca iz sektora nekretnina. Promovisan je kvalitet nameštaja i opreme MADE IN ITALY a udruženje je pozvalo svoje članove da ugoste kineske predstavnike. Poseta je bila odlična prilika za predstavljanje nameštajskih firmi, koje su već tradicionalno zainteresovane za prodaju nameštaja u Kini, koja postaje važno uvozno tržište, posebno za rastuću srednju i višu klasu.

Delegacija je posetila sedišta fabrika ili njihove prodajne salone u većim italijanskim gradovima. Poseta je podrazumevala posetu i predstavljanje proizvodne linije i prezentaciju, a zaključno je podrazumevala fazu direktnog umrežavanja i uspostavljanja direktnog kontakta između kineskih potencijalnih kupaca i proizvođača. Članovi Federlegna su platili kompletnu organizaciju ove posete, koja je po svakom članu koštala 1.500 evra, dok je za firme koje se nalaze izvan članstva naknada za ovu vrstu prodajnog marketinga iznosi 3.000 evra.

Šumovitost Srbije danas iznosi 29,1% i 10% je veća nego 1957. (19,7%)

U našoj javnosti, pa i među šumarima mlađe generacije, malo je poznato da je šumovitost Srbije danas za 10% veća nego 1957. godine kada je pala na svega 19,7%. Za dvanaest posleratnih godina, dakle od 1945. do 1957. godine u Srbiji je posećeno 80.7 miliona kubnih metara drveta! U obnovi se seklo skoro tri puta više od godišnjeg prirasta i mogućnosti šuma. Prve fabrike u Sloveniji, Tomos recimo, izgrađene su od sredstava dobijenih prodajom trupaca posećenih u istočnoj Srbiji. O tome je opširno posao pokojni profesor Dušan Oreščanin.

Masovne seče su dovele do destabilizacije šumskih ekosistema, pa je šuma postala osetljiva na štetno delovanje biotičkih i abiotičkih faktora... Među šumarijama je stasala svest o potrebi intenzivnijih pošumljavanja koja su praktično započela sedamdesetih godina prošlog veka. Značajan doprinos pošumljavanju Srbije dao je Pokret gorana.

Skoro dve decenije u našoj zemlji je prosečno godišnje pošumljavano oko 19.000 hektara, a tendencije u pošumljavanju nisu prekinute ni u vreme sankcija. Devedesetih godina šumovitost Srbije je iznosila 27,4% (oko 8% više nego 1957. godine), a godišnje seče nisu prelazile 2,5 miliona metara kubnih drveta, odnosno bile su manje za dva i po puta od posleratnih...

Prema Nacionalnoj inventuri šuma iz 2009. godine, šumovitost Srbije je iznosila 29,1%, ali je još daleko od nekadašnjih *mora srpskih šuma*, ali i od Prostornim planom Srbije projektovane šumovitosti od 41,4% do polovine ovog veka. U poslednjoj deceniji prošlog veka *Srbijašume* su imale program *Srbija bez goleti* do 2010. godine, a godišnje je u teško vreme sankcija, pošumljavano između 3 i 5 hiljada hektara...

U Srbiji smanjen broj nezaposlenih na ispod 13 odsto

U Srbiji je početkom 2018. godine na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje (NSZ) bilo 617.000 nezaposlenih, što je 14 odsto manje nego 2016. godine, a stopa nezaposlenosti je pala ispod 13 odsto, izjavio je direktor NSZ Zoran Martinović.

– Proteklih godina je na evidenciji NSZ bilo u proseku više od 700.000 nezaposlenih, zbog čega možemo govoriti o značajnom smanjenju, kazao je Martinović agenciji Beta podsećajući da je stopa nezaposlenosti 2016. bila 17,7 odsto.

On očekuje da se trend smanjenja nezaposlenosti nastavi i u 2018. godini, imajući u vidu raspoloživi budžet i planove mera aktivne politike zapošljavanja.

– Za sve programe i mere aktivne politike zapošljavanja NSZ će u 2018. imati 3,65 milijardi dinara i dodatnih 550 miliona dinara za zapošljavanje osoba sa invaliditetom, rekao je Martinović – istakavši da je u poredjenju sa 2017. budžet veći za 850 miliona dinara.

– Naročito će se nove mere kreirati u oblasti obuka, obrazovanja i prekvalifi-

kacije i drugih programa stručne prakse i sticanja praktičnih znanja koja će koristiti i zaposleni, kako bi zadržali posao i prilagodili se potrebama poslodavaca – rekao je on.

Svi podsticaji i mere usmereni su ka, kako je naveo, teže zapošljivim kategorijama u koje spadaju mlađi od 30 godina, stariji od 50 godina, nekvalifikovani, polukvalifikovani, Romi, osobe sa invaliditetom, jer bi bez takve intervencije ostali dugoročno nezaposleni.

Martinović smatra i da će novi paket pomoći, koju NSZ dobija od EU, doprineti da manje ljudi bude bez posla. U 2017. završen je grant EU koji je bio usmeren ka teže zapošljivim kategorijama, a u 2018. započinje novi, koji je vredan oko pet miliona evra.

Kako je objasnio, taj novac će biti usmeren na sve programe zapošljavanja koje sprovodi NSZ, poput obuka za poznatog poslodavca, obuka za tržište rada za deficitarna zanimanja, programe subvencija za samozapošljavanje, subvencije za otvaranje novih radnih mesta.

– Očekujemo da samo na taj način posao nadje 1.500 ljudi - kazao je Martinović.

On je podsetio da je u 2017. razne finansijske podsticaje sa evidencije NSZ dobilo ukupno više od 27.000 ljudi, a isto se može očekivati i u 2018. U taj broj, prema njegovim rečima, spadaju svi koji su prošli adekvatne obuke, oni koji su prošli kroz javne radove, stručnu praksu i programe obrazovanja i obuka, ali i oni koji su započeli sopstveni biznis ili se zaposlili zahvaljujući direktnim podsticajima.

Martinović je dodao da su 2017. godini i lokalne samouprave, sa više od 800 miliona dinara, pomogle projekte za nezaposlene u koje je bilo uključeno oko 9.000 ljudi.

Izvor: Beta

Ko uđe u "crveno" kamata i do 72%

Da je dug rđav drug, jasno je kad se pogleda tabela s kamatnim stopama na dozvoljeni i nedozvoljeni minus u našim bankama. Drakonske kamate mnoge podsećaju na zelenaške, jer ko uđe u minus i iz njega ne izlazi godinu, na ovaj „luksuz“ mora da plati bankarima skoro celu platu. Iako je dinar poslednjih nekoliko godina više nego stabilan, desetinama naših banaka ne pada na pamet da snize kamate na minus, koji u proseku iznosi oko 30 odsto godišnje.

Kada preračunamo, na svaku hiljadu dinara dozvoljenog minusa banci godišnje ostavljamo bar trista dinara kamate. A na svaku hiljadu nedozvoljenog minusa, bankari na nama sa lakoćom zarade i po sedam stotina dinara! Upravo toliko, neverovatnih 72,6 odsto iznosi kamata na nedozvoljeni minus u Sossijete ženeral banci. Kada je reč o ceni korišćenja dozvoljenog minusa, najviša je u Eurobanci – 36,36 odsto.

Nije tajna da su kamate na dozvoljene minuse tolike da su sasvim dovoljne za isplatu zarada zaposlenima u banci, pa čak i da zarade i da se bukvalno uopšte ne bave svojim poslom. U Srbiji ukupno 4,9 miliona građana ima otvoren bar jedan tekući račun u banci. Oni su, prema podacima Kreditnog biroa, trenutno u dozvoljenom minusu u iznosu od 46 milijardi dinara, što je oko 390 miliona evra. Za to „zadovoljstvo“ građani bankama godišnje, u proseku, plaćaju čak 13,6 milijardi dinara na ime kamate, što je oko 115 miliona evra!

Dozvoljeni minusi su najbrži oblik pozajmice, koji može da dobije svaki bankarski klijent sa redovnim primanjima, bilo da je reč o plati ili penziji. Odobrava se brzo, najčešće u visini mesečnog priliva na račun, na rok od godinu dana. Međutim, ono što je najlakše uvek je najskuplje – prosečna godišnja kamatna stopa za korišćenje prekoračenja po tekućem računu je čak 29,46 odsto, pokazuju januarski podaci Narodne banke Srbije. Poređenja radi, prosečna cena keš kredita odobrenog na 12 meseci znosi 8,71 odsto na godišnjem nivou.

Zamišljen da se od njega „zahvati“ samo malo sredstava, kako bi se premostio jaz od jedne do druge plate ili penzije, dozvoljeni minus se pretvorio u jednokratnu pozajmicu – ko u njega jednom uđe, teško iz duga izlazi, pa se rešenja uglavnom pronalaze u refinansirajućim kreditima.

Dodatni problem nastaje kada se klijent zaduži i preko dozvoljenog minusa. To se – navode bankari – najčešće dešava kada kasni uplata zarade, ili kada neplanirano „prođe“ izdati ček, ili rata nekog drugog kredita. Tada se račun „zacrveni“, a kamata skoči i na već pomenutih 72,6 odsto.

Na kraju, kada se sabere koliko bankari zarade, nije ni čudo što sa malo motiva rade sa privredom. Zašto ne smišljaju programe za nju, jer – što bi se zamerali kada se iz džepa građana najbolje prihoduje.

Prema podacima Kreditnog biroa pri Udruženju banaka Srbije, trenutno su „u docnji“ ili u „crvenom“ 242.272 tekuća računa. To su oni s kojih je utrošeno više od iznosa dozvoljenog minusa, pa iz „crvenog“ ne mogu da izađu duže od dva meseca. Njihov dug je dostigao gotovo pet milijardi dinara, što je oko 40 miliona evra...

Još uvek 34% para za penzije doplaćuje se iz budžeta

Mada su za oživljavanje minimalno aktivne privrede neophodni uvećanje ulaganja u javnu infrastrukturu i smanjenje prevelikih fiskalnih opterećenja preduzetnika, država je odlučila da sav planirani rast budžeta u 2018. godini usmeri na rast plata u većem delu javnog sektora i na rast penzija. Stariji stanovnici će možda biti zadovoljni predlogom Vlade Srbije da se od 1. januara 2018. godine za 5% uvećaju penzije, za 10% zarade u zdravstvu, prosveti, pravosuđu, vojsci, policiji, dakle u većem delu javnog sektora. A visoke zarade u javnom sektoru isplaćivane su do pre desetak godina iz privatizacionim prihodima. Umesto u investicije, novac od prodaje fabrika i kombinata otišao je administraciji, prosvetarima, javnim preduzećima, vojnicima, policajcima... Kriza s kraja 2008. godine je pokazala štetnost ovakve preraspodele; posledice su naglo i sve ubrzaniye uvećanje i javnog i spoljnog duga.

Istina, poslednjih godina primanja penzionera i državnih službenika su polako postajala realnija, a privatni sektor je još sporije sustizao javni po zaradama. Ali, isplata penzija i državnih plata direktnim zaduživanjem stopirano je tek nakon direktne intervencije države.

Koliko je naš penzijski sistem nategnut i sklon padu ilustruje činjenica da se još uvek 34% para za penzije doplaćuje iz budžeta. Pre tri godine, uplate za penzionu su pokrivala tek 52% isplata, a iz državne kase je odlazilo čak 48 odsto. Na zarade u javnom sektoru je i do sada odlazilo duplo više budžetskih para nego što bi bilo optimalno za državnu kasu nerazvijene i siromašne države kakva je Srbija...

Ostaje da se vidi kako će u predstojećim razgovorima reagovati MMF, ali je činjenica da je poslednjih sezona „svetski žandar“ imao previše razumevanja za srpske vlade, koje ponekad, čini se tvrde analitičari, zanemaruju ekonomiju.

Kako do kadrova u drvnoj industriji?

„Kako do kadrova u drvnoj industriji?” bio je naziv okruglog stola koji je održan u okviru 51. Međunarodnog sajma privrede MOS u Celju - Sloveniji u periodu od 11. do 16. septembra. Tokom diskusije u kojoj su učestvovali predstavnici srednjeg i visokog obrazovanja, predstavnici privrede i resornog ministarstva, moglo se čuti koji su to najveći izazovi sa kojima se suočavaju obrazovne institucije slovenačka drvna industrija u nastojanju da formiraju kompetentne i visoko profesionalne kadrove. Iako su mnogi privrednici skloni da krivicu prebace na škole koje „nedovoljno dobro uče decu”, pokazalo se da su razlozi mnogo složeniji, počev od demografskih promena u društvu do obrazovnih politika.

S obzirom da je na ovogodišnjem MOS-u zemlja partner bila Srbija, domaćini su bili zainteresovani da se upoznaju i sa prilikama kod nas u vezi obrazovanja kadrova u drvnoj industriji. Iz tog razloga na skup je bila pozvana dr Zorica Đoković, direktorka Tehničke škole *Drvo art* iz Beograda. Ona je upoznala prisutne sa problemima sa kojima se susreću sve škole koje obrazuju učenike za područje rada Šumarstvo i obrada drveta i konkretno sa primenom svoje škole. Njeno predstavljanje Zakona o dualnom obrazovanju izazvalo je veliko interesovanje svih prisutnih jer je Srbija jedna od retkih zemalja koja ima poseban zakon koji reguliše školovanje učenika kroz rad u privredi.

Među najznačajnijim razlozima za nedovoljan broj kompetentnih kadrova navodi se nedovoljan broj zainte-

resovanih učenika za upis u obarzojne profile drvne industrije, pogotovo one trećeg stepena, odnosno zanatske. Predstavnici privredne komore Slovenije smatraju da je jedan od razloga nedovoljan broj atraktivnih radnih mesta kao i niske plate u drvnoj industriji, ali i nedovoljna saradnja privrednih preduzeća i škola, osim u pojedinačnim slučajevima od kojih su neki bili predstavljeni poput Školskog centra iz Škoflje Loke. Ovaj problem je usko povezan sa upisnom politikom i mrežom škola.

Ukoliko je broj mesta u školama veći od broja učenika koji se upisuju, učenici odlaze u „atraktivnije” škole. Mora se priznati da je Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije preduzelo neke mere poslednjih nekoliko godina kao što je uravnotežen plan upisa koji podrazumeva do 5% više

Olja Glišović, DAREX; Lojze Posedel, Ministarstvo privrede Slovenije i dr Zorica Đoković, direktor Tehničke škole *Drvo art* iz Beograda

mesta od broja učenika, kao i uvođenje praga od 50 bodova za upis na četvrti stepen. Dodatni problem je nedovoljno predznanje koje učenici donose sa pretodnog nivoa obrazovanja. Od brojnih razloga koji su navedeni kao manje poznate, ali suštinski veoma značajne treba pomenuti duge procedure za izmenu školskih planova i programa kako bi se ovi usklađivali sa najnovijim dostignućima u oblastima za koje se učenici školuju, kao i nerešeno pitanje stručnog usavršavanja nastavnika stručnih predmeta za koje ne postoje adekvatni programi da bi i sami mogli da drže korak sa svojim kolegama iz privrede.

Jedna od mera u koje se polaže mnogo nade je tzv. dualno obrazovanje. U pitanju je vid obrazovanja uz rad koji se delimično realizuje u privrednim preduzećima. Srbija je krajem prošle godine dobila i poseban zakon kojim se reguliše taj vid obrazovanja, a koji stupa na snagu od naredne školske 2019/20. godine. Cilj dualnog obrazovanja je sticanje kompetencija u skladu sa potrebama tržišta rada. Zakonom se predviđa da se 20 - 80% stručnih predmeta realizuje u preduzećima. Podsetimo se da je Operater za izradu nameštaja prvi „dualni“ obrazovni profil u Srbiji koji se realizuje u Tehničkoj školi u Užicu.

Međutim, za razliku od sadašnje situacije kada skoro svako preduzeće može da sklopi ugovor sa školom o realizaciji obrazovanja u preduzeću, ubuduće će preduzeća koja budu htela da obrazuju učenike u skladu sa svojim potrebama morati za to da dobiju dozvolu od Privredne komore Srbije.

Do dozvole se može doći samo ukoliko se poseduju prostor i oprema prema odgovarajućem pravilniku i licencirani instruktor(i) – zaposleni preduzeća koji uspešno savlada obuku za instruktora.

Nakon toga, preduzeće može da sklopi ugovor sa školom i učenicom ili njegovim roditeljem. Pored obezbeđivanja sredstava i opreme za ličnu zaštitu, privrednik je u obavezi da snosi troškove prevoza učenika od škole do preduzeća ili da im obezbedi sopstveni prevoz, troškove ishrane, osiguranje od povreda i isplaćuje mesečnu nadoknadu u visini 70% minimalne cene rada.

Sve ovo važi ne samo za učenike starijih razreda koji već imaju neko iskustvo, već i za potpune početnike koji tek treba da nauče zanat. To znači da će na primer i učenik prvog razreda imati „zagarantovanu platu“ bez obzira koliko uspešno savladava (i da li uopšte savladava) program obuke, a da uopšte nije u obavezi da se zaposli u tom preduzeću.

Tako brojne i skupe obaveze preduzeća, bez garancije da će dobiti adekvatne radnike, teško da mogu da deluju motivišuće na privrednike. Tome treba dodati i činjenicu da, prema sadašnjem načinu upisu učenika, ni preduzeće ni škola nemaju uticaja na izbor učenika, kao i da se ugovor sa istima pravi pre početka školske godine i prilike da se oni upoznaju te se stiče utisak da će preduzeća koja budu htela da dođu do adekvatnih kadrova morati skupo da plate „mačku u džaku“ što sve može da dovede do pada interesovanja za saradnju sa školama. Kada se na sve ovo doda i prikriveni cilj dualnog obrazovanja – smanjena javna ulaganja u stručno obrazovanje jer se ono delimično prebacuje na privredu – a što se može čuti od pojedinih predstavnika Ministarstva prosvete, postavlja se pitanje koliko stručnih škola će uspeti da opstane i da li će, posle ovakvog Zakona o dualnom obrazovanju, ostati bilo ko da obrazuje kadrove bilo u prosveti bilo u privredi.

Hotel VRELO na samom izvoru reke Mlave ima 40 soba i osamdesetak ležajeva, raspolaže sa velikom salom za seminare i sve vrste slavlja, za različite oblike rekreativne nastave, planinarske ture kao i posete kulturno-istorijskim spomenicima ovog kraja.

Uz gostoprimstvo i specijalitete Homolja, čekamo Vas u Hotelu VRELO Žagubica

012 710 0011 • doosatur@gmail.com

PIŠE: Tatjana Kos

Kultura jednako biznis

Pa dobro, ako Vam čudno izgleda „kultura i sajam“, možemo reći „kultura“ povezati sa biznisom. Sa sajamskim biznisom – i evo nas, ponovo odgovaramo na pitanja „Zašto izlagati na sajmovima“. I zašto je za to potrebna određena kultura, obrazac ponašanja, znanje, veština, volja, nadahnuće...

Možda i nije sasvim tačno da je celoživotno obrazovanje samo teorija i utopija. Ili je za neke besposlene koji imaju dovoljno vremena... Čitajući ovaj tekst, upravo se obrazujete i učite i to od najboljih svetskih stručnjaka za marketing, brendiranje i obradu tržišta.

Kratko se prisetimo onih sedam razloga o kojima smo pisali u prošlom broju: izlaganjem na sajmu otvaramo nova tržišta i uvodimo nove proizvode i usluge na tržište. Ne manje važna za neke je i prodaja proizvoda i usluga sa štanda. A ono što svima svakodnevno treba je uspoređivanje sa konkurencijom i praktično besplatno provođenje istraživanja tržišta. Da bismo zabeležili rezultate, strpljivo se moramo prikazivati potencijalnim klijentima kroz izlaganje, ali i koristiti sve benefite sajma sudelujući u događanjima koja su uglavnom besplatna za izlagače, ali mogu doneti vrlo velike koristi.

Industrijska špijunaža

Jedna od najvažnijih stavki uopšte u poslovanju, svakom poslovođstvu, treba biti vršenje inudustrijske špijunaže. To je potpuno legalno, čak poželjno. Moderni marketinški stručnjaci to zovu: istraživanje tržišta ponude s dubokim pogledom u ono što konkurencija radi. Ili informisanje o konkurenciji. Svejedno. Vi imate zadatak: sajam iskoristiti da dobro proučite što to drugi izlagači pokazuju. Naravno, pre se informišite ko su izlagači na sajmu, koliko su uspešni,

Kultura sajmovanja

Kupci, posetioci i mediji se uvek vraćaju onom koji je prvi nametnuo trend. Ko se ohrabri, taj uvek ostaje nedostižan konkurenciji. Dakle, jednostavno promislite šta to niko nema i to pokažite na sajmu. To je proizvodna hrabrost. I nemojte biti razočarani ako se novi proizvod ne kupuje odmah. Za to postoje dva objašnjenja: na štandu i u ponudi uvek treba imati proizvode „za slikanje“ i bildovanje brenda i one koji se kupuju.

Industrijska špijunaža ne podrazumeva kopiranje. To je informisanje o onome što radi konkurencija i vešto prilagođavanje vašim resursima, mašinskom parku i mogućnostima.

koja im je visina prihoda i dobiti. Onda izaberite najbolje i gledajte: ko je potpisan kao dizajner njihovih proizvoda? Neko poznat ili nepoznat. Možda ga i vi možete angažovati. Koje su to boje, dezeni i dekori od kojih izrađuju proizvode? Sigurno su i vama dostupni. Koji su to oblici, forme ili posebnosti – pokušajte shvatiti što ta uspešna preduzeća razlikuje od onih koji su na dnu vaše lestvice po prihodu i uspešnosti. Ono što nikako ne smete – nije dobro da kopirate! Jer, kopiranje je krađa i kako je poslednjih nekoliko godina svet postao jako mali, pa se sve zna, tako je gotovo sigurno da će neko negde videti da ste kopirali. Za to se plaćaju vrlo visoke kazne. Uostalom, to vam i ne treba, vi možete osmisliti inovativni proizvod koji neće biti kopija. Jednom sam bila svedok kopiranju i moram reći da je to vrlo neugodno. Kolege su postavile na sajam predivan komad nameštaja, ali su ga stalno pomicali prema unutrašnjosti štanda i zaklanjali drugim proizvodima. Kada sam pitala zašto taj najlepši komad skrivaju umesto da ga ponosno pokažu, odgovorili su mi da je kopija jednog svetski poznatog brenda i da se boje... Prvo logično pitanje je bilo: Pa zašto ste to onda napravili? A drugo: To znači da ste ukrali dizajn?

Naravno, industrijska špijunaža ne podrazumeva kopiranje. To je informisanje o onome što radi konkurencija i vešto prilagođavanje vašim resursima, mašinskom parku i mogućnostima. Od konkurencije ćete, možda, dobiti neku reč. Vi napišite predivnu misao koja će sadrža-

vati upravo tu reč. Biće uočena nakon samo jedne šetnje po sajmu na kojem ste i sami izlagač.

Uticaj na trendove u industriji

Reći ćete, potpuno suprotno odlomku pre i u pravu ste. Može li se istovremeno uticati na trendove u industriji namećući svoje boje, oblike, dizajn, ideje i špijunirati što rade drugi. O, da, itekako može. Jer, ovo što ste sada pokazali na sajmu nije najbolje što možete! U primeru industrije nameštaja najjednostavnije je objasniti: uvek, stalno i svuda - hrast ili orah vode glavnu reč. Međutim, potpuno je neargumentovano izostavljen recimo grab kao materijal od kojeg se može izrađivati nameštaj. Prvo, graba ima u dovoljnim količinama, cena mu je znatno niža nego hrastu i orahu, a ima vrlo lep god i strukturu. Majstori stolari će reći: tvrd, nepogodan za obradu, nestabilan... Verujte, to su sve izgovori i bojazan od nečeg novog. Jedne godine u Kelnu na sajmu IMM veliki nemački proizvođač na izložbenom prostoru je predstavio desetak vrsta nameštaja. Zna li po čemu je nameštaj bio poseban? Svaka linija bila je izrađena od druge vrste drveta, jedan od johe, drugi od graba, treći od šljive... Taj stand je bio dupkom pun posetiocima koji su, osim što su se divili proizvodima, učili o vrstama drveta. Od idućih godina, drugi izlagači su u izradu nameštaja polako uvrštavali neke od tih vrsta drveta i to je bio znak da su prihvatili novi trend. Naravno, kupci, posetioci i mediji se uvek vraćaju onom ko je prvi

nametnuo trend. Ko se ohrabri, taj uvek ostaje nedostižan konkurenciji. Dakle, jednostavno promislite šta to niko nema i to pokažite na sajmu. To je proizvodna hrabrost. I nemojte biti razočarani ako se novi proizvod ne kupuje odmah. Za to postoje dva objašnjenja: na štandu i u ponudi uvek treba imati proizvode „za slikanje“ i bildovanje brenda i one koji se kupuju. Moramo imati jednako prve kao i druge proizvode. Oni za slikanje i divljenje će privući kupce – oni drugi će nam omogućiti da uspešno posluje. I drugo objašnjenje razloga iz kojeg se novi proizvod ne kupuje odmah je da ste možda ipak avangarda. No ne brinite, kupci sve pamte! Proći će određeno vreme, neka istraživanja pokazuju čak dve godine. Tada ćete biti iznenađeni prodajom. A tada ćete zaboraviti da je vaša konkurencija u zaostatku, barem dve godine za vama.

Uticaj na osobe koje odlučuju o kupovini (decision makers)

Sajmove najčešće ne posećuju obični referenti ili niže rangirani u preduzećima. Stoga je izlaganje pravi put da dođete u kontakt s osobama koje odlučuju bilo o kupovini, bilo o novim dobavljačima. Ako ste prisutni na sajmu i ako imate dovoljno zanimljiv izlagački prostor, budite sigurni da će zastati i pitati vas o proizvodima. Zato su, uostalom, i došli da posete sajam. Uvek i svakog posetioća na sajmu tretirajte kao vrlo važnog i dajte mu dovoljno pažnje, ponudite ga kafom ili osveženjem. Možda je to baš onaj, jedan kupac koji će vas povući i pomoći da preskočite na stepenicu više.

I posljednji primer je škola, ne samo za sajmove nego i za život. Jednom prilikom ispred našeg izlagačkog prostora stajao je stariji gospodin kojem su poispadali svi katalozi dok se pokušavao javiti na telefon. U isto vreme je sa zanimanjem gledao proizvode na štandu. Priskočili smo mu u pomoć, ponudili i jednu od stolica koje su bile izložene. Kada je završio telefoniranje, zahvalio se i izvadio svoju vizit kartu uz reči: „Ovo je moja podsetnica, malo ljudi u branši ima moj direktni kontakt. Sviđaju mi se vaši proizvodi, ali i vaša reakcija. Javite mi se posle sajma, mi smo otvoreni za saradnju“. ■

Predstavljamo sajam **Design District** koji će biti održan u Rovinju od 15. – 18. 11. 2018. godine, a tema mu je **nameštaj i uređenje enterijera**

Rovinj kao mesto na kojem čekaju poslovne prilike nije slučajno izabran jer će prema *Master planu razvoja turizma*, Istra do 2025. godine dobiti:

- **11.000 novih smeštajnih jedinica na nivou 4 i 5 zvezdica** kroz obnovu: Velikih Brijuna, Brijuni Riviere, Savudrije, Duge Uvale i drugih razvojnih lokacija
- **1.000 novih smeštajnih jedinica u 50 malih porodičnih hotela** (prosečno 20 soba)
- **5.000 novih smeštajnih jedinica u B&B objektima**

To znači da će Istra do 2025. godine **ostvariti 2,5 do 3 milijarde evra** novih investicija u turizam, dostići minimum 100 eura prosečne potrošnje po noćenju i **povećati udeo hotela i turističkih naselja za 30%**.

Prostor u centru grada u kome se održava manifestacije je stara fabrika duvana. Četiri dana Sajma postaje mesto na kome se intenzivno odvijaju poslovni razgovori između izlagača, arhitekata i investitora. Stoga je lako doneti odluku o nastupu na ovom izuzetnom događaju...

Uzeti deo kolača od te gotovo tri milijarde evra i postati deo uspešne priče koja je usmerena prema novom i sve izbirljivijem gostu postao je imperativ za svakog ko se bavi opremanjem hotela ili poslovnih prostora. Izlaganje na sajmu **Design District** prava je prilika da se dođe u kontakt sa svima onima koji odlučuju o uređenju enterijera turističkih objekata Istre i Kvarnera.

Da je ovo sajam nove generacije govori u prilog činjenica o nizu pratnih aktivnosti:

- **Konferencija za arhitekte** s temama uređenja hotela – očekuje se približno 350 arhitekata za koje je osiguran besplatan prevoz i smeštaj kako bi im se, kao važnoj ciljanoj publici olakšao dolazak i boravak u Rovinju.
- Gostovanje velike zvezde dizajna i arhitekture – **Karima Rashida** koji će govoriti o hotelu budućnosti i svojem viđenju turizma u nadolazećim godinama.
- Konferencija malih i porodičnih iznajmljivača čija se brojnost u regiji procenjena na oko 92.000 i koji su važan deo turističkog tržišta.
- U okviru sajma, održava se specijalizirana izlagačka celina **Archi corner** u kojoj će arhitekti i dizajneri enterijera predstaviti svoje projekte posetici, a izlagači će dobiti priliku upoznati ih sa svojim proizvodima.
- I naravno, na kraju radnih dana, u četvrtak, petak i subotu **afterwork partiji** kao prilika da se poslovni partneri susretnu u drukčijem izdanju, ali i da svi malo odahnu nakon napornih sajamskih događanja.

Izlaganje na sajmu **Design District** u Rovinju rezervisano je za one koji ne propuštaju prilike.

Više informacija možete pronaći na službenoj web stranici Sajma www.design-district.net, a pitanja možete poslati na: info@design-district.net

PIŠE: Isidora Gordić

U industriji podova se sve više i sve češće koriste novi materijali ili materijali koji su bili rezervisani za druge industrije, ne bi li podovi postali trajniji i izdržljiviji na habanje, a ne bi li se, istovremeno, unapredila i njihova estetska i upotrebna svojstva. Neki od njih su vinil, drvo-plastični kompoziti, različiti polimeri, rau-fipro, HDF itd. Pored toga, materijalima koji su tradicionalno vezani za industriju podova se na različite načine menjaju i poboljšavaju svojstva kako bi i oni zadržali svoje mesto u sve konkurentnijem svetu podova. U tom smislu zanimljivo je videti šta se dešava sa omiljenom podlogom u našem regionu – parketom.

Na našim prostorima, pokazuju ankete, skoro 68% ispitanika ima u svom životnom prostoru parket koji je stariji od 20 godina, klasični ili lamelni, 16% stariji od 10 godina. Razlozi za to su brojni, mahom ekonomski, ali ne treba prenebregnuti ni činjenicu da su u zlatno doba jugoslovenskog graditeljstva ipak ugrađivani kvalitetni materijali, a samim tim i kvalitetni parketi.

No, vremena se menjaju, standardi su drugačiji, a i pred parkete se stavljaju novi izazovi. I od njih se očekuje više kako bi odgovorili duhu vremena i trendovima u arhitekturi, građevinarstvu i dizajnu enterijera. Sve mora biti brže, jače, bolje... kao da se olimpijski moto prelio u sve segmente života i rada.

Možda se ključni trenutak u evolutivnom razvoju parketa dogodio sa pojavom višeslojnih gotovih parketa. Njihova je pojava bila gotovo revolucionarna na mnogo načina. Najpre, ponudili su dimenzij-sku stabilnost kakva pre nije postojala kod parketa. Slojevi drveta lepljeni pod uglom od 90° smanjili su utezanje i šire-

nje drveta i sveli njegov rad na minimum. Ovo je naročito bitno kod velikih formata koji najčešće idu do 2m dužine. Neki proizvođači u svojim specijalnim kolekcijama nude jednolamelne parkete dužine i do 5 m, što zvuči gotovo neverovatno!

Kod troslojnih ili višeslojnih parketa, ovakav način izrade pored stabilnosti, omogućio je i suvomontažno ili „plivajuće” polaganje bez upotrebe lepila. Spoj kod ovih parketa je takođe specifičan. Svaki proizvođač ima svoj patentirani naziv, ali je najčešći naziv „klik” spoj. Ovaj spoj je isto kao i konstrukcija zaslužan za suvomontažno polaganje i omogućava laku montažu, ali

i demontažu. U slučaju selidbe iz jednog prostora u drugi, moguće je demontirati ovu vrstu parketa i ponovo ga položiti u novi prostor.

Budući, uz to, i fabrički završno obrađeni, ovi parketi se ugrađuju relativno jednostavno, brzo, bez prašine i neprijatnih mirisa. Pored toga, značajno su ekonomičniji i u pogledu finansija, i u pogledu vremena. Ako je ranije bilo potrebno i nekoliko nedelja za ugradnju i završnu obradu klasičnog parketa, za polaganje 60 m² troslojnog parketa potreban je jedan do dva dana i može da se koristi odmah.

Kako je ekološka svest i proizvođača i korisnika u porastu, višeslojni parketi su

zbog svoje konstrukcije odlično rešenje. Naime, gornji, završni sloj se sastoji od plemenitog drveta, obično debljine 4 mm. Reč je o vrstama koje su spororastuće i kojima treba i više decenija da postignu zrelost za seču. Sa druge strane, donji, noseći sloj i srednji sloj, napravljeni su od drveta malo slabijeg kvaliteta, obično od četinaru koji znatno brže rastu. Umesto drveta u komadu, donji sloj može biti i od HDF-a ili od brezovog špera. I termički obrađeni parketi doprinose smanjenju eksploatacije kišnih šuma u kojima rastu ugrožene egzote, te su i sa te strane ekološki prihvatljivo rešenje.

Dugo su se kao podne obloge za podno grejanje koristili hladni podovi poput ka-

mena, keramike, mermera i sl. Ono što odvaja sve dvoslojne parkete od ostalih parketa jeste činjenica da su najbolje rešenje za podove sa toplovođenim podnim grejanjem upravo zbog svoje specifične konstrukcije. Unakrsno postavljene slojevi drveta omogućavaju stabilnost, a debljina (10-12 mm) koja je upola manja od klasičnog parketa smanjuje toplotni otpor i povećava toplotnu provodljivost, tako da je garantovan ugodan osećaj i prijetnost na dodir korisnicima i tokom grejne sezone, ali i tokom ostatka godine. Daka treba voditi i računa o tipu sistema za podno grejanje. To svakako moraju biti niskotemperaturni sistemi jer temperatura poda merena na površini poda ne sme prelaziti 25°C.

Pre dve godine je na Domoteksu u Hanoveru promovisan hidro-parket. Hidro-parket je troslojni gotovi parket ukupne debljine 14 mm, čiji je gornji, završni sloj napravljen od najkvalitetnije evropske hrastovine iz održivog uzgoja. Ipak, ono što ga čini tako drugačijim od svih ostalih parketa je specijalno patentirani „snap“ sistem vertikalnog „zaključavanja“ dveju dasaka napravljen od vodonepropusne čvrste gume koja sprečava prodor vode na spojevima. Pored toga, površinu drveta od vode štiti takođe patentirani „vrući“ hidrofolni završni premaz. Na ovaj način, drvo je zaštićeno od vlage i može se, uz odgovarajuću pripremu, polagati u kupatila i saune.

Jedan od načina da se drvo učini stabilnijim je i termička obrada ili termo tretiranje. Taj postupak podrazumeva da se bez unošenja dodatnih hemikalija, samo pod uticajem toplote, pritiska i vlage, menja hemijska struktura drveta na ćelijskom nivou. Na taj način se smanjuje higroskopnost drveta, a poboljšava njegova dimenzijska stabilnost, kao i otpornost na biološku razgradivost. Istovremeno, sa estetskog stanovišta, drvo dubinski i ravnomerno menja boju u tamnije tonove. Nijanse zavise od visine temperature i dužine izloženosti drveta visokim temperaturama. Parketi napravljeni od termički obrađenog drveta imaju lepu, egzotičnu boju, kao i odlična svojstva. Uz adekvatnu završnu obradu, moguće ih je polagati čak i u prostorije sa povećanom vlagom, poput kupatila.

Još jedan od načina hemijske modifikacije drveta sa ciljem unapređenja njegovih svojstava jeste acetilacija koja je odavno poznata, ali je bila preskupa za komercijalnu upotrebu. No, okolnosti su se izmenile pa se sve više koristi. Acetilacijom se povećava dimenzijska stabilnost drveta i povećava otpornost na biorazgradivost, bez smanjenja mehaničkih kvaliteta (što se može desiti kod termo-tretiranja).

Ipak, ono što je izvesno budućnost jesu različiti nanomaterijali u površinskoj obradi drveta. Krute čestice nanometarskih veličina se mogu disperzirati u laku i poboljšati njegova svojstva odnosno otpornost na abraziju i ogrebotine, a da zbog svoje veličine ostanu nevidljive. Isto tako, mogu imati i anti-mikrobna svojstva, ali i hidrofobna svojstva (kao što smo videli u slučaju hidro-parketa). Velika je verovatnoća da će nano-tehnologije igrati ozbiljnu ulogu u našim životima vrlo brzo, ne samo kad su parketi u pitanju. Budućnost je, po svoj prilici, već stigla. ■

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

Virtuoz u primeni drveta u arhitekturi, američki arhitekta Robert Ošats, autor je nadahnute porodične kuće u mestu Čenekva (SAD). Lokacija za izgradnju nalazi se u šumi, nadomak jezera, i s obzirom na njene postojeće prirodne lepote vlasnici su insistirali da se sačuva autentičnost – tako, iz želje da se ni jedno stablo na parceli ne poseče, i da se arhitektura u maksimalnoj meri srodi sa terenom, nastao je objekat neobičnog, organskog oblika. On kaskadno prati konstituciju terena, men-
driše oko stabala kao puževa ljuska, u materijalizaciji koja je uzeta iz neposredne okoline i funkciji koja u potpunosti zadovoljava potrebe narastajuće porodice.

Ošatsova reputacija arhitekta koji neprikosnoveno poštuje prirodu i okruženje, inspirišući se u svom dizajnu upravo naturalnim oblicima i zakonima, dovela je do ovog projekta koji je sa jedne strane prepoznatljivo njegov, a sa druge osobit i unikatan u odnosu na sve prethodno iz arhitektnog opusa. Glavna idejna nit bila je da se obez-

bedi što prisniji i što direktniji kontakt sa prirodom iz bilo kog dela kuće. Tako, pojedine prostorije, posebno one rezervisane za porodični boravak tokom dana, zahvaljujući velikim staklenim zidovima nalaze svoj prostorni pro-
žetak u šumi, među stablima ili krošnjama. Upotreba isključivo prirodnog materijala, kamena i ponajviše drveta, boji prostor izrazito toplom atmosferom, i još čvršće ga inkorporira u krilo Nature.

Struktura kuće izranja iz zemlje kao niz ravni koje horizontalno klizaju duž litice br-

da. Na njoj postoji nekoliko vizuralnih pravaca – svaki je drugačiji i u posebno osmišljenoj vezi sa funkcijom prostorije. Najupečatljivija, ona koja široko otvara pogled prema jezeru, rezervisana je za glavni dnevni boravak. Pak, dok se obeda, odmara uz hobi aktivnosti ili priprema hrana, ima se utisak da ste u sred šume, pod hladovinom gustih krošnja. Značajnija privatizacija prostora prisutna je u spavaćim i radnim odajama, ali su i one u neskrivenom dosluhu sa okruženjem – tлом, zelenilom i nebom.

Kuća se prostire na tri nivoa, a ulaz je smešten na središnjem. Najniži nivo rezervisan je za decu i njihove spavaće sobe, uz još zanimljivih sadržaja kao što su soba za igru, pozorišna soba i studio za učenje. Središnji nivo je „open space“ sa prostranom dnevnom sobom, trpezarijom i kuhinjom, dok je treći nivo namenjen roditeljima i gostima uz prostranu krovnu terasu.

Elevacija kuće je izuzetno zanimljiv deo projekta. Najniži krov ima formu lista, i izveden je u potpunosti od drveta. Ostale krovne ravni imaju

Fotografije: Kameron Nilson

obrise kineskih sfernih krovo-
va, ali se time zapravo na pla-
stičan način prilagođavaju ra-
dijusima koje zahteva teren.
Jedan deo krovnih površina
je zelenog tipa, sa zasađenim
rastinjem, dok je drugi izve-
den kao popločane terase na
kojima se odvija znatan deo
života leti. Krovne ravni u ce-
lini kamufliraju objekat ta-
ko da je on gotovo neprime-
tan iz daljine i prilaznog puta.
Ovakva intimizacija života i
beg od urbane sredine česta
je pojava u arhitekturi 21. ve-
ka, ali je još uvek rezervisana

samo za odvažne pojedince i
porodice.

Tehnologija izgradnje i odr-
žavanja kuće utemeljena je na
principima održive arhitekture.
Izolacija je vrlo promišljeno
i detaljno izvedena, grejanje
je podno i utemeljeno na ge-
otermalnoj i pasivnoj solarnoj
energiji, a prisutni su i zeleni
krovovi.

U materijalizaciji kuće ko-
rišćeno je u velikoj meri drvo.
Na tavanicama su prisutni pro-
strani paneli četinarskog drve-
ta tsuge, koji zbog svog sve-
tlog kolorita i živopisne tek-

sture oplemenjuju i dekorišu
prostor. Drvo je korišćeno i za
oblaganje pojedinih partija zi-
dova, stepeništa, kao i za mo-
bilijar. Kamene partije u suvoj
tehničici zidanja unose potreb-
nu dozu rustike, dok su podo-
vi realizovani u modernoj teh-
nici bojenog betona – njegov
kolorit oponaša prirodnu boju
zemlje i šumskog tla.

Na kući u Čenekvi izbrisa-
na je svaka potreba za simetri-
jom, euklidovskom geometri-
jom, klasičnom formom bele
kuće-kutije. Umesto njih caru-
ju radikalni kompozicioni sklop

i organski dizajn koji se ugle-
daju na konveksni aspekt je-
zera i prate prirodni raspored
šumskog rastinja, što pomaže
u opštoj ideji otvorenosti kuće
prema okolini. Krajnji rezultat
je prostor koji najdublje oseća
svoj ambijent, i koji se kroz nje-
ga prostire slobodno, fluidno i
harmonično. Njegova gotovo
potpuna transparentnost i laka
struktura su rezultat savreme-
nog dizajna i načina izgradnje.
Kuća je, tako, nedvosmisleno
savremena i komforna, iako
koristi najjednostavnije i naj-
prirodnije materijale. ■

MAŠINE, ALATI I TEHNOLOGIJE ZA OBRADU DRVETA

Vakuum prese
za furniranje
WISCHT

Automatske kanterice
sa i bez predfrezera VITAP

Univerzalne
kanterice VITAP

Horizontalni
formatizeri GRIGGIO

CNC centar a bušenje
i glodanje VITAP POINT

Viševretene
bušilice VITAP

Kompleti alata
sa prozore JV 78/88

Xilia

Xilia d.o.o. - Beograd
tel. 011 219 8516, 022 349 254
mob. 063 213 549, 063 575 390
www.xilia.rs / info@xilia.rs

M.P.A. Petrović
mašine • pribor • alati

Privredno društvo za trgovinu, proizvodnju i usluge d.o.o.

Veleprodaja i Maloprodaja: Kneza Višeslava 31L, 11090 Beograd

Tel: 011/3563-635, 3563-698; Fax: 011/3563-709

Servis: Kneza Višeslava 31M, 11090 Beograd

Tel: 011/3563-686, 3563-687; Fax: 011/3563-693

e-mail: mpapetrovic@gmail.com - www.mpa-petrovic.co.rs

KOMPLETAN ASORTIMAN
RUČNOG, ELEKTRIČNOG
I REZNOG ALATA

RUKO

E
EIBENSTOCK
Elektromotorkzeuge

topmaster
professional

gadget
TECHNICAL

RAIDER
Power Tools

BOSCH

Makita

Piše: dr Nebojša Todorović

Jedan od ciljeva projekta jeste uspostavljanje bolje saradnje između nauke i privrede odnosno između naučnih institucija i strukovnih klastera. U okviru FORESDE Šumarski fakultet ostvaruje dobru saradnju sa firmom Nigos iz Niša na polju sušenja drveta kao i sa Razvojnog agencijom Zenice u cilju promocije gradnje drvetom i prednosti korišćenja drveta kao građevinskog materijala.

Učesnici projekta FORESDA su održali sastanak u Bad Wildbad-u (Nemačka) u periodu od 25. 09. do 27. 09. 2018. godine. Domaćin sastanka je bila razvojna agencija Northern Black Forest iz Pforchajma, a pored lidera projekta CyberForum-a iz Karlsruhea, na konferenciji su, iz Nemačke, učestvovali i predstavnici privatne kompanije inno AG. Sloveniju su predstavljali Slovenački Šumarski institut zajedno sa Drvno-industrijskim klasterom, dok su Razvojne agencije „Preda“ iz Prijedora i „Zeda“ iz Zenice predstavljali Bosnu i Hercegovinu. Na sastanku su bili i predstavnici strukovnih udruženja iz Hrvatske (Drvno-industrijski klaster), Bugarske (Klaster za nameštaj), Rumunije (Regionalni klaster za drvo – PRO-WOOD) i ZMVA agencija iz Mađarske. Od Visokoškolskih ustanova na sastanku su učestvovala dva relevantna institucije: Univerzitet u Salzburgu i Univerzitet u Beogradu – Šumarski fakultet (nastavnici sa Katedre za primarnu preradu drveta sa odseka za Tehnologije, Menadžment i Projektovanje nameštaja i proizvoda od drveta).

Projekat je započeo svoj četvrti projektni period. U ovom delu biće nastavljene aktivnosti vezane za pilot pro-

jekte, izradu inovacionih projekata u oblasti drvne industrije i bilateralnu saradnju između partnera u projektu.

Za realizaciju pilot idejnih rešenja na projektu odgovoran je Šumarski fakultet, a prema aplikacionoj formi, ovakvi projekti će se razvijati u nekoliko oblasti drvne industrije: pametne i održive konstrukcije nameštaja, inovativna tehnološka rešenja, razvoj proizvoda i materijala na bazi održivosti i energetske efikasnosti, nekonvencionalno korišćenje materijala na bazi drveta i dr.

Međunarodna saradnja Katedre za primarnu preradu drveta
Odseka za tehnologije, menadžment i projektovanje nameštaja
i proizvoda od drveta sa Šumarskog fakulteta u Beogradu

Podrška transformaciji i jačanju konkurentnosti drvne industrije

FORESDA – „Forest-based cross sectoral value chains fostering innovation and competitiveness in the Danube Region“

Pametna i atraktivna gradnja drvetom

Iznad Bad Wildbada se pružaju venci planine Švarcvalda. Predeo uređenih četinarskih šuma i čistog vazduha, ukrašen je impozantnim drvenim pešačkim mostom koji je podignut na drvenim stubovima visine između 12 i 20 m. Most je dugačak oko 1,2 kilometra i primer je izuzetno pametne i atraktivne gradnje drvetom...

Inače, **Švarcvald** (nem. Schwarzwald, Crna šuma) je šumovita planinska oblast u jugozapadnoj Nemačkoj, u saveznoj državi Baden-Virtemberg. Sa zapada i juga okružena je dolinom reke Rajne. Najviši vrh je Feldberg (1.493 metara). Ime „Crna šuma“ potiče od tamne boje četinarskih šuma koje rastu u ovoj oblasti.

Veličanstvenom i divljom lepotom, planinski masiv Švarcvald (Crna šuma) oduvek je fascinirao i inspirisao poznate nemačke književnike, autore najlepših dečijih bajki braću Grim i pesnika Fridriha Helderlina, kao i dobitnika Nobelove nagrade za književnost Hermana Hesea.

Nepregledan niz stoletnih stabala jela, borova i bukvi presecaju potoci, reke i gorska jezera, pašnjaci i livade, a u plodnoj dolini su udobno ušuškani ljupki planinski gradići i sela.

Švarcvald je vekovima centar nemačke drvene industrije, ali Nemci su još u 19. veku najveći deo ove planinske oblasti proglasili zaštićenom prirodnom zonom, tako da se stanovništvo uglavnom bavi turizmom.

U oblasti Švarcvalda nalazi se izvor reke Dunav, koja potiče od izvornih reka Brigah i Breg. Švarcvald je poznat po satovima sa kukavicom, među i Švarcvaldskoj torti sa trešnjama...

Primer dobre saradnje između naučnih institucija i privrede upravo pokazuje saradnja Šumarskog fakulteta i firme Nigos iz Niša kroz razvoj i primenu novog tehnološkog rešenja sušenja drveta u cilju poboljšanja kvaliteta procesa kroz uštedu u energiji i trajanju ciklusa. Takođe, u okviru transnacionalne saradnje, Šumarski fakultet je pripremio priručnik o prednosti drveta kao građevinskog materijala koju će ko-

ristiti Razvojna agencija Zenice u okviru svog pilot projekta, a koji se tiče promocije gradnje drvetom u Bosni i Hercegovini.

U prethodnom periodu, u okviru aktivnosti projekta, Katedra za Primarnu preradu drveta je uspostavila bilateralnu saradnju sa naučnim institucijama iz Slovenije (Slovenački šumarski institut i Odsek za drvenu industriju) i Austrije (Univerzitet za primenjene nauke iz Salcburga). Saradnja je

dogovorena u dva smera, odnosno precizirane su dve glavne teme. Prva tema, u kome će mentori biti nastavnici iz Ljubljane, odnosiće se na primenu novih tehnika u istraživanju fizičkih i mehaničkih svojstava drveta kao i u upotrebu savremenih metoda u poboljšanju korišćenja drveta u spoljnim

uslovima. Tema drugog projekta će biti korišćenje novih reži- ma u sušenju drveta, a mentori će biti nastavnici sa Katedre za primarnu preradu drveta.

Naredni sastanak konzorcijuma FORESDA će se održati u Beogradu na Šumarskom fakultetu od 06. 11. do 08.11. 2018. godine. ■

Za više informacija o projektu pogledajte veb sajt: <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/foresda>.

PIŠE: dr Miladin Brkić

Peletirke za biomasu

Danas se postavlja pitanje ekonomičnosti, ekološkičnosti i održivosti upotrebe čvrste biomase, kao alternative fosilnom gorivu. Potencijalne količine ostataka drvene i poljoprivredne biomase su velike, u Srbiji iznose oko 20 miliona tona svake godine. Kod nas se za sada od navedene količine koristi do pet procenata.

Sabijanjem sirovine bez dodavanja vezivnog sredstva, pod visokim pritiskom (300 do 450 bara), u svrhu podizanja temperature sirovine 80 do 90°C (radi omekšavanja ligninskog kompleksa i pretvaranje celuloze u samolepljivo sredstvo), dobija se energetski pelet homogene forme. Zbog velikih opterećenja, koja se javljaju prilikom sabijanja sirovine sa velikim sadržajem celuloze, peletirke moraju da budu specijalne konstrukcije, tj. od visoko otpornih materijala, sposobnih da izdrže sile velikih vrednosti.

Radni organi pelet prese su: matrica sa pritisnim valj-

za obradu, jeftinija i ima manju potrošnju energije. Izrada prstenaste matrice je izuzetno teška, posebno termička obrada, jer nastaju dodatne deformacije prstena, usled unutrašnjih naprezanja materijala. Sirovina se ubacuje u prostor za presovanje i razdeljivačima se podjednako raspodeljuje na otvore matrice. Na matrici se stvara tanak sloj od sirovine. Preko tog sloja okreću se valjci pritiskivači na odgovarajućim ostojanjima od matrice (0,1 do 0,5 mm) i stvara se sabijen, zgusnut, sloj sirovine. Podešavanje ostojanja valjaka od matrice može da se obavlja hidrauličnim uređajem.

Kod većeg kotrljanja valjaka (> 2,5 m/s) dolazi do začepljenja otvora na matrici. Valjci na ravnoj matrici mogu da proklizavaju usled razlike u brzini kretanja spoljašnjeg i unutrašnjeg ruba matrice. Iz matrice izlazi beskona-

na nit sabijene sirovine ekstruzijom (istiskivanjem), koja se preseca nožem na željenu dužinu. Tako nastaju pelete odgovarajućih dimenzija prečnika 6-8 x 30-50 mm. Matrica može da bude postavljena vertikalno ili horizontalno. Oblici otvora na matricama mogu biti cilindrični, kvadratni, konusni i ovalni. Dimenzije otvora po dužini kanala mogu biti konstantne i promenljive. Otvor na ulazu u kanal obično je proširen da bi se izbeglo nagomilavanje materijala na ulazu u kanal, tj. da bi se smanjio otpor sirovine pri presovanju. Kod ravne matrice moguće je nagomilavanje sirovine, a kod prstenaste

je veći protok sirovine kroz matricu. Zbog toga, prstenaste matrice imaju veću produktivnost, a ravne manju. Središnji otvori na prstenastoj matrici se više troše nego rubni, zbog većeg protoka sirovine.

Rupe prema rubu su više upuštene, a srednje manje, zbog bolje raspodele materijala po prstenastoj matrici. Dužina kanala određuje stepen sabijenosti materijala. Proširenje izlaznog dela kanala ima za cilj da smanji otpor presovanja materijala. Ustanovljeno je da se pojedine vrste biljnog materijala različito presuju i zbog toga zahtevaju odgovarajuće konstrukcijske parametre presa. Lakše se presuje piljevina od drveta, vlaknast materijal, koji se dobro samozalepljuje, a teže se presuje poljoprivredna biomasa, kabasta, neujednačene strukture i usitnjenosti, sa manje vlakana i povećanim sadržajem vlage.

Presuva biomasa se, takođe, teško presuje, pa je potrebno sirovinu prethodno ovlažiti na 10 do 14% VB u kondicioneru. U presu se ugrađuju automatski pokazivači sadržaja vlage i protoka sirovine. Optimalna usitnjenost čestica sirovine treba da je 3 do 5 mm.

Važne karakteristične veličine matrice za izradu kompaktnih peleta su odnos presovanja, broj rupa u matrici i upotreba unutrašnje površine matrice. Odnos presova-

nja je odnos između preseka izbušene rupe i dužine kanala za presovanje materijala ($\phi = d/l$). Ovaj odnos zavisi od vrste sirovine i sa njim se postiže odgovarajuće trenje u kanalu za presovanje. Na taj način može da se proizvede kvalitetan pelet i postigne željeni učinak prese. Kod procesa peletiranja usitnjene drvenaste mase odnos za presovanje obično je između 1:3 i 1:5. Odnos za presovanje može da se menja samo preko dužine kanala za presovanje (tj. debljine matrice). Sirovina sa malom silom lepljenja zahteva duže kanale za presovanje i obrnuto, sirovina sa velikom silom vezivanja zahteva kraće kanale.

Temperatura sirovine u kanalu za presovanje penje se sa povećanjem dužine kanala, pri čemu se povećava tvrdoća peleta. Po pravilu matrice su koncipirane za određenu vrstu sirovine i ne bi trebalo da se koriste za drugu vrstu. Broj valjaka može da bude dva, tri ili četiri. Broj rupa, a time upotreba otvorenih površina rupa u matrici utiče na učinak prese. Preduslov za dobro i kvalitetno peletiranje jeste kontinuirano hranjenje prese homogenom sirovinom, dovoljno usitnjenom i sa konstantnim sadržajem vlage.

Više informacija možete da nađete u knjizi: Razvoj i opremanje pogona za peletiranje i briketiranje biomase, od autora dr Brkić M. i msc Gluvske Zorice. ■

cima, strugačem, nožem za sečenje, kaišnim, zupčastim ili pužnim prenosom i uređajima za prijem i raspodelu sirovine i izuzimanje peleta. Matrica i valjci su sklopni uređaj koji se naziva granulator. On dodatno usitnjava sirovinu. Postoje dva tipa matrice: u obliku prstena i ravna matrica.

Matrica može da miruje, a valjci da se obrću i obrnuto. Prstenasta matrica se koristi za specifično teže materijale ($\square$ 0,4 t/m³), a ravna za lakše. Ravna matrica je kompaktnija, manje mase, jednostavnija

**Knjigu možete poručiti preko redakcije časopisa
DRVOTEHNIKA na telefon 011 213 95 84 ili putem e-maila:
office@drvotehnika.com**

KAHL WOOD PELLETING PLANTS

AMANDUS KAHL GmbH & Co. KG
Dieselstrasse 5-9 · 21465 Reinbek
Hamburg, Germany
T +49 (0) 40 72 77 10
info@akahl.de · akahl.de

INDUSTRIAIMPORT d.o.o.
Jirecekova 11, 21000 Novi Sad
T +381 21 453 977, +381 21 453 978
M +381 63 538 120, +381 64 144 2441
industriaimport@eunet.rs · industriaimport.rs

QUALITY WORLDWIDE

For decades, KAHL pelleting plants have been applied successfully for compacting organic products of different particle sizes, moisture, content and bulk densities.

KONVENCIONALNE SUŠARE ZA DRVENU GRAĐU

su namenjene za sušenje listopadnog i četinarskog drveta različitih debljina. Šaržiranje građe je ručno ili mehanizovano (viljuškarom). Spada u indirektnu sušare sa prinudnom konvekcijom koju obezbeđuju reverzibilni ventilatori. Vazduh se zagreva prelaskom preko Al-Cu izmenjivača koji kao grejni medij koriste toplu vodu, paru ili termalno ulje. Regulacija procesa sušenja je automatska i ostvaruje se preko mikroprocesorskog uređaja.

KONDENZACIONE SUŠARE ZA DRVENU GRAĐU

podesne su za manje kapacitete. Rade na principu toplotne pumpe.

SUŠARE ZA FURNIR

PARIONICE

POSTROJENJA ZA SUŠENJE PILJEVINE SA ROTACIONOM SUŠAROM

CYCLONE – SISTEMI ZA OTPRAŠIVANJE I TRANSPORT STRUGOTINE

KOTLOVSKA POSTROJENJA

Program *Energie* predstavlja toplovodna (90/70°C i 110/90°C), parna niskopritisna (0.5 bar), vrelovodna kao i termouljna postrojenja za zagrevanje vode i proizvodnju pare. Sva postrojenja su namenjena za tehnološko-industrijske potrošače (sušare, parionice, zagrevanje stambenih i poslovnih jedinica). Konstruisana su za sagorevanje čvrstog goriva i biomase. Loženje može biti ručno ili sistemom automatskog doziranja. Veću konkurentnost na stranim tržištima kao i garanciju EU bezbednosti i sigurnosti našeg proizvoda krajnjem kupcu omogućilo je i uvođenje znaka CE za toplovodne, vrelovodne i parne kotlove do 300kW i za toplovodne, vrelovodne i parne kotlove iznad 300 kW, kao i za sušaru za drvo.

Vodogrejno postrojenje
na strugotinu tip VP

PROIZVODNI PROGRAM:

- SUŠARE ZA DRVO
- KOTLOVSKA POSTROJENJA
- SUŠARE ZA VOĆE, POVRĆE, ZRNO I LEKOVITO BILJE
- SISTEMI ZA OTPRAŠIVANJE I TRANSPORT STRUGOTINE
- METALNE KONSTRUKCIJE I OGRADE
- BOKSEVI ZA ODGOJ STOKE
- OPREMA ZA BOJENJE I POVRŠINSKU ZAŠTITU
- PROTIVPOŽARNA VRATA
- GASIFIKACIJA I GASNI SISTEMI
- SPECIJALNA IZRADA PO NARUDŽBINI KUPCA

PROGRES
INŽENJERING

Č A Č A K

PROGRES INŽENJERING DOO

SAJMIŠTE BB, 32000 ČAČAK

Telefon: +381 32 355 105, Fax: +381 32 356 105

Mail: inzenjering@progres-cacak.rs, Web: www.progres-cacak.rs

Príjateľ vaših investícií

VRSTE KSILOFAGNIH INSEKATA

***Stromatium fulvum* V.**

- riđa kućna strižibuba -

***S. unicolor* 01.**

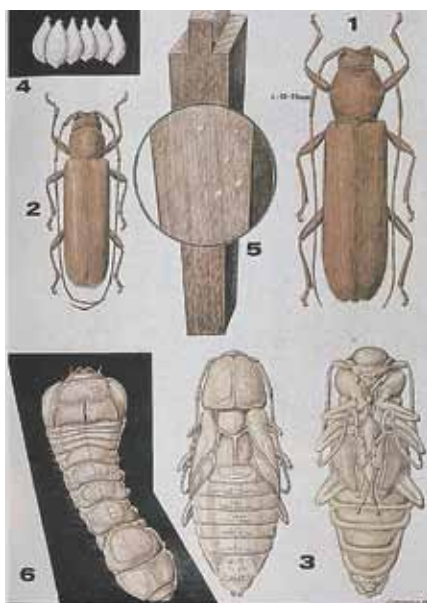
(Coliptera - Cerambycidae)

Telo imaga je mrkožuto, obraslo kratkim gustim dlakama iste boje, dužine 15-25 mm. Pipci kod ženki dostižu polovinu dužine tela, dok su kod mužjaka nešto duži. Vratni štit je izdužen i zaobljen. Na svakom pokriocu nalaze se po tri tanka rebra, a kraj pokroca se završava kratkim trnolikim izraštajima.

U našoj zemlji nisu zabeležene masovnije pojave ove vrste na širem prostoru, ali je na nekoliko objekata konstatovana u prenamnoženju kada su krovne konstrukcije bile potpuno uništene. Prema podacima iz literature prva masovna pojava ove vrste zabeležena je pre oko 70 godina na područjima Krima i Kavkaza, odakle se proširila na sve kontinente.

Za razliku od kućne strižibube koja napada samo četinarsko drvo, ova vrsta napada samo lišćarsko i to prvenstveno hrastovo i bukovo. Larveni hodnici imaju nepravilan pravac i uvek su ispunjeni crvotočinom.

Pošto napada drvo sa korom i bez nje, mere suzbijanja su slične merama suzbi-

***Stromatium fulvum* V.**

- riđa kućna strižibuba

1 i 2 - imaga (ženka i mužjak),

3 - lutke, 4 - jaja,

5 - izletni otvori imaga, 6 - larva

***Stromatium fulvum* V.**

- riđa kućna strižibuba

7 - 9 - tipovi oštećenja drveta

od larava,

10 - izletni otvori imaga

janja kućne strižibube, pogotovo što je tipična tercijerna štetočina.

***Plagionotus arcuatus* L.**

***Plagionotus detritus* L.**

- osolike strižibube -

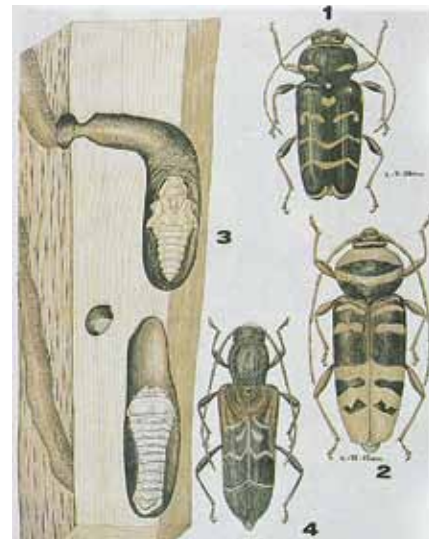
(Coleoptera - Cerambycidae)

Navedene vrste imaju sličan oblik i dimenzije tela (15-20 mm), ali se razlikuju po obliku i boji pokrioca. Ona su kod prve vrste na kraju zaobljena a kod druge zasečena koso prema utrašnjoj strani. Boja tela kod obe vrste je mrka. Na pokriocima *P. arcuatus* nalaze se četiri poprečne lučno izvijene žute pruge, od kojih su dve prednje skoro uvek prekinute.

Kraj pokrioca je žut. Kod druge vrste (*P. detritus*), dve prednje pruge su jasno izražene, dok su dve zadnje šire i spojene u vidu mrlje, razdvojene tankom mrkom prugom. Zbog dosta izražene žute boje ova vrsta najviše podseća na ose.

Osolike strižibube su dosta rasprostranjene, naročito u regionima hrastovih šuma, gde se masovno javljaju u vreme seče stabala. Ređe napadaju druge lišćare. Tipične su sekundarne vrste, (napadaju sveže posečeno drvo), mada razvije mogu završiti i u suvom drvetu. Ženke polažu jaja samo na drvo sa korom, jer se larve u prvim stadijuma razvija uvek nalaze

između kore i beljike, oštećujući površinu beljike koja često ima izgled izrezbarene površine. Kasnije se ubušuju u drvo gra-

***Plagionotus arcuatus* L.,**

- *Plagionotus detritus* L.

- osolike strižibube -

1 - imago *P. arcuatus*, 2 - *P. detritus*,

3 - larveni hodnici sa larvama

i lutkama u hodnicima

***Anaglyptus mysticus* L.**

- mala osolika strižibuba 4 - imago

***Plagionotus arcuatus* L.**

- osolika strižibuba 5 - 7 - larveni

hodnici na površini beljike,

8 - poprečni presezi larvenih godnika

**Na zahtev naših čitalaca, posebno
studenata Šumarskog fakulteta,
ponavljamo seriju tekstova
ŠTETNI INSEKTI DRVETA**

Knjigu ŠTETNI INSEKTI DRVETA, u spomen Branku Užičaninu, dr Mihailo Petrović je objavio 1996. godine. Od pokojnog profesora sam dobio tri primerka ove knjige i slobodu da iz nje objavljujem tekstove i ilustracije, koje je inače impresivno uradio Branko Užičanin. Neke delove ove knjige sam, pre petnaestak godina, objavljivao kao urednik *Revije ŠUME*, a sada je namera naše redakcije da je, bez redakcijskih intervencija, u kontinuitetu objavimo uvereni da će nam, ali prvenstveno autorima, biti zahvalni svi oni koje interesuju problemi zaštite, trajnosti i čuvanja drveta kao sirovine i raznih drvenih proizvoda.

deći hodnike dužine do 8 cm koji zajedno sa lutkinim kolevkama imaju kukast izgled.

U slučaju masovnije pojave imaga, koju treba skidati ili drvo prskati insekticidima.

Anaglyptus mysticus L.
- mala osolika strižibuba -
(Coleoptera - Cerambycidae)

Odrasli insekti su manji od pravih osolikih strižibuba (10 mm). Telo im je mrkocrno. Prednji deo pokrioca je nešto svetliji, odnosno mrkocrven a zadnji mrkocrn, na kome se nalaze tri poprečne bele pruge.

A. mysticus je slabo istražena vrsta, iako je dosta česta. Napada tanje sortimente sa korom, svih lišćarskih vrsta, koja se koriste u seoskim domaćinstvima.

Monochamus sartor F.
Monochamus sutor L.
- bronzane strižibube -
(Coleoptera - Cerambycidae)

Dužina tela odraslih insekata bronzanih strižibuba je 20-30 mm. Ove vrste su po izgledu dosta slične, mada prva ima uža pokrioca koja se prema kraju postepeno sužavaju. Obe vrste imaju pipke znatno duže od tela, naboran vratni štit i postrane trnolike izraštaje.

Osnovna boja tela obe vrste je sivožuta. Na pokriocima se mogu uočiti grupisane žute dlačice u vidu manjih pega i one su jasnije izražene kod *M. sutor*. Kod ove vrste se pored toga na pokriocima mogu uočiti i tri poprečne pruge mrkocrvene boje.

Bronzane strižibube su česte vrste u sastojinama jele i smrče. Napadaju oslabela stabla ili sveže posečeno drvo. Larve grade relativno dugačke hodnike koji se poznaju po eliptičnim poprečnim presecima.

Monochamus galloprovincialis 01.
- bronzana borova strižibuba -
(Coleoptera - Cerambycidae)

Vrsta je dosta slična ostalim *Monochamus* vrstama, ali je od prethodnih mnogo manjih dimenzija (oko 20 mm). Pored toga na pokriocima ima tri beložute poprečne pruge. Pipci su dva puta duži od tela.

Ova strižibuba je dosta rasprostranjena naročito u toplijim regionima. Pred-

stavlja fiziološku i tehničku štetočinu, mada je mnogo značajnija kao fiziološka. Najčešće napada manje vitalna stabla jele, smrče i borova. Larve se razvijaju između kore i beljike ili u plitkim slojevima beljike.

Pošto isključivo napada stabla, mere suzbijanja preporučuju se u okviru zaštite šuma.

Morimus funereus M u l s.
(Coleoptera - Cerambycidae)

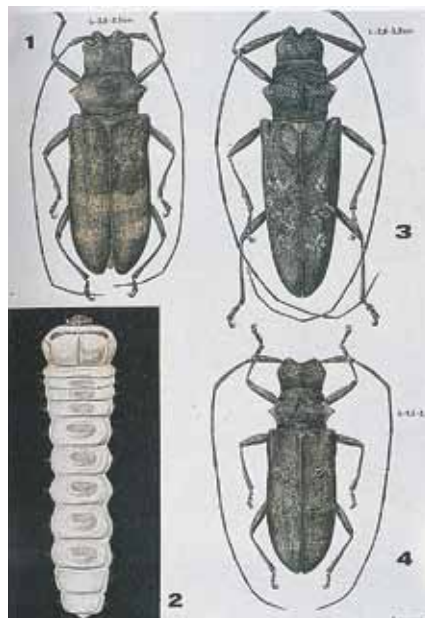
Osnovna boja tela odraslih insekata je crna, ali je ono crnosivo jer je obraslo sivim kratkim dlačicama. Na pokriocima se nalaze jasno izražene crnosomotaste simetrično raspoređene pege.

Dužina tela imaga je oko 30 mm. Pipci su zadebljali i dugački su kao telo.

Vrsta nema veći značaj, jer pretežno napada stare panjeve i stari ležeći materijal.

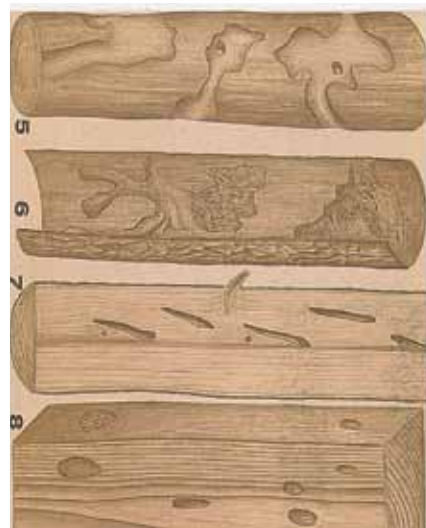
Lamia textor L.
(Coleoptera - Cerambycidae)

Vrlo je slična vrsti *M. funereus*, ali imaga na pokriocima nemaju crne mrlje. Pored toga pipci su nešto kraći od tela.

**Monochamus sp. - bronzane
strižibube**

1 - *M. sutor*, 2 - *M. sutor* - larva,
3 - *M. sartor* F.,
4 - *M. galloprovincialis* 01

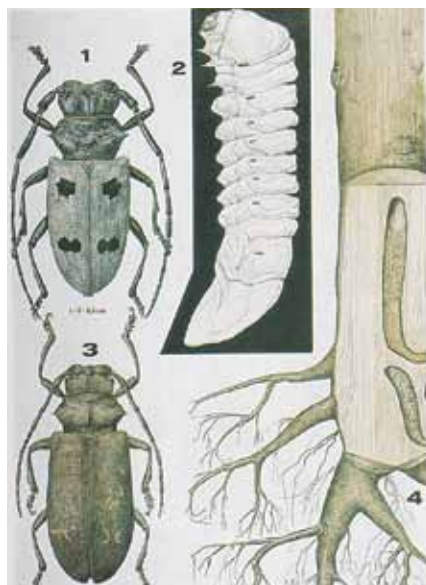

Monochamus galloprovincialis 01.

5 - 6 - larveni hodnici
na površini beljike

**Monochamus sartor F. - 7 - larveni
hodnici Monochamus sutor L.**

- 8 - larveni hodnici

Morimus funereus M u l s.

1 - imago, 2 - larva

**Lamia textor L. - 3 imago, 4 - larveni
hodnici**

Tipična je primarna vrsta mekih lišćara. Napada pridanak stabala i korenov sistem, ali često larve završavaju razviće u deblu ili posečenom drvetu. Značajna je štetočina košaračke vrbe. ■

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

Drvo kao materijal muzejskog eksponata

Iako je danas tehnologija proizvodnje novih, sintetičkih materijala na nezapamćenom nivou, drvo kao klasičan, tradicionalni materijal doživljava širu primenu no ikada. Upotreba drveta usko je povezana sa ekologijom, održivim razvojem, zdravim načinom života, ali i sa neprevaziđenim tehničko-estetskim karakteristikama koje ono nudi. Drveni predmet, bez obzira na procenat utilitarnosti, namenu i veličinu, postao je sinonim za vraćanje pravim ljudskim vrednostima. Njegovom upotrebom veličaju se prirodni i humani principi, oživljava čovečiji arhetip, ali i sugerise da iako drveta ima sve manje faktor njegove obnovljivosti vraća poljuljanu nadu čovečanstvu.

U nedavno otvorenom Muzeju iluzija u Beogradu, koji je u srpsku muzeološku praksu uneo odavno potrebno osveženje i inovacije proklamujući zabavu kao ravnopravan koncept učenju u muzejima, znatan deo eksponata načinjen je upravo od drveta. Po svom karakteru ovi eksponati su ekološke mozgalice, puzzle, didaktičke i društvene igre, zasnovane na fenomenima (iluzivnosti) prostora u malom. One zbunjuju um, i navode ga na rešenje zagonetke svesnim prenebrgavanjem iluzije i dešifrovanjem prostornih i geometrijskih zagonetki.

Korišćeno drvo je tzv. „Monkey Pod wood“ (lat. Albizia saman) koje potiče sa Tajlanda i tamo raste u izobilju. Ono je vrlo živopisnog kolorita (boja mu se, slično ostalim egzotama, preliva u pruga-

Fotografije: Muzej iluzija Beograd

ma od zlatne do tamno braon), zadovoljavajuće tvrdoće ali vrlo zahvalne, manje teži-

ne. Smatra se da je naziv nastao po majmunima koji su se sakupljali ispod krošnje i jeli

voćne kese koje vise sa ovog drveta. Drvo raste vrlo brzo (do 1,5 m godišnje) i spada

u grupu tvrdih drvetu, što ga čini održivim i uz to vrlo pogodnim za recimo proizvođače nameštaja. Osim toga, koristi se i za furnire, enterijerske obloge, rezbarenje, muzičke instrumente i izradu sitnih predmeta od posebnog drveta. Takođe, „Monkey Pod wood“ se na Tajlandu uzgaja na plantažama, pa je ova država jedan od njegovih najvećih izvoznika (pored tropskih država Amerike). Kategorisano

je kao izdržljivo do vrlo izdržljivog, a takođe je i otporno na većinu insekata. Zbog svog tropskog porekla, poseduje i odličnu otpornost na vlagu.

Izdržljivost, kvalitet i zahvalnost za obradu, kao i upečatljiv likovni efekat koje ovo drvo pruža, svakako su bili odlučujući faktori za njegov izbor i za pomenute muzealije. Svi eksponati su rađeni ručno, sa izuzetnom pažnjom u završnoj obradi. Ceo

tok proizvodnje odgovara prirodnom procesu i upotrebi ekoloških boja i netoksičnih premaza. Izrazita prirodnost i jednostavnost kojima ovi drveni eksponati u Muzeju iluzija zrače, sublimiraju muzejski koncept i ideje-vodilje. Tako, ciljevi muzeja jesu da se najdirektnije, putem svih čula (a ne samo čula vida) posetilac upozna sa eksponatima, da ih taktilno doživi i oživi u „novoj realnosti“ ambijenta, i da

aktivnim angažovanjem uma interaktivno oseti senzacije i nova saznanja. Na taj način, prislan dodir sa naukom ostaje u svesti i intenzitetu doživljaja mnogo izraženiji nego u bilo kakvom drugom vidu prezentacije. Drvo kao materijal-medij, ili bolje reći medijator senzacija i utkanog iskustva, ima ulogu rezonatora, čuvara prirodnosti i pitomosti atmosfere u kojoj se sve ovo odvija. ■

Proizvodnja mašina i opreme za peletiranje

- Proizvodnja opreme za peletiranje
- Mlinovi za drvo, mlinovi za biomasu
- Peletirke kapaciteta od 100 do 1000 kg/h
- Robusna konstrukcija, pouzdanost u radu, jednostavno održavanje
- Servisna i tehnološka podrška
- Upotreba kvalitetnih materijala pri izradi
- Izrada rezervnih delova za opremu drugih proizvođača
- 30 godina iskustva

PCM
PELET C MAŠINE

Sonje Marinković 11
21235 Temerin, Srbija
tel/fax: +381 21 841 465
mob. +381 63 849 86 94
e-mail: dcpeletc@gmail.com

DRVO tehnika nameštaj graditeljstvo i enterijer

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

EKOpress Blagojević d.o.o. NOVI BEOGRAD Antifašističke borbe 22
Tel/fax: +381 (0) 11 2139 584; +381 (0) 11 311 06 39
www.drvotehnika.com e-mail: office@drvotehnika.com

Budite naš pretplatnik i u 2018. godini
Godišnja pretplata 1.980 dinara ■ za inostranstvo 50 evra

PIŠE: Isidora Gordić

Saune svima dostupna blagodet

Blagotvorni uticaj sauna i različitih oblika parnih kupatila po ljudsko zdravlje poznat je od davnina o čemu svedoče brojni materijalni dokazi i zapisi.

Asteci i severnoamerički indijanci su koristili kolibe i specifične šatore za preznojavanje i duhovno i telesno pročišćavanje, kao i skiti u srednjoj Rusiji. Antički grčki lekar Hipokrat sa Kosa je u 5. veku p.n.e. zapisao detaljna uputstva za izazivanje preznojavanja. Rimska civilizacija ostavila nam je u nasleđe brojne terme – banje. Neke od njih i danas postoje. U Japanu su bile poznate onsens banje, nastale u VIII veku, koje su, kao i rimske, bile mesta društvenog života i okupljanja, ali i mesta za očišćenje i ritualno obnavljanje, kako tela tako i duše. Germanski narodi su koristili prirodne pećine koje su ispunjavali parom, tako što su na užareno kamenje prethodno sipali vodu. Kulturološki, nama su najbliža turska kupatila – hamami, koji su nastali početkom IX veka u Otomanskom carstvu, koja su takođe imala višestruku ulogu, a sačuvala su se i u XX veku kod nas.

Najspecifičnija od svih je, ipak, finska sauna i razlikuje se od većine drugih kupatila koja koriste princip toplog vazduha. U Finskoj se koristi vekovima i prema dostupnim podacima na njenoj teritoriji ima oko 1,5 milion sauna. Koren reči je savu – finska reč za dim, dok je boravak u dimu – savuna. Reč je iz finskog ušla u većinu svetskih jezika.

Sauna predstavlja malu prostoriju, obloženu drvetom, u kojoj se boravi u posebnim uslovima – vlažnom vazduhu visoke temperature, a u svrhu terapeutskog i/ili relaksacionog dejstva. Taj prostor se nekada zagrevao pećima na drva, a danas se koriste električne peći da bi se postigla temperatura od 70° do 90°C.

Tradicija u Finskoj je prskanje užarenog vulkanskog kamenja rastvorom esencija borovine, mentola ili breze u vodi, a od skora i eukaliptusa. Para izaziva pojavu vlažnog vazduha koji se zadržava na našoj koži, koja se naglo zagreva i ima potrebu za hlađenjem te se obilno znoji. Drugi tip saune je suva sauna, sa još ekstremnijim uslovima tj. temperaturom od 95° do 110°C. Kratkotrajan boravak od 10 do 15 minuta u ovako ekstremnim uslovima ima neverovatno blagotvorno dejstvo po organizam tako što jača srce, pospešuje elastičnost krvnih sudova i sagorevanje kalorija, opušta mišiće, ublažava stres, jača opšti imunitet organizma i ima higijenski i kozmetički efekat jer se iz organizma izbacuju nakupljeni toksini. Naročito se preporučuje sportistima.

Više nego ikada pre, saune su sve dostupnije, ne samo u popularnim wellnes ili spa centrima, već i u domovima. I na našem tržištu sve je više specijalizovanih firmi koje se bave upravo izradom i ugradnjom sauna. Ono što je esencijalno za kvalitet sauna, pored dobro obavljenih

pripremnih radova, jeste odgovarajući izbor drveta.

Pozitivni efekti koje korisnici sauna doživljavaju proističu u velikoj meri i od mirisa drveta te njegovog dodira, koji utiču na smanjenje napetosti i oslobađanje od stresa, te povećanja koncentracije i energije. Kako je drvo u sauni stalno izloženo vlazi i ekstremnim temperaturama, za izradu sauna se koristi isključivo drvo iz severnih krajeva Evrope i Kanade, izuzev afričkog abači drveta od koga se najčešće izrađuju klupe. Preporučuje se bez izuzetka upotreba mekih vrsta drveta koje bolje upijaju vlagu i ne zagrevaju se kao tvrde vrste, pa je sedenje na njima neuporedivo prijatnije.

Za izradu unutrašnjosti kabine najčešći izbor je beli bor ili spororastuća finska omorika, prevashodno zbog toga što pri izlaganju visokim temperaturama i naglom hlađenju ne menja bitno svoj oblik i svojstva, a pri tom ga krase veoma prijatan miris te gusti godovi i čvorovi.

Crveni kedar je još jedna vrsta koja ima odlične karakteristike pri izlaganju visokim temperaturama, a pored toga ima visoku rezistentnost na insekte i truljenje. Zbog veoma privlačne crvenkaste boje i lepih čvorova, praćenih finom teksturom i ravnom žicom, kao i izuzetno ugodnog i jakog mirisa ovo drvo je vrlo poželjno u enterijeru sauna. Oštećenja na njemu se relativno lako repariraju.

Fotografije: arhiva autora

Kao i crveni kedar, i hemlock drvo potiče iz Kanade, visokog je A kvaliteta, bez čvorova, lepe oker-crvenkaste boje i teksture, a uz to masivno i veoma stabilno reaguje na visoke temperature.

Drvo koje ima najdužu tradiciju za izradu sauna u Finskoj je finska jasika ili aspen. To je drvo bez smola i čvorova sa najnižom apsorpcijom toplote. Krasi ga bela boja, a ukoliko se termički obrađuje

dobije se lepa, topla smeđa boja. Termički tretirani aspen je još otporniji i izdržljiviji na temperturne razlike u sauni.

Savremena alternativa aspenu je crna jova, koja mu je veoma slična, a ima i prijatan slatkast miris koji se pri visokim temperaturama oslobađa i povoljno utiče na organizam, njegova crvenkasta boja deluje smirujuće, a održavanje je manje zahtevno od aspena.

Premda je u Finskoj, ali i ostalim baltičkim zemljama sauna stotinama godina deo svakodnevnog života, kod nas je do skora bila simbol luksuza.

Ipak, sada kada je sve dostupnija, treba za trenutak zastati i zaustaviti užurbani tempo života pa se posvetiti malo sebi, svom duhu i telu, i iskoristiti blagodeti koje sauna nudi.

Definitivno vredi. ■

Stručnjaci za skladištenje, iverica, drva, građe, masivnih ploča.

- Konzolni regali
- Paletni regali
- Regali sa krovom, hale
- Podesti
- Vertikalni regali

Kontaktirajte nas – pripremit ćemo vam ponudu prema vašim zahtevima

www.ohra.hr

OHRA
PROMIŠLJENI SUSTAVI SKLADIŠTENJA

OHRA Regalanlagen • Blaž Kocjanc • Tel. +386 - 40 825 699 • kocjanc@ohra.de

Zašto se uspeh teško prašta?

Ukoliko se odrekemo svojih potreba za uspehom u određenoj oblasti, realno je očekivati da će se razviti zavist prema onima koji to nisu učinili, koji nisu odustali od uspeha. Zato je mehanizam umanjivanja tuđe vrednosti na snazi u pokušaju da se „spuštanjem” drugih poveća sopstvena slika o sebi i stvori iluzija da se čovek ustvari razvija, kaže naša sagovornica.

Imamo izuzetnu priliku i zadovoljstvo što je ovoga puta naša sagovornica **Ivana Paunović**, psihoterapeut-edukator, mlada žena koja uspešno kreira i vodi brojne treninge, radionice, predavanja i seminare iz oblasti psihologije i psihoterapije, na teme komunikacije, liderstva, ličnog razvoja, „kontraveština”, sposobnosti za ljubav i rad, psihologije uspeha i td. Nas će prvenstveno interesovati psihološke teme iz oblasti rada, poslovnog komuniciranja i ličnog razvoja, pa smo u tom smislu zahvalni našoj sagovornici sa kojom planiramo seriju tekstova, uvereni da će teme iz oblasti poslovne psihologije zainteresovati naše čitaoce.

Između ostalog, naša sagovornica je jedna je od moderatora i realizatora seminara ličnog razvoja, namenjenih prosvetnim radnicima, akreditovanih od strane Ministarstva prosvete Republike Srbije, zatim, ona je edukator O.L.I. Integrativnog psihodinamskog metoda u oblasti savetovanja, psihoterapije i poslovnog koučinga. Spomenimo da je koučing proces rada koji ima za cilj poboljšanje klijentovih performansi, najčešće kroz rad „jedan na jedan”, kao i refleksija načina primene specifičnih znanja i veština. Koučing ima ulogu pokretačke snage koja oslobađa ljudski potencijal za stvaranje novih i kreativnijih ideja, modela i ponašanja koji vode do uspeha. Zadatak kouča je da jasno i nepristrasno predstavi šta klijent radi i kako radi, da bi on i njegov psihoterapeut, zajedno došli do novih saznanja koje bi klijent kasnije preneo u svakodnevni život. Razvoj je ključni element koučinga. Inače, razvoj se definiše kao kontinuirani proces rasta i učenja, pa u skladu sa ovom definicijom cilj koučinga stručnjaci definišu i kao lični i profesionalni razvoj pojedinca preko trenutnih okvira...

Uz zahvalnost što ste pristali na razgovor za časopis DRVOtehnika i na seriju tekstova iz oblasti poslovne psihologije, molim Vas kolegice Paunović da za naše čitaoce prvo kažete: Zašto se uspeh teško prašta?

– Želja za uspehom u različitim oblastima života deo je svakog pojedinca. U nekim slučajevima, ljudi, kako bi izbegli anksioznost, usled nemogućnosti da se izbore sa sopstvenom frustracijom, obezvređuju mnoge svoje lične želje. Ovo deluje kao dobra taktika. Nekom unutrašnjom emotivnom računicom čovek tada iskalkuliše da devaluiranje intenziteta sopstvene želje, manje košta nego da se

potrudi da do tog ličnog uspeha dođe i na putu, taman posla, omane.

Zapravo, kao da u nama postoji jedan zabrinuti, uplašeni i nesigurni deo nas, koji sa takvim svojim osobinama procenjuje da se ne isplati raditi na sebi i dostizati uspehe. Njegova poruka je, budi tu gde jesi, biće ti teško, ali mnogo manje teško nego da se usudiš, pa omaneš. On svoje ideje potkrepljuje brojnim „činjenicama” koje izvlači, selektivno, iz ličnog negativnog iskustva i iskustva drugih ljudi.

Tako čovek stagnira, zadovoljavajući se utešnim nagradama. Međutim, kako svaka stagnacija ima svoju cenu i umanjivanje ambicija i sopstvenih sposobnosti može voditi do javljanja zavisti u odnosu na one koji istu taktiku nisu koristili. Zavist se javlja u odnosu na one koji sebe i svoje želje nisu devaluirali i postigli uspeh – kaže psihoterapeut-edukator Ivana Paunović.

Da li je reč o univerzalnoj ljudskoj prirodi ili je naše društvo po tome specifično?

– Ne tako davno Duško Radović je rekao: „Niko vam ne zavidi na sposobnostima, nego na uspesima. Dok radite, smatraju vas ludim, a kada nešto postignete srećnim”. Uspeh se ponekad teško prašta, omalovažava, degradira, pod različitim parolama... Unutrašnje nezadovoljstvo sobom vodi do brojnih negativnih kritika. Zaista, lakše je baviti se tuđim, no svojim životom.

Odakle izvire potreba da se stalno zaviruje u tuđe dvorište i da, kako to kod nas kažu, „komšiji crkne krava”?

– Poznato je da se „uspeh teško prašta”, naročito u sredinama u kojima je uspeh ređi. Uspešni se ističu, izloženi su

pogledima i pozitivnim komentarima, ali neizostavno i negativnim... Kada posmatramo tuđ uspeh, bez vere da ga i sami možemo postići, može se javiti zavist usmerena na degradaciju tog drugog. Ovde i leži jedan od razloga zašto se mnogi ljudi plaše uspeha. Ponekad deluje da je lakše zavideti nego biti predmet zavisti.

Ako se ne ističemo i negde „ne strčimo” sigurniji smo i od zavisti zaštićeniji. Sredina nas lakše prihvata i živimo u „zoni sigurnosti”. Ovu taktiku možemo naučiti još u ranom detinjstvu i potkrepljivati je brojnim drugim iskustvima. Verovatno se sećate onog stava: sidi di si, ni za di si nisi...

Međutim, ne treba zaboraviti da mnogi imaju stav i ponašanje koje okida zavist, „mangupiranje”, „šepurenje”, prepotetno ponašanje sa stalnim naglašavanjem sopstvenih uspeha i vrednosti uz svesno podcenjivanje drugih. Tako čovek postaje nedostupan za komunikaciju, izaziva zavist i jača strah od nje... Ovde dolazimo do pitanja na čemu se gradi naš ili tuđ uspeh, pa zatim i do odgovora zašto reagujemo na određen način u odnosu na tuđ uspeh.

Kada na priču o nečijem uspehu ljudi koriste komentare poput „ma, imao je vezu” ... „on se nakrao u prethodnoj firmi” ... „ima on brata na položaju, pa se tu pere lova” ili „sve je to ona dobila preko kreveta”, šta to govori o nama? Kada čovek ima potrebu da umanjuje i omalovažava tuđi uspeh? Ima li to veze sa sujetom, nezadovoljstvom sobom, kompleksom više vrednosti, da li tada onaj koji komentariše smatra da je bolji od onoga koji je uspeo?

Naša sagovornica
Ivana Paunović,
psihoterapeut-edukator
ivnpaunovic@yahoo.com
www.ivanapaunovic.com

– Ukoliko pod uticajem različitih strahova sami obezvedimo sopstvene želje i ambicije, možemo imati tendenciju da isto radimo sa tuđim. Dakle, ukoliko se odrekemo svojih potreba za uspehom u određenoj oblasti, realno je očekivati da će se razviti zavist prema onima koji to nisu učinili, koji nisu odustali od uspeha.

Obezvređivanje sopstvenih želja vodi do zavisti, zavist do obezvređivanja drugih osoba. Oni koju su obezvređili želju za psihološkim rastom, umeju da pribegnu različitim reakcijama, među kojima je kao po pravilu zavist pod parolom: „Ako drugi napreduje i dostiže uspeh, a ja stagniram, postajem sve manji i bezvredniji.“ Zato je mehanizam umanjivanja tuđe vrednosti na snazi u pokušaju da se „spuštanjem“ drugih poveća sopstvena slika o sebi i stvori iluzija da se čovek ustvari razvija.

Kad je reč o ovoj temi, da li ima razlike među polovima?

– Ovakav način mišljenja prisutan je u svakodnevnom životu kod muškaraca i žena različitih godina. Teme oko kojih se rađa zavist i omalovažavanje razlikuju se od ličnosti do ličnosti... Brojne primere možemo naći svuda oko nas. Neretko se dešava da osoba zbog niske tolerancije na frustraciju neizvesnosti i napora, a ne potpuno svesne lične odluke, odustane od školovanja, završetka fakulteta i profesionalnog razvoja koji bi odgovarao njenim sposobnostima. Žene umeju, primera radi, to da racionalizuju nedostatkom vremena zbog dece ili „obaveza oko kuće“. Tada možemo očekivati da se

usled potisnute želje za profesionalnim rastom rađa zavist u odnosu na one koji tu svoju želju nisu umanjili i teže da je ispune. Već tu možemo naići na rečenice poput „Samo na karijeru misli“, „To što radi i nije tako teško, bezvredno je“, „Ja da sam hteo/la i ja bih mogao tako i bio/la bi mnogo bolji u tome“.

Zašto više zavidimo poslovno uspešnim i bogatim osobama nego zdravim, srećnim, emotivno ispunjenim? Da li to govori o sistemu vrednosti u kom je materijalno na vrhu lestvice?

– Najglasnije se u životu, a posebno u medijima zavist vezuje za moć, novac, lepotu, slavu... Ali podjednako, samo tiše i suptilnije je prisutna i zavist na unutrašnji mir, kreativnost, sreću... Smirenost, usklađenost, dobrota, sve su to osobine u odnosu na koje drugi mogu osećati zavist. Takva vrsta zavisti ogleda se kroz brojne negativne komentare u odnosu na te osobine. Od toga da se obezvrede kao nevažne do neprimećivanja i okretanja u suprotno.

Odgovor na pitanje zašto neko naglašava moć, novac i slavu kao bitnije u odnosu na emotivno zadovoljstvo i ispunjenost leži, zapravo, u pitanju ličnih i društvenih vrednosti i vrednovanja. Ukoliko društvo i/ili individua u lestvici ljudskih vrednosti ove osobine stavlja kao primarne i visoko ih vrednuje, daljom logikom, težiće primarno njih da ispuni i svoju ličnu vrednost u odnosu na te osobine formira – kaže na kraju našeg razgovora Ivana Paunović. ■

Raduje me što imamo priliku da čitaocima časopisa *DRVO-tehnika* već skoro dve godine nudimo seriju tekstova iz oblasti psihologije i psihoterapije, na teme komunikacije, liderstva, ličnog razvoja, psihologije uspeha, a posebno psihološke teme iz oblasti rada, poslovnog komuniciranja i ličnog razvoja. U tom smislu naš sagovornik je sve vreme mlada i uspešna žena, Ivana Paunović, psihoterapeut-edukator, pa smo uvereni da teme iz oblasti poslovne psihologije interesuju naše čitaoce...

A odavno sam razmišljao da, verovatno s razlogom, pišem o uspehu i zavisti, jer sam se više puta uverio da je lakše *baviti se tuđim, nego svojim životom*. Kada kažem s razlogom, verujem da pogađate da je i moja sujeta pogođena rođaćkim pričama kako se kroz moj časopis tobože peru državne pare. To pričaju jedni, a drugi kažu da je meni lako jer sam se tobože nakrao u *Srbijašumama* gde sam radio od 1992. do kraja 2002. godine... Verujem da i vi poznajete dokone ljude, siromašne životnim sadržajima i uzbuđenjima, ljude koji u sebi istovremeno nose i uspešno prikrivaju nezdravu i ružnu radoznalost, ali i potrebu da o drugima saopšte neku tobože važnu, i najčešće izmišljenu informaciju. Takvi ljudi su duboko nezadovoljni, život im je prazan i lišen svake lepote...

Odlučne i sigurne ljude, takve prazne priče i laži ne pogađaju, oni ih ignorišu i brzo zaboravljaju, jer znaju da dokoni obično vode tuđu brigu i da se za *dobrim konjem uvek praši*, isto kao što znaju da onima koji iza sebe nemaju baš ništa i ne ostaje ništa drugo nego da, gledajući uspehe drugih, svoje siromaštvo i duhovnu bedu leče pričama koje nemaju veze sa istinom... Neki stručnjaci ističu, da je zavist, ponekad, i neka vrsta pohvale, ali ne treba zaboraviti da zavist lako i brzo prelazi u mržnju. Ona je kazna za one što tuđu brigu vode i što su tobože obavešteni pa su veći pred sobom ako smisle i plasiraju što poverljive priče koje su često protkane kriminalnom pozadinom. Zavist je ustvari mržnja na tuđu superiornost – kažu stručnjaci.

D. Blagojević

Prekomeran unos šećera uzrokuje metaboličke poremećaje

Slobodni prosti šećeri podrazumevaju sve vrste mono i disaharida koje proizvođači ili prerađivači hrane dodaju hrani i napicima prilikom prerade, ili potrošači prilikom kuvanja ili konzumiranja. U ovoj grupi se nalaze i šećeri koji su prirodno prisutni u medu, sirupima, voćnim sokovima ili koncentratima voćnih sokova. Najčešće se koristi beli konzumni šećer (saharoza), a česta zablude je da je smeđi šećer zdraviji od belog. Sve ove vrste šećera se danas koriste u prevelikim količinama i doprinose nastanku karijesa, gojaznosti i brojnih drugih poremećaja i hroničnih bolesti. Prekomeran unos šećera se povezuje sa posebnom vrstom gojaznosti, cenralnom gojaznosti. To je prva karika u lancu dešavanja koji preko insulinske rezistencije vode do brojnih metaboličkih poremećaja: poremećaja metabolizma šećera, masnih materija u krvi, posebno povišenja triglicerida uz nizak nivo zaštitnog ili dobrog, HDL holesterola. Uz to se javlja i povišen krvni pritisak, ali i niz drugih poremećaja koji vode teškim i trajnim oštećenjima zdravlja koji mogu da se završe fatalno.

Doc. dr Milka Popović

Koliko je unos šećera u ljudski organizam dobar i zdrav i dokle idu granice tog unosa kada je reč o ljudskom zdravlju?

– Šećer je jedan od osnovnih nutritivnih sastojaka hrane i izvor energije za organizam, neophodan za normalno funkcionisanje i za obavljanje svih aktivnosti. Za energiju je, međutim, veoma važno da bude dobro uravnotežena, odnosno da njen unos bude u saglasnosti sa potrošnjom energije. Najčešće su šećeri koji su prirodno sadržani u voću, povrću i žitaricama dovoljni da obezbede potrebnu energiju. Međutim, prosti šećeri koji se dodaju hrani prilikom kuvanja, konzumiranja ili izrade poslastica (kolači, torte, sladoledi...) i prosti šećeri koji se dodaju u industrijski prerađenu hranu predstavljaju zdravstveno nepoželjan sastojak, jer ga uglavnom ima više nego što je potrebno. Jedna od karakteristika savremenog načina ishrane je i sve učestalije konzumiranje industrijski prerađene hrane.

Kada kažemo prosti šećeri, da li se oni odnose na beli šećer kojeg svakodnevno koristimo u kuhinji da bismo nešto zasladili?

– Pod prostim šećerima podrazumevamo sve mono i disaharide a najvažniji je saharoza, odnosno konzumni šećer kako ga najčešće nazivamo. Napominjem da je stav o korišćenju smeđeg šećera kao mogućeg manjeg ili zdravijeg unosa šećera u organizam velika zablude.

U proste mono i disaharide ubrajamo i med. Iako je prirodna supstanca, za koju se vezuju određene zdravstvene koristi, ne smemo da zanemarimo podatak da je i on zaslađivač i da njegova upotreba treba da bude svedena na razumnu meru, slično drugim prostim šećerima.

Prosti šećeri - prazne kalorije

Da li je metabolički sindrom povezan sa prekomernim unosom šećera u organizam?

– Prekomerni unos šećera se zaista povezuje sa širokim spektrom poremećaja zdravlja. Jedan od njih je najvidljivija i najrasprostranjenija bolest čovečanstva - karijes zuba. Iako se ne smatra teškim oboljenjem, karijes je toliko rasprostranjen da su retke osobe koje ga nemaju. Osim karijesa zuba, preveliki unos šećera se povezuje sa hroničnim bolestima koje mogu da zahvate veliki broj različitih organa sa teškim posledicama po zdravlje. Naime, metabolički sindrom predstavlja kompleks poremećaja, orkestraciju nepoželjnih efekata na zdravlje koji nastaju kao posledica gojaznosti, posebno centralne gojaznosti. Nekada se metabolički sindrom zvao „smrtonosni kvartet“, s obzirom na to da poremećaji koji ulaze u njegov sastav dovode do grubih oštećenja zdravlja ili iznenadnih fatalnih srčanih ili moždanih udara. Centralna gojaznost (ona vrsta gojaznosti kada je obim struka veći od obima kukova) je prva karika u lancu događaja na koji se nadovezuje insulinska rezistencija koja vodi poremećaju metabolizma šećera u krvi, poremećaju masnih materija odnosno porastu

triglicerida uz istovremeno nizak nivo zaštitnog ili dobrog HDL holesterola. Javlja se i hipertenzija kao i niz drugih složenijih poremećaja koji vode u teška stanja koja se neretko završavaju i fatalno. Podaci govore da se kod osoba sa metaboličkim sindromom višestruko, čak 20 puta, povećava rizik od naprasnih srčanih ili moždanih smrti.

Namirnice iz prirode - najbolji izvor energije

Lekari i nutricionisti neprestano upozoravaju da je u svetu gojaznost postala veći problem nego borba protiv gladi. Kako, onda, laici mogu da znaju koja je to količina šećera dovoljna za nesmetano funkcionisanje organizma?

– Najvažnije je biti umeren i koristiti raznovrsne izvore energije, i bazirati se pretežno na namirnicama u svezem, prirodnom stanju. Tu pre svega mislim na voće, povrće, žitarice od celog zrna koji predstavljaju vrlo značajan izvor energije, ali i dijetnih vlakana koji su izuzetno važni za dobro funkcionisanje organizma. S druge strane treba smanjiti upotrebu industrijski prerađenih namirnica ili ih upotrebljavati u umerenim količinama. Posebnu pažnju treba obratiti na ograničenje unosa šećera kod dece, kako bi se razvile pravilne navike u ishrani, kao i kod osoba kod kojih već postoje oboljenja kod kojih se preporučuje smanjenje unosa šećera. Stav Svetske zdravstvene organizacije je da unos šećera treba da bude ograničen na manje od 10 odsto energije koju unosimo tokom dana, odnosno, kako bismo ostvarili dodatne koristi

za zdravlje unos šećera treba smanjiti na manje od 5 odsto energetskeg unosa.

U tom smislu govorimo o smanjenju ili prestanku upotrebe slatkiša i zaslađenih napitaka, posebno osvežavajućih bezalkoholnih napitaka kojima je dodata ogromna količina šećera a da pri tome nemaju druge nutritivne vrednosti te ih smatramo praznim kalorijama.

Koliko u jednoj limenci od 0,3 dl gaziranog osvežavajućeg soka ima šećera mereno kašičicama?

– U zavisnosti od vrste proizvoda ta količina se može kretati od 8 do 10 i više kašičica dodatog šećera. To su, zaista, ogromne količine. Jasno je da ovakvi napici ne donose ništa osim nepotrebnih kalorija i zdravstvenog rizika te ih treba izbegavati ili svesti na najmanju moguću meru. Poželjno je pronaći odgovarajuću prirodnu varijantu pića za osveženje. S druge strane, upotreba dodatih šećera za poslastice bi trebalo da bude svedena na minimum. U tom smislu, makar tokom leta i jeseni se može uživati u prednostima raznovrsnog voća.

Sokovi prepuni šećera

Izmena receptura već postojećih proizvoda u pogledu smanjenja sadržaj šećera, jedan je od osnovnih načina za postupno smanjenje unosa šećera, slično strategijama za smanjenje drugih zdravstveno nepoželjnih sastojaka u industrijski prerađenoj hrani. Kao potrošači imamo pravo da budemo informisani o sadržaju šećera u proizvodima koje kupujemo, tako da propisi treba da obavežu proizvođače industrijske hrane da istaknu ukupni sadržaj šećera i sadržaj prostih šećera u proizvodu. U Evropskoj uniji na snazi je

propis koji obavezuje proizvođače hrane da na etiketi (deklaraciji) proizvoda istaknu sedam bitnih elemenata za potrošače kako bi bili informisani o energetskeg i nutritivnoj vrednosti te namirnice.

Poslednjih godina sve više se govori o upotrebi biljke stevija kao dobrom zaslađivaču koji ima nula kalorija. Da li je to zaista tako i kakva je korist od takvog oblika zaslađivanja?

– Steviol glikozidi su hemijske supstance izrazito slatkog ukusa prisutne u južnoameričkoj biljci Stevia rebaudiana i danas se može naći na tržištu kao prirodni zaslađivač pod nazivom stevija. Evropska unija je u poslednjih nekoliko godina izvršila reviziju ranijih lista zaslađivača, pa je stevija sada na pozitivnoj listi zaslađivača i može se koristiti u ishrani i u prehrambenoj industriji. Na tržištu se nalazi veliki broj proizvoda sa stevijom, naročito napitaka, s obzirom na to da se lako rastvara u tečnostima. Ona je posebno korisna za osobe koje boluju od hroničnih oboljenja, naročito za one koji su gojazni ili imaju neki od metaboličkih poremećaja, npr. dijabetes. Stevija im obezbeđuje poželjan nivo slasti uz smanjen unos kalorija. Međutim, treba biti umeren u upotrebi i tih proizvoda, jer su značajni aspekti pravilne ishrane raznovrsnost i umerenost kojima se organizam štiti od nepotrebnih faktora rizika za nastanak hroničnih nezaznih bolesti. Prosti šećeri su jedan od tih rizičnih faktora, tako da smanjenje i isključivanje njihovog unosa jeste put ka pronalasku boljeg zdravlja i kvalitetnijeg života.

M. St.

Gugl i epidemija tupavih pitanja

Koja su najčešća, a koja najluđa pitanja upućena najpoznatijem pretraživaču na internetu?

U proseku Gugl svake sekunde obradi 40.000 pretraga, što iznosi 3,5 milijardi dnevno, odnosno 1,2 biliona godišnje.

Sa pametnim telefonom u ruci i prstom na *Guglovom* pretraživaču danas svako može da bude pametan ili bar dobro obavešten. Nije iznenađujuća ni činjenica da ljudi najviše koriste *Gugl* kako bi tražili simptome bolesti, obavestili se o poznatim ličnostima, pročitati vesti itd...

Krajem svake godine *Gugl* objavi listu najčešćih pitanja koje ljudi ukucaju u pretraživač, a pre dve godine najviše ljudi je htelo, baš čudno, da sazna „koliko je nula podeljeno sa nulom“... Internet nas je, bez sumnje, toliko razmazio (ili učinio glupim) da više bez pomoći *Gugla* ne umemo da rešimo ni najprostija pitanja i zadatke. Krivac za ovu epidemiju tupavih pitanja je Siri, *Eplova* aplikacija koja radi kao pametan lični pomoćnik. Program je osmišljen tako da se prilagođava jeziku i sklonostima korisnika i u stanju je da odgovara na njegova pitanja i daje preporuke. Na glupo pita-

nje „koliko je nula podeljeno na nul“ Siri ima duhovit odgovor: „Zamisli da imaš nulu kolačića i da treba da ih podeliš na ravne časti između nula prijatelja. Koliko kolačića dobija svaki od njih? Vidiš, to nema nikakva smisla. Ti si tužan što nema kolačića, ali si još tužniji što nemaš prijatelja.“

A pre dve godine australijsko preduzeće *Search Factory* je sastavilo listu najčudnijih i najšašavijih pitanja koje ljudi postavljaju *Guglu*. Neka od njih će vas nasmejati, neka raznežiti, a neka će vas sigurno zabrinuti:

1. Da li postoji Deda mraz? (60.000 puta mesečno)
2. Kako da dobijem na lutriji? (40.000 puta mesečno)
3. Zašto sam se venčao? (40.000 puta mesečno)
4. Zašto mrzim svoj posao? (22.000 puta mesečno)
5. Zašto muškarci imaju bradavice? (18.000 puta mesečno)
6. Kako da prevarim supružnika? (9.000 puta mesečno)
7. Kako da ubijem nekog i prođem nekažnjeno? (1.900 puta mesečno)
8. Kako da sakrijem leš? (1.000 puta mesečno)
9. Kako da koristim *Gugl*? (1.200 puta mesečno)
10. Kako da nateram mačku da me zavoli? (390 puta mesečno)

ZA DRVO I BILJNE OSTATKE

Garancija, puštanje u rad obuka, servis rezervni delovi, tehnološka podrška

AM TEHNOLOG doo, Tanaska Raića 25, Odžaci 25250
tel. +381 65 205 60 20, +381 25 5746 240
e-mail: stamenkovic@bronto.ua
www.amtehnolog.com

BRIKETIRKA Pini Kay EV 350

PELETIKE AMP

MLIN ČEKIČAR

MEHANIČKA EKSCENTAR
BRIKETIRKA LB 500

Poznati dobavljač lepkova za drvoprerađu, stolariju i proizvodnju nameštaja **DEPROM** Rača predstavlja standardnu i inovativnu ponudu lepkova i vezivnih sredstava vodećeg evropskog proizvođača **KLEIBERIT** iz Nemačke.

- lepkovi za drvo D2, D3, D4 i brzvezujući
- poliuretanski D4 i konstruktivni lepkovi
- kant - lepkovi u granulama i patronima za sve vrste mašina za kantovanje
- urea - lepkovi u prahu za furniranje u vrućim presama
- lepkovi za oblaganje profila - topivi kao i disperzioni termoreaktivni za 3D lepljenje u vakuum i membranskim presama
- tapetarski lepkovi za sunder, meblo i drvo
- silikoni, PUR-pene, diht mase
- učvršćivači, razređivači, čistači, paste itd

Garantovani **KLEIBERIT** kvalitet, originalno pakovanje, brza i redovna dostava, stabilan lager i mogućnost kreditiranja kupaca, tehnička podrška uz optimalne preporuke, neke su od naših osobina koje nas izdvajaju kod odluke proizvođača za saradnju sa nama.

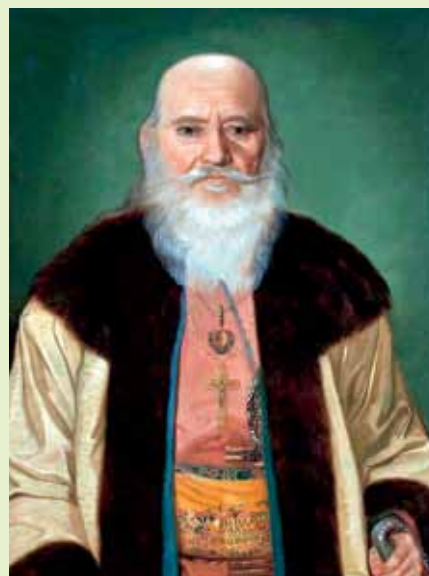
t/f 034 752 202
063 88 53 453
deprom@mts.rs
www.deprom.rs

Ovlašćeni zastupnik **KLEIBERIT**
DEPROM doo
Prodaja lepkova i vezivnih sredstava
Rača KG 34 210

Ne treba se u sreći gorditi ni u nesreći očajavati

Ja sam služio i gospodario, popovao i vojevao; putovao po narodnom poslu daleke puteve i kod kuće mirno sedeo i u mojoj bašti vočke kalemio; vojevao sam opasne ratove i uživao blagodet opšteg mira; sa carevima slobodno govorio, a katkad me zbunio govor prostog kmeta; gonio sam neprijatelje i bežao od njih, živeo u svakom blagu i izobilju i opet dolazio do sirotinje; imao sam lepe kuće i gledao ih iz šume spaljene i srušene; vojvode su iščekivale zapovesti iz mojih usta i opet me sudba dovodila da pred onima što su bili moji panduri na noge ustajem. – To je, deco, promenljivost sudbine, koju sam rano poznao i na koju se nikad nisam tužio. Iz te promenljivosti naučite: da se ne treba u sreći gorditi, niti u nesreći očajavati.

Prota Mateja Nenadović

20 mudrih saveta psihologa Mihaila Litvaka

Mihail Litvak je lekar, psihoterapeut i jedan od najpriznatijih psihologa na međunarodnom nivou. On je prvi razvio sistem rešavanja konflikta *Psihološki aikido*, i prvi ga je počeo primenjivati u praksi.

Važno je naučiti razumeti okruženje i sebe. Ovih 20 saveta Mihaila Litvaka pomoći će vam u rešavanju mnogih životnih situacija:

1. Ako čovek ne može ništa dobro reći o sebi, a želi nešto da kaže, on počinje da govori loše o drugima.

2. Grizi nauku, a ne grlo svom bližnjem, ako zaista želiš nešto da zagrižeš.

3. Depresivno stanje je dato čoveku, da bi razmišljao o sebi.

4. Niko nikoga ne odbacuje, samo neko ide napred. Onaj ko je zastao, smatra da je odbačen.

5. Ako dobro mislite o sebi, zašto je potrebno da još neko dobro misli o vama.

6. Radi šta želiš, i ne pitaj za dozvolu. Nećeš je dobiti.

7. Sposobnost da se voli i dobro podnosi samoća – pokazatelj je duhovne zrelosti. Sve najbolje radimo, kada smo usamljeni.

8. Nezrela ličnost često zna, ali ne ume. Zrela ne samo da zna, već i ume.

Stoga, nezrela ličnost kritikuje, a zrela dela.

9. Ja ne znam put do uspeha. Ali znam put do neuspeha – to je želja da se svidimo svima.

10. Nema muške ili ženske logike, postoji sposobnost ili nesposobnost da se mudro misli.

11. Želiš da saznaš svog glavnog neprijatelja? Pogledaj u ogledalo. Izbori se sa njim – ostali će se razbežati.

12. Postigni uspeh – proći će uvrede.

13. Sa prijateljima je prijatno razgovarati, sa neprijateljima – korisno.

14. Postoji samo jedan validan razlog za prekid veze i prestanak radnog odnosa – nemogućnost ličnog rasta u datim okolnostima.

15. Treba deliti samo radost i sa prijateljima i sa neprijateljima. Prijatelj će se obradovati, a neprijatelj uzrujati.

16. Ne juri sreću, i naći ćeš mesto gde ona obitava. I sreća će te sama naći. Mogu da ti kažem mesto gdje obitava tvoja sreća – u tebi samome. A put do nje – je maksimalan razvoj svih svojih sposobnosti.

17. Sreća – je „nusproizvod“ pravilno organizovanog delanja.

18. Ako nekom nešto želiš da dokažeš – znači da živiš zbog toga kome želiš da to dokažeš. Ako živiš zbog sebe, onda nema potrebe da nekome nešto dokazuješ.

19. Mašta – to je glas naših sposobnosti. Tako ja ne maštam da pevam u operi. Nemam ni glas, ni sluh. A ako bih maštao, u skladu sa tim mašta bi podgrijavala moje sposobnosti. Zbog toga, bih se trudio da dospijem u operu. Samo treba razmišljati kako taj san ostvariti. Ovdje je glavno – ne žuriti, tada se ostvaruje relativno brzo. Dobro je, kada čovek može da kaže o sebi sledeće: „Ja se bavim samo pokušajima da ostvarim svoje snove.“

20. Bolje je komunicirati sa dobrom knjigom, nego sa praznim čovekom.

Prevela: Beba Muratović - bebamur.com

PIŠE: MSc Milka Zelić

U Evropskoj uniji (EU) se primenjuju veoma stroga pravila kada se grade javni objekti u pogledu primene građevinskih materijala, a visoko se vrednuju prirodni materijali, kao što su drvo i kamen, uz ograničenje potrošnje električne energije, uz primenu tzv. energetske efikasnosti, a sve u cilju očuvanja životne sredine.

U EU su, takođe, veoma stroga pravila koja se odnose na bezbednost hrane u pogledu veterinarske i fitosanitarne bezbednosti. Prisutan je princip kontrole od njive do trpeze (from farm to fork).

Pravna regulativa uz veliki broj zakona trebalo bi evropljanima da obezbedi potpunu zdravstveno-ekološku zaštitu i bezbednost. Znači, ako naručimo hranu u nekom restoranu u jednoj evropskoj metropoli, trebalo bi da budemo sigurni da smo zdravstveno bezbedni u pogledu hrane koju konzumiramo.

Prijatan enterijer restorana, izuzetno ukusna hrana, mogu da nas zavaraju, jer naučnici tvrde da u ovoj ukusnoj, a naročito egzotičnoj i skupoj hrani konzumiramo i plastiku!?

Naučnici ističu da je svest o brizi za životnu sredinu, globalno, na niskom nivou, bez obzira na postojanje strogih zakona koji regulišu ovu oblast. U savremenim uslovima ubrzanog privrednog i društvenog razvitka zaštita životne sredine i njeno dalje unapređivanje zauzimaju značajno mesto.

Životna sredina je, po definiciji, skup svih prirodnih i radom stvorenih vrednosti, čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno

prostor i uslove za život. ČINI-OCI životne sredine su zemljište, voda, vazduh, flora i fauna, koji su sadržani u litosferi, pedosferi, hidrosferi, atmosferi, biosferi i tehnosferi (radom stvorenih vrednosti).

Pravo na zdravu životnu sredinu uvedeno je još davne 1972. godine Stokholmskom deklaracijom (Stockholm Declaration on the Human Environment). U tada usvojenoj Deklaraciji kao osnovni cilj ekološkog razvoja navodi se smanjenje rizika u pogledu uslova života i poboljšanje kvaliteta života, uz poklanjanje posebne pažnje zaštiti životne sredine pri ostvarenju ovih ciljeva. Pored usvojene Stokholmske deklaracije istom prilikom doneta je i Odluka o osnivanju centralnog organa Ujedinjenih nacija koji bi se bavio problemom zaštite životne sredine i koordinacijom aktivnosti na ovom planu – Programa Ujedinjenih nacija za životnu sredinu – UNEP (United Nations Environment Programme), koji je sa radom započeo davne 1973. godine. Ipak, 2018. suočeni smo sa brojnim problemima u životnoj sredini.

Savremena nauka, tehnika i tehnologija, nisu i ne mogu biti činioci, koji bi sami po sebi ugrožavali životnu sredinu, već su to, u prvom redu, ponašanje čoveka i neodgovarajući društveni odnosi u kojima se odvijaju procesi ubrzanog razvoja u celom svetu.

Ekolozi iz svih krajeva sveta svakodnevno upozoravaju na postojanje tzv. „Novog kontinenta“, a to je ogromno ostrvo od otpada u Tihom okeanu koje se sastoji od 3,5 miliona tona neraspadnute plastične ambalaže. Plastika nije bioraz-

gradiva. Kada se neki plastični predmet baci u prirodu on se vremenom raspada samo na manje komade, a oni otpuštaju otrovne materije u okolinu, dok je za razgradnju potrebno od 500 do 1.000 godina zavisno od vrste plastike.

Ova činjenica je alarmantna kada joj se doda informacija da se svakog minuta isko-

risti oko million plastičnih keša na planeti. Naučnici tvrde da je plastika pronađena na kopnu u najudaljenijim delovima planete kao i u morskim dubinama svih okeana, ali i u telima životinja svih mora na planeti!

Od pedesetih godina prošlog veka ljudi su proizveli 8,3 milijarde tona plastike. Ako se

Plastika na meniju čuvenih evropskih restorana

proizvodnja nastavi ovim tempom čovečanstvo se približava trajnoj kontaminaciji planete.

Stručna istraživanja iz 2017. su i alarmantna i zastrašujuća: pronađene su čestice plastike u 83% svetskih uzoraka vode iz slavina (u vodi koja dolazi u domaćinstva), zatim čestice plastike su pronađene u morskoj soli i ribama koje se koriste u ishrani.

Dr Alan Jamieson sa Univerziteta Newcastle u zaključ-

ku naučne studije navodi:

„Sada više nema sumnje da je zagađenje plastikom toliko rašireno da ne postoji ni jedno mesto koje je imuno na zagađenje bez obzira na udaljenost od civilizacije“. I dodaje: „Potpuno je sigurno da više nema morskih ekosistema u kojima nije prisutan otpad koji potiče od ljudske proizvodnje. Pronađena su plastična vlakna u telima životinja koje žive čak na dubini od

11 kilometara. Ovo je zabrinjavajuće“.

Stručna studija Univerziteta Newcastle upozorava da količina plastike u morima i okeanima raste za 7,5 miliona tona godišnje, što je ekstremno velika količina, a da su u telima morskih životinja svih okeana pronađena vlakna polusintetičkih celuloznih otpadaka koji se najčešće koriste u tekstilnoj industriji, zatim plastična vlakna koja potiču iz plastičnih boca, opreme za ribolov ili svakodnevne ambalaže.

Kad plastika padne na dno okeana, tu se taloži i gomila. Međutim, plastični otpad može da završi na još jednom mestu: u ljudskom telu, jer čovek pojede ribu koja je progutala komadiće plastike. Komadići plastike u telu morskih životanja otpuštaju otrovne ma-

terije, sve više što u telu duže stoje. Brojne morske životinje sa komadićima plastike u telu stižu u ribarske mreže, potom u pogone prehrambene industrije, a zatim na stolove restorana ili u domaćinstva kao deo ukusnog ručka, pa se tako plastika taloži u telu ljudi.

Naučnici upozoravaju da ne možemo pobeći od ovih problema, niti postoji mesto gde se možemo sakriti jer su problemi globalni, a plastika je, nažalost, ne samo svuda oko nas već i u nama.

„Izazovi koji su pred nama su brojni i zastrašujući: Klimatske promene, terorizam i reakcija na globalizaciju (ekološki problemi) su tri najveća izazova sa kojima se civilizacija danas suočava“, rekao je indijski premijer Narendra Modi na Svetском ekonomskom forumu u Davosu 2018. godine. ■

TRIMWEX

Trimwex d.o.o. • Pot k skakalnici 9a • 1210 Ljubljana-Šentvid • Slovenija
Telefon +386 1 512 93 60 • Mobilni +386 41 706 610
E-mail: info@trimwex.si • Web: www.trimwex.si

Presa za širinsko spajanje

Nanoslač lepila

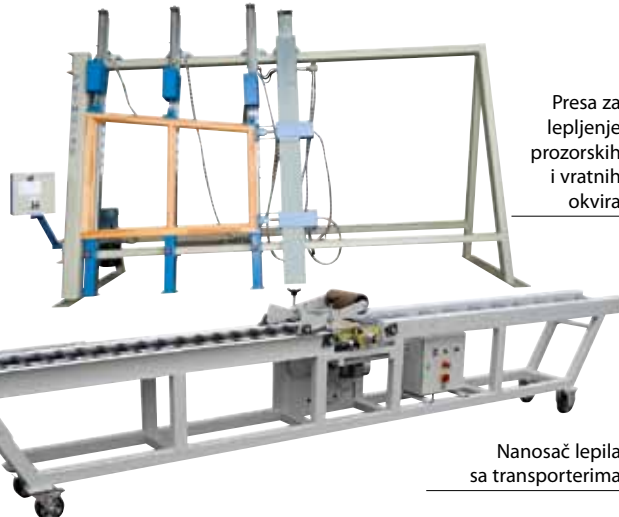
Hidraulična presa za debljinsko spajanje

Linija za nauljivanje

Nanoslač ulja

Presa za lepljenje prozorskih i vratnih okvira

Nanoslač lepila sa transporterima

POKRETAČI REGIONALNE DRVNO PRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE

Na Beogradskom sajmu, centru regionalnih privrednih dešavanja, ove jeseni tradicionalno će biti organizovan najveći događaj industrije nameštaja i drvne industrije u ovom delu Evrope. Manifestacija objedinjuje najistaknutije aktere u sferi dizajna, proizvodnje i distribucije nameštaja u Jugoistočnoj Evropi profilisane u dve celine – **56. Međunarodni sajam nameštaja, opreme i unutrašnje dekoracije, koji će se održati od 6. do 11. novembra 2018. godine i Međunarodni sajam mašina i alata iz oblasti drvne industrije, koji će u 56. izdanju trajati od 6. do 10. novembra.**

Kao platforma koja okuplja najznačajnije predstavnike domaće i regionalne industrije nameštaja i pratećih grana, događaj ima sve jaču biznis orijentaciju koja učesnicima donosi iskorak ka novim tržištima i najbolju interakciju sa kupcima i stručnom publikom.

U hali 5 Beogradskog sajma na Međunarodnom sajmu mašina i alata iz oblasti drvne industrije biće predstavljena najnovija tehničko-tehnološka rešenja koja svake godine na sajmu prikazuju kom brzinom se inoviraju i razvijaju perspektivne industrije - drvna i industrija nameštaja.

Drvna industrija Srbije drugi je najvažniji sektor u zemlji, pored poljoprivrede i prehrambene industrije, koji ima konstantan trgovinski suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni i neupitnu perspektivu za dalji razvoj. Kao grana sa nizom komparativnih prednosti, od kojih se posebno ističu izuzetan kvalitet sirovinke baze, očuvani prirodni kapaciteti, visoko kvalifikovana radna snaga, drvna industrija ima prednost u odnosu na potencijalnu konkurenciju zbog izuzetne geografske pozicije Srbije koja omogućava brzu isporuku proizvoda.

Izložbeni program Međunarodnog sajma mašina i alata iz oblasti drvne industrije obuhvata najnovije mašine za visoku preciznost primarne i završne obrade drveta, pilane, sušare, mehaničke, električne i pneumatske alate, široku paletu repromaterijala za izradu nameštaja (građa, stolarske ploče, furniri, folije, kant trake), površinsku obradu i spajanje (boje i lakovi, sve vrste lepkova, razređivača, brusnih papira), okove i ukrase za nameštaj (bravice, šarke, kvake, ručice, žice, opruge i ukrasni elementi), kao i bogat izbor tekstila i tkanina za nameštaj, kože za nameštaj kao i materijale, poliuretanske pene, sušere, elemente od gume i plastike i dr.

Manifestacija koju svake godine poseti više od 60 000 ljudi, jedinstven je događaj za sve učesnike, a naklonost najšire publike uživa zbog ekskluzivnih sajamskih pogodnosti i uslova plaćanja.

Biznis aspekt sajma dobio je novu dimenziju jačanjem poslovne posete i afirmacijom najboljih brendova iz regiona na tržištima na kojima su nedovoljno prisutni. Sajam prati dinamične poslovne aktivnosti i poslovni susreti proizvođača i distributera sa kupcima (bayerima) i profesionalcima iz zemalja u okruženju, Evrope i sveta. U direktnom kontaktu domaćih proizvođača i profesionalaca i kupaca iz celog sveta očekivano dolazi do sklapanja novih saradnji i poslovnih aranžmana, sve sa ciljem povećanja izvoza domaćih i najboljih proizvoda iz regiona.

Za što efikasniju promociju kompanija i efektnije poslovne aranžane tokom sajma, dostupan je **B2B poslovni portal** namenjen registraciji kako izlagača, tako i poslovnih posetilaca Sajma nameštaja 2018 <http://bff.talkb2b.net/> ■

56.

Međunarodni sajam mašina, alata i repromaterijala za drvnu industriju

Beogradski
Sajam
Nameštaja
Sada

6-10. Nov. 2018.

BEOGRADSKI
SAJAM

simpo

Nameštaj sa dušom
www.simp.rs

prerada drveta

MOCA d.o.o.

37222 Jablanica - Kruševac
037/ 658 222, 658 223, 658 224
e-mail: dragan.moca@gmail.com
www.moca.rs

- Impregnacija elektro stubova
- Impregnacija TT stubova
- Impregnacija čeličnih pragova
- uslužna impregnacija svih oblika dasaka i građe
- impregnacija drvene galanterije
- struganje dasaka i greda
- proizvodnja drvene biomase (sečke)
- proizvodnja peleta

Impregnacija TRI JELE d.o.o., 36340 Konarevo - Kraljevo
tel/fax: 036 822 109, 036 822 552, 036 821 001, 036 822 285
e-mail: trije2@gmail.com, trije@gmail.com
www.trije.com

MicroTri

MicroTri d.o.o. :: Karadorđeva 55 :: 11000 Beograd
Tel 011/2628-288; 2621-889 :: Fax 011/2632-297
Email: timber@microtri.rs :: www.microtri.rs

**PROIZVOĐAČ KANT TRAKE
ZA NAMEŠTAJ**

11000 Beograd
Mirijevski bulevar 18b
(Građevinski centar MERKUR)
Tel: +381 11 2994 779
+381 11 2992 753
Tel/fax +381 11 2992 762
Email: poruke@kantex.eu
www.kantex.ro

**RADOVIĆ
ENTERIJER**

www.radovic-enterijer.com

Vilina 11b - 11210 Poveg - Srbija
tel: +381 33 724 181
tel/fax: +381 33 724 140
info@radovic-enterijer.com

TOPLINA PUNOG DRVETA

agroflora

Kozarska Dubica

PREDUZEĆE ZA PRERADU DRVETA

tel: +387 52 428 530 fax: +387 52 430 884
+387 52 428 531 mob: +387 65 525 089

agroflorakd@yahoo.com
www.agroflora.com

AT

Joze Šćurle 13g
11080 Zemun
telefon: 011/7129 072
011/7129 354
011/7129 467
www.intergaga.co.rs

e-mail: intergaga.belgrade@gmail.com

Zastupnik turske firme za
boje i lakove GENC KAYALAR KIMYA

Kayalar

PAVLE

Stevana Šupljikca 16
tel: 013/ 313-111
tel/fax: 013/ 310-934
e-mail: office@pavle.rs

fasadna stolarija

staklene fasade · drvena stolarija
drvo-aluminijumska i aluminijumska stolarija

Proizvodi od kvalitetne
sirovine po posebnim
zahtevima kupca

THESSIVA d.o.o.

Prilike bb. 32252 Ivanjica
tel. +381 32 546 2178
+381 32 546 2748
GSM: +381 63 696 200
email: thessiva@gmail.com

MAŠINE I ALATI ZA OBRADU DRVETA

HEZO mašine **DOBOJ**

tel. 00387-65-745-711, 00387-65-242-272

www.hezomasine.com
hezomasine@hotmail.com

**PREDUZEĆE ZA PROIZVODNJU
KANCELARIJSKOG NAMEŠTAJA**

KRAGUJEVAC, Avalska bb
tel: +381 (0) 34/ 300 895

BEOGRAD

Antifašističke borbe 30
tel: +381 (0) 11/3739 392
e-mail: salonbg@blazeks.rs

www.blazeks.rs, office@furnitura.rs

ALFATERM

Njegoševa 6
32103 Čačak,
radiojica@alfaterm.rs

Specijalizovano
preduzeće za
termotehničke
uređaje i postrojenja
površinske zaštite

Tel: +381 32 320 645
Mob: +381 63 604 067
+381 64 40 40 750
Fax: +381 32 226 222
www.alfaterm.rs
www.graci.rs

InterLignum

d.o.o. Kninska 21 Teslić 74270

Tel/fax: +387 53 431-596, 431-597

E-mail: interlum@teol.net

www.interlignum.net

OPLEMENJENE UNIVERZALNE PLOČE · FURNIRANE
IVERCE · KUHINJSKE RADNE PLOČE
DHT LAJSNE · MELAMINSKE KANT TRAKE
ABS KANT TRAKE · MDF, HDF, OSB PLOČE
GRAĐEVINSKI PROGRAM · OKOVI AMERIČKIH
PLAKARA · KONFEKCIJA BRUSNIH TRAKA

MARIĆ
PROIZVODI OD DRVETA

www.maricacacak.co.rs

info@maricacacak.co.rs

www.woodmooddesign.rs

Čačak/Loznica bb. Beograd/Takovska 49a
+381 32 5373 588 +381 11 32 92 718

Eurokant ★★★★★
NOVI SAD

Novi Sad, Subotička 6
www.eurokant.rs · e-mail: info@eurokant.co.rs
Tel/fax: +381 21 402 330, 401 640, 479 03 28, 479 02 88

PRODAVNICA OKOVA ZA NAMEŠTAJ

Tone Hadžića 23, Novi Sad
Tel/fax: +381 21 466 833, prodavnica@eurokant.co.rs

Ovlašćeni
zastupnik

KLEIBERIT
LEPKOVI

DEPROM

Prodaja lepкова i vezivnih sredstava

Rača KG 34 210

deprom@ptt.rs, www.deprom.rs
t/f 034 752 202, 063 88 53 453

012/643-630
012/710-0011
069/102-9750

- Radovi u šumarstvu
- Prerada drveta
- Trgovina građevinskim materijalom
- Ugostiteljstvo, **Hotel VRELO**, na izvoru Mlave

KLASIČAN PARKET, BRODSKI POD I LAMINAT
ugradnja po sistemu „ključ u ruke“

Porodična tradicija za Vaš siguran korak

NESTA
PARKETI

Beli Potok, Kružni put 20
tel/fax: 011/ 3943 255, mob: 063/334-735
nesta_doo@yahoo.com, nesta.laminati@yahoo.com
www.nestaparketi.co.rs

KOVAN INTERNATIONAL

www.kovaninternational.net

- DAJEMO GARANCIJU NA PROIZVODE 7 - 10 GODINA
- GARANTUJEMO SNABEĐIVANJE PELETOM ZA KUPCE NAŠIH KOTLOVA
- PELET A1 PREMIUM KLASA 165 EUR
- BESKAMATNI KREDIT 24 MESECA

tel. 063/481-222
Beograd · Bulevar Kralja Aleksandra 548

FABBRICA

Najbolja rešenja za drvenu industriju

Fabbrica doo
Bosanska 65, Zemun, BG, Srbija
Tel: +381 11 316 99 77, 316 99 88
Email: office@fabbrica.co.rs
www.fabbrica.co.rs

VIR doo Velika Plana

Mika Jovanovića 5
+381 26 515 633, 515 646
e-mail: zoranvir@gmail.com
parketvir@open.telekom.rs

Orahovi odresci
za automatsko oružje i za karabine
Proizvodnja parketa i drugih elemenata
Otkup grade

CROWN FOREST d.o.o.

Prilike bb, IVANJICA

Tel. 032/5462 071, Fax. 032/5462 070
Mob. 064/4333332, 064/4499993, 066/8770000
www.parket-crownforest.co.rs
doo.milutinovic@open.telekom.rs

PROIZVODNJA PARKETA I PELETA

NAMEŠTAJ

EUROSTIL

PROIZVODNJA NAMEŠTAJA
od punog drveta i pločastih materijala

76300 BIJELJINA
Banjalučka 5
+387 55 240 201
+387 65 604 955

eurostil@teol.net
office@eurostil.net
www.eurostil.net

promet · proizvodnja · kooperacija · usluge

TRGOPROMET

Ivanjica

32250 IVANJICA - V. Marinkovića 29
Tel. 032/ 660-195 - 660-196

PREDSTAVNIŠTVO I SKLADIŠTE BEOGRAD
Partizanska 205 (Dobanovska petlja) - tel. 011/84-08-611

Proizvodnja rezane grade,
masivnih ploča i nameštaja

V. Marinkovića 306, 32250 Ivanjica
tel. 032 631 612, 063 287 650
info@drvopromet.rs
www.drvopromet.ivanjica.rs

prerada drveta i proizvodnja parketa

Beograd, Krunska 53
Tel/fax: 011-2438-904, 3443-647
E-mail: canimpex@eunet.rs
www.canimpex-cie.com

Bio-Therm d.o.o. Radaljevo b.b. 32252 Prilike

mob: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

proizvodnja rezane grade

Radaljevo b.b. 32252 Prilike Ivanjica

tel: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

PROIZVODNJA PARKETA

JAVORAC

BOGIŠE - BRUS

Put uspeha vodi do nas!

e-mail: javoracparket@gmail.com
tel. 037 839 022, 037 839 066
fax. 037 839 265

S.Z.T.R. PARKETI TOMOVIĆ

32212 Prislonica-Čačak
tel. +381 32 5485 000, 5485 001, 5485 002
parketit@eunet.rs | www.parketitomovic.com

Drvoprodukt Kocić

- kvalitet na prvom mestu -

Strojkovce · Leskovac
tel: 016/ 795 555 - 063/ 411 293
www.drvoproduktkocic.com
e-mail: drvoproduktkocic@gmail.com

PROIZVODNJA KREVETA OD MASIVNOG DRVETA

PROIZVODI & PRODAJE:

- hrestov masivni pod
- hrestov klasični parket
- hrestovu gradu
- briket i drvo za ogrev

GRAKOM SN

Batajnički put bb · Zemun, Beograd
011.7756.914 · 011.7756.915
e-mail: grakom_sn@mts.rs · www.grakomsn.com

fantoni group

špič iverica

Špič iverica DOO
V. Marinkovića 139, 32250 Ivanjica
Cemena +381 32 66 11 66
Fax: +381 32 66 33 30

www.iverica.rs

- > proizvodnja svih vrsta rezane grade
- > sušenje rezane grade
- > proizvodnja montažnih objekata

Grada prevoz doo
Starovulka 100, 32250 Ivanjica
tel: +381 32 64 02 05
email: office@gradaprevoz.rs

Grada prevoz

Wood World Trading

Marka Aurelija bb, 22000 Sremska Mitrovica
tel: +381 22 636 636, fax: +381 22 613 893
e-mail: office@chabros.rs

CHABROS

DRVNA INDUSTRIJA

Zaobilazni put bb - Industrijska zona
15300 Loznica, Srbija
tel: +381 15 811 668, +381 15 811 830
fax: +381 15 7100 191
e-mail: info@chabros.rs

PROIZVODNJA I PRODAJA TRACNIH TESTERA I USLUŽNO OŠTRENJE

PETERVARI

24430 ADA, Obilićeva 20
tel. 024 85 20 66
fax: 024 85 12 92
mob. 063 776 47 17

www.petervari.rs

MatVerder

Beograd

Zrenjaninski put 147a, 11211 Borča

REZANA ČAMOVA GRAĐA

Telefon: 011/ 33-29-515

ALATI ZA DRVO I PVC STOLARIJE

Tel: + 381 32 352 734
356 431, 356 439
e-mail: tmax@eunet.rs

Шербетовац

Бабине - ПРИЈЕПОЉЕ

Мобилни:
Телефон: 063/77 50 923
033/73 195 064/15 10 800

**bukove masivne ploče
bukove četvrtake,
bukova građa i parket**

RANDELLOVIĆ

Strojkovce, 16203 Vučje, Leskovac
tel. +381 (16) 794 407 · fax. +381 (16) 794 406
e-mail: info@randjelovic.co.rs · www.randjelovic.co.rs

QUERCUS
PROIZVOĐA I POSREDOVAČI
Ante Mijić
Bročice bb, NOVSKA, HRVATSKA
tel: + 385 (44) 691 951
fax: + 385 (44) 691 955
mob. +385 (98) 262 094
quercus@quercus-am.hr · www.quercus-am.hr

NIGOS
ELEKTRONIK · NIŠ
18000 Niš, Borislava Nikolića - Serbože 12
Tel/fax: +381 (0)18/ 211-212, 217-468
E-mail: office@nigos.rs
www.nigos.rs

DOO DEPROM
HAN PIJESAK
REZANA GRAĐA
tel: + 387 (0) 57/557-356
mob. + 387 (0) 65/581-214

Kordun
1918
Kordun grupa doo
Beograd
Maršala Tolbuhina 4
011/65 64 129
kordunalati@mts.rs · www.kordun.hr
• alati za obradu drveta (kružne, tračne
i gaterske testere, glodala, burgije, ručni alat)
• mašine za obradu drveta i oštrenje
• servis i oštrenje testera i grafičkih noževa

"NIVAN KOMERC"
www.nivan-komerc.co.rs
nivankomerc@gmail.com
proizvodnja bukovih elemenata
Strojkovce - 16203 Vučje - Leskovac
Tel. +381 16 794 445
Tel/fax. +381 16 794 446

STRUGARA UROŠ d.o.o.
48 godina
sa vama
Ulica Žikina 41, Radinac, Smederevo
telefon: 026/701-156, faks: 026/701-471
e-mail: strugarauros@sohosistem.net

DUGA pellet d.o.o.
• DRVENI PELET
• REZANA GRAĐA
• LEPLJENI ELEMENTI
71350 Sokolac, Bjelosavljevići bb, BiH
tel/fax: 00 387 57 448 432
e-mail: duga.sokolac@gmail.com

3M
HAMEŠTAJ ENTERIJER STOLARIJA
Smederevo, Šalinička 66
tel/faks: 026/621-626
mob: 063/210-238
e-mail: trimsz@gmail.com

TOP TECH **BIESSE**
TOP TECH WOODWORKING d.o.o.
Kneza Miloša 25 · 11000 Beograd · Republika Srbija
tel. +381 11 3065 614 · fax. +381 11 3065 616
e-mail: office@toptech.rs
BIESSE S.p.A.
Via della Meccanica, 16 · 61122 Pesaro - Italy
tel. +39 0721 439100
e-mail: biesse.marketing@biesse.com
www.biesse.com

BJELAKOVIĆ
HAN PIJESAK
SVE VRSTE REZANE GRAĐE
Suva stolarska daska · Elementi za stolariju
Brodski pod · Lamperija · Drveni briket
Tel: +387 (0)67/550-200, 550-201
Mob: +387 (0)65/626-005

KLANA
Ljepota prirode u Vašem domu!
Klana 264, 51217 Klana, Hrvatska
tel. +385 51 808 206 · fax. +385 51 808 150
www.diklana.hr

SISTEMI OTPRAŠIVANJA I LAKIRANJA
KIMEL-FILTRI
Siget 18 b, 10000 Zagreb, RH
tel: +385 1 6554 023, 385 1 6553 349
info@kimel-filtri.hr
www.kimel-filtri.hr

INČ STYLING d.o.o.
Beograd
Šljivarska 18
INČ STYLING
mob: 011
Tel. Fax.: +381 11 3945442
Mob: +381 63 210912
Mob: +381 63 8196509
Email: inchstyling@yahoo.com

CEDAR d.o.o.
TIMBER EXPORT
Kastav, Rubeši 163c, Rijeka, HR
Tel: +385(0)51 224-854, 223-912
E-mail: cedar@ri.t-com.hr
www.cedar.hr

VRHUNSKI LEPKOVI RENOMIRANOG
NEMAČKOG PROIZVOĐAČA
Jowat
Klebstoffe
marketing · distribution · support
Velvet
Velvet doo · Vrbnička 1b · BEOGRAD
tel/fax: +381 11 351 43 93 · 358 31 35 · 305 68 29
e-mail: office@velvet.co.rs

xilia
tel. 011 219 8516
022 349 254
022 340 931
mob. 063-213-549
063-428-562
www.xilia.rs / info@xilia.rs

interholz
export-import d.o.o.
• izvoz rezane građe i elemenata
• furniri, egzote, troslojnice
• konsalting - FSC
• otkup trupaca
tel: +381 11 3322 460 · tel/fax: +381 11 3322 182
cell: +381 63 204 305
e-mail: rajko@interholz.rs · www.interholz.rs

TERMO DRVO
ORAGO TERMO-T
HRTKOVC1 22427, Kraška 14
Tel/fax 022 455 848, 455 810

Sand
tel. +381 15 470 470
fax: +381 63 470 480
e-mail: office@sand.rs
www.sand.rs

WEINIG
MW GROUP SCG DOO
Čupićeva 1/1 · 37000 Kruševac
Tel/fax: +381 37 445 070, 445 071, 445 075, 445 077
Mob: 063 622 906
e-mail: mwgroupscg@mts.rs
www.mwgroup.rs

www.interlignum.net
InterLignum

Sjedište firme i centralno skladište
 d.o.o. Kninska 21 Teslić 74270
 Tel.+387 53 431-596, fax.431-597
office@interlignum.net

Drveni centar
"DRVOMARKET"
 BANJA LUKA (u krugu INCELA)
 Tel.+387 51 450-211
drvomarket@interlignum.net

Drveni centar
"DRVOMARKET'S"
 SARAJEVO ul. Džemala Bijedića 162
 Tel.+387 33 450-012
drvomarkets@interlignum.net

Konfekcija brusnih materijala
"STIRAL"
 ŠAMAC ul. Jasenik bb
 Tel.+387 54 621-540
stiral@interlignum.net

Centar podova
"INTERDOM"
 TUZLA ul. 21 aprila br.7
 Tel.+387 35 349-765
interdom@interlignum.net

Centar podova
"INTERIO"
 BANJA LUKA ul. Branka Popovića 27
 Tel.+387 51 379-040
interiobi@interlignum.net

Centar podova
"INTERIO"
 SARAJEVO ul. Džemala Bijedića 162
 Tel.+387 33 546-083
interiosa@interlignum.net

Centar podova
"INTERMAX"
 TESLIĆ ul. Karađorđeva bb
 Tel.+387 53 430-733
intermax@interlignum.net

NAJVEĆI IZBOR PLOČA **InterLignum** **AGT**

UNIVER PLOČE, ABS KANT TRAKE, OKOV ZA AMERIČKE PLAKARE, RADNE PLOČE, MDF VISOKI SJAJ PLOČE, OSB, HDF, MDF PLOČE, PRIRODNI FURNIRI, FURNIRANE PLOČE, BRUSNI MATERIJALI, SVE VRSTE PODOVA, PROZORI I VRATA, KANCELARIJSKI NAMJEŠTAJ, NAMJEŠTAJ NA MJERU...

Salon namještaja
"INTERIO"

TESLIĆ ul. Karađorđeva bb
 Tel.+387 53 430-967
interio@interlignum.net

Robna kuća namještaja i podova
"INTERATENA"

BIJELJINA ul. Majevičkih brigada kv.52/16
 Tel.+387 55 355-966
interatena@interlignum.net

AUTOMATSKA LINIJA za dužinsko spajanje elemenata FL18

Potpuno automatsko dužinsko spajanje elemenata do dužine 6.200 mm. Izrada horizontalnog i vertikalnog spoja. Kapacitet stroja (poprečno 350 x 40 x 40 mm) i 80 % efektivnog rada u 1 izmeni (7,5 sati) je 12m³ u izmeni.

Ekskluzivno zastupništvo i servis:

Lestroj d.o.o. (Lestroj) Industrijska zona, Trzin, Slovenija

tel.:+386 (0)1 562 00 05, fax:+386 (0)1 561 05 33, info@lestroj.si

www.lestroj.si

Sve cene uključuju montažu i obuku. Prevoz plaća kupac.

Sušare za drvo

Automati za sušare

Vlagomeri za drvo, piljevinu i beton

NIGOS
ELEKTRONIK

www.nigos.rs / office@nigos.rs
+381 18 211-212, 217-468

sistemi

tehnologija

servis

softver

 BIESSE

www.toptech.rs

56. Međunarodni sajam mašina, alata i repromaterijala
iz oblasti drvne industrije,
7-11. novembar 2018. Beogradski sajam, Hala 5

TOP TECH
WOODWORKING

ARTech

Okov za prozore
100% Made in Italy

SISTEMI OKOVA ZA VRATA I PROZORE

www.agb.it

ARTech je novi AGB sistem okova za okretno nagibne prozore.

ARTech je projektovan po principu modularne logike koja omogućava multifunkcionalnost elemenata, dok proces ugradnje okova dobija na fleksibilnosti, sa daleko manjim zalihama okova na lageru.

ARTech, u skladu sa njegovim imenom, ističe dizajnerska i inovativna tehnička rešenja.

ARTech je plod kreativnosti i iskustva, italijanske proizvodne firme sa učešćem od 100%.

